

Handelspolitik

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om internationell handel, EU:s inre marknad, handels- och investeringsfrämjande och hållbart företagande. Motionsyrkandena rör bl.a. frågor om främjande av internationell handel, handels- och investeringsavtalet mellan EU och Förenta staterna, insyn och konsekvensanalyser, EU:s framtida handelsrelation till Storbritannien, främjandet av EU:s inre marknad, vissa övergripande frågor om handels- och investeringsfrämjande och hållbart företagande. Utskottet hänvisar bl.a. till den förda politiken och pågående insatser.

I betänkandet finns 28 reservationer (M, SD, C, V, L, KD).

Behandlade förslag

Cirka 90 yrkanden i motioner från den allmänna motionstiden 2016/17.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	8
Ärendet och dess beredning.....	8
Utskottets överväganden.....	9
Internationell handel.....	9
Motionerna.....	9
Vissa kompletterande uppgifter	14
Utskottets ställningstaganden.....	25
Inledning	25
Främjande av internationell handel	25
Handels- och investeringsavtalet mellan EU och Förenta staterna.....	27
Tvistlösningsmekanismer i investeringsavtal.....	28
Insyn och konsekvensanalyser	29
Tjänstehandel	30
EU:s framtida handelsrelation till Storbritannien.....	31
Handel med gröna varor.....	32
Övrigt om internationell handel	32
EU:s inre marknad.....	35
Motionerna.....	35
Vissa kompletterande uppgifter	37
Utskottets ställningstagande.....	41
Inledning	41
Främjandet av EU:s inre marknad.....	41
Exportförbudet för snus	42
Metall- och skrothandel	42
Övrigt om handel på den inre marknaden	43
Handels- och investeringsfrämjande.....	44
Motionerna.....	44
Vissa kompletterande uppgifter	49
Utskottets ställningstagande.....	56
Inledning	56
Vissa övergripande frågor om handels- och investeringsfrämjande.....	56
Vissa frågor om Business Sweden och Exportkreditnämnden	60
Övrigt om handels- och investeringsfrämjande.....	61
Hållbart företagande	64
Motionerna.....	64
Vissa kompletterande uppgifter	65
Utskottets ställningstagande.....	69
Inledning	69
Vissa övergripande frågor om hållbart företagande	70
Barnarbete	71
Reservationer	73
1. Främjande av internationell handel, punkt 1 (M, C, L, KD).....	73
2. Främjande av internationell handel, punkt 1 (SD).....	75
3. Handels- och investeringsavtalet mellan EU och Förenta staterna, punkt 2 (M, C, L, KD).....	77
4. Handels- och investeringsavtalet mellan EU och Förenta staterna, punkt 2 (V)	78

5. Tvistlösningsmekanismer i investeringsavtal, punkt 3 (M)	79
6. Tvistlösningsmekanismer i investeringsavtal, punkt 3 (SD).....	80
7. Tvistlösningsmekanismer i investeringsavtal, punkt 3 (V).....	82
8. Insyn och konsekvensanalyser, punkt 4 (V)	84
9. Tjänstehandel, punkt 5 (V)	86
10. EU:s framtida handelsrelation till Storbritannien, punkt 6 (M)	87
11. EU:s framtida handelsrelation till Storbritannien, punkt 6 (SD).....	88
12. Handel med gröna varor, punkt 7 (M)	89
13. Främjandet av EU:s inre marknad, punkt 9 (M)	90
14. Främjandet av EU:s inre marknad, punkt 9 (C).....	91
15. Främjandet av EU:s inre marknad, punkt 9 (L)	91
16. Exportförbudet för snus, punkt 10 (M, SD).....	92
17. Metall- och skrothandel, punkt 11 (SD)	93
18. Vissa övergripande frågor om handels- och investeringsfrämjande, punkt 13 (M, C, L, KD)	94
19. Vissa övergripande frågor om handels- och investeringsfrämjande, punkt 13 (SD)	98
20. Vissa frågor om Business Sweden och Exportkreditnämnden, punkt 14 (SD)	100
21. Vissa frågor om Business Sweden och Exportkreditnämnden, punkt 14 (C).....	101
22. Vissa frågor om Business Sweden och Exportkreditnämnden, punkt 14 (V)	102
23. Övrigt om handels- och investeringsfrämjande, punkt 15 (M)	103
24. Övrigt om handels- och investeringsfrämjande, punkt 15 (SD)	105
25. Övrigt om handels- och investeringsfrämjande, punkt 15 (C).....	106
26. Övrigt om handels- och investeringsfrämjande, punkt 15 (KD).....	106
27. Vissa övergripande frågor om hållbart företagande, punkt 16 (M, C, L, KD)	107
28. Vissa övergripande frågor om hållbart företagande, punkt 16 (V)	108
Särskilda yttranden	112
1. Främjande av internationell handel, punkt 1 (V)	112
2. Vissa övergripande frågor om hållbart företagande, punkt 16 (SD)	113
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	114
Motioner från allmänna motionstiden 2016/17	114

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Internationell handel

1. Främjande av internationell handel

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:114 av Johan Nissinen m.fl. (SD) yrkandena 4, 5 och 7–9,

2016/17:2768 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 30,

2016/17:3096 av Peter Helander och Helena Lindahl (båda C) yrkande 12,

2016/17:3124 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkandena 1, 6, 7 och 11,

2016/17:3148 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 1 och

2016/17:3186 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 7.

Reservation 1 (M, C, L, KD)

Reservation 2 (SD)

2. Handels- och investeringsavtalet mellan EU och Förenta staterna

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:1194 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 4 och

2016/17:3124 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 2.

Reservation 3 (M, C, L, KD)

Reservation 4 (V)

3. Tvistlösningsmekanismer i investeringsavtal

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:114 av Johan Nissinen m.fl. (SD) yrkande 6,

2016/17:1194 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 1 och 7 samt

2016/17:3148 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 10.

Reservation 5 (M)

Reservation 6 (SD)

Reservation 7 (V)

4. Insyn och konsekvensanalyser

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:1194 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 6 och

2016/17:1871 av Carl Schlyter m.fl. (MP) yrkande 1.

Reservation 8 (V)

5. Tjänstehandel

Riksdagen avslår motion

2016/17:1194 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 5.

*Reservation 9 (V)***6. EU:s framtida handelsrelation till Storbritannien**

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:114 av Johan Nissinen m.fl. (SD) yrkande 10 och

2016/17:3148 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 11.

Reservation 10 (M)

Reservation 11 (SD)

7. Handel med gröna varor

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:3148 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 13 och

2016/17:3189 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 6.

Reservation 12 (M)

8. Övrigt om internationell handel

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:2081 av Edward Riedl (M),

2016/17:2910 av Caroline Szyber och Désirée Pethrus (båda KD) yrkande 2,

2016/17:3026 av Said Abdu och Lars Tysklind (båda L) yrkande 1,

2016/17:3171 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkande 11 och

2016/17:3272 av Penilla Gunther (KD).

*EU:s inre marknad***9. Främjandet av EU:s inre marknad**

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:1077 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 9,

2016/17:2970 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 14 och

2016/17:3148 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 2.

Reservation 13 (M)

Reservation 14 (C)

Reservation 15 (L)

10. Exportförbudet för snus

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:113 av Johan Nissinen m.fl. (SD),

2016/17:299 av Erik Andersson (M),

2016/17:308 av Jesper Skalberg Karlsson och Erik Bengtzboe (båda M) och

2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkande 24.

Reservation 16 (M, SD)

11. Metall- och skrothandel

Riksdagen avslår motion

2016/17:115 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2.

Reservation 17 (SD)

12. Övrigt om handel på den inre marknaden

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:1014 av Tomas Eneroth och Monica Haider (båda S),

2016/17:1350 av Hanna Wigh (SD) yrkandena 1 och 2 samt

2016/17:1393 av Jimmy Ståhl (SD).

Handels- och investeringsfrämjande

13. Vissa övergripande frågor om handels- och investeringsfrämjande

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:114 av Johan Nissinen m.fl. (SD) yrkandena 2 och 3,

2016/17:316 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 8,

2016/17:3124 av Lars Hjälmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkandena 3–5, 9, 10, 12, 13, 15 och 16,

2016/17:3148 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkandena 3, 6, 7, 9 och 12,

2016/17:3150 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkande 3 och

2016/17:3392 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 30.

Reservation 18 (M, C, L, KD)

Reservation 19 (SD)

14. Vissa frågor om Business Sweden och Exportkreditnämnden

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:111 av Johan Nissinen m.fl. (SD) yrkandena 1–3,

2016/17:468 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 4,

2016/17:1737 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 7 och 9,

2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 11,

2016/17:2889 av Markus Wiechel (SD) yrkande 5 och

2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 29.

Reservation 20 (SD)

Reservation 21 (C)

Reservation 22 (V)

15. Övrigt om handels- och investeringsfrämjande

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:232 av Edward Riedl (M),

2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 21,

2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 13,

2016/17:3148 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkandena 4 och 5,

2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkande 23,

2016/17:3189 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkande 5 och

2016/17:3399 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 4.

Reservation 23 (M)

Reservation 24 (SD)

Reservation 25 (C)

Reservation 26 (KD)

Hållbart företagande

16. Vissa övergripande frågor om hållbart företagande

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:136 av Amineh Kakabaveh (V) yrkandena 2 och 3,

2016/17:811 av Hans Linde m.fl. (V) yrkandena 6 och 7,

2016/17:1195 av Hans Linde m.fl. (V) yrkandena 4 och 5 samt

2016/17:3124 av Lars Hjärmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 8.

Reservation 27 (M, C, L, KD)

Reservation 28 (V)

17. Barnarbete

Riksdagen avslår motion

2016/17:136 av Amineh Kakabaveh (V) yrkandena 4 och 5.

Stockholm den 23 mars 2017

På näringsutskottets vägnar

Jennie Nilsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jennie Nilsson (S), Lars Hjärmered (M), Åsa Westlund (S), Hans Rothenberg (M), Josef Fransson (SD), Per-Arne Håkansson (S), Helena Lindahl (C), Lise Nordin (MP), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Anna Wallén (S), Mattias Bäckström Johansson (SD), Said Abdu (L), Penilla Gunther (KD), Mattias Jonsson (S), Anna-Caren Säterberg (S), Sofia Fölster (M) och Håkan Svenneling (V).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlas 89 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2016/17 om olika handelspolitiska frågor. Motionerna redovisas under följande fyra avsnitt: Internationell handel, EU:s inre marknad, Handels- och investeringsfrämjande samt Hållbart företagande.

Utskottet fick den 16 mars 2017 information av statssekreterare Oscar Stenström om aktuella handelspolitiska frågor.

Utskottets överväganden

Internationell handel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om främjande av internationell handel, handels- och investeringsavtalet mellan EU och Förenta staterna, tvistlösningsmekanismer i investeringsavtal, insyn och konsekvensanalyser, tjänstehandel, EU:s framtida handelsrelation till Storbritannien, handel med gröna varor och övrigt om internationell handel. Utskottet hänvisar bl.a. till den förda politiken samt pågående insatser och uppdrag.

Jämför reservationerna 1 (M, C, L, KD), 2 (SD), 3 (M, C, L, KD), 4 (V), 5 (M), 6 (SD), 7 (V), 8 (V), 9 (V), 10 (M), 11 (SD) och 12 (M).

Motionerna

I kommittémotion 2016/17:3124 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD) förordas ett tillkännagivande om att regeringen ska fortsätta stå upp för frihandel, fortsätta riva handelshinder och samtidigt värna konsumentskydd och miljö (yrkande 1). Motionärerna framhåller vikten av att frihandelsavtal inte leder till sänkta nivåer vad gäller hälsa, miljö, djurskydd och säkerhet och är övertygade om att frihandel går att förena med dessa värden.

Motionärerna understryker vidare betydelsen av utfallet av frihandelsavtalsförhandlingarna mellan EU och Förenta staterna och menar att det kommer att vara helt avgörande för hur världshandeln utvecklas de kommande decennierna. Riksdagen bör därför enligt motionärerna tillkänna för regeringen att Sverige måste vara pådrivande för ett ambitiöst transatlantiskt handels- och investeringsavtal (TTIP) mellan EU och Förenta staterna (yrkande 2). Avtalet bör utöver att vara så omfattande som möjligt innehålla ett investerarskydd som innebär att framför allt små och medelstora företag vågar ta steget att gå på export till världens näst största marknad.

Sverige ska enligt vad som framhålls i motionen också vara en aktiv röst i världen och WTO som driver på fler och mer omfattande globala frihandelsavtal (yrkande 6). Motionärerna ser med oro på att protektionismen enligt WTO sedan 2008 ökar i världen och menar vidare att riksdagen genom ett tillkännagivande ska uppmana regeringen att utveckla en strategi inom ramen för EU-samarbetet för att motverka protektionism (yrkande 7).

I motionen föreslås även ett tillkännagivande om att utveckla handeln med mindre välutvecklade länders ekonomier (yrkande 11). Handel är på många sätt enligt vad som anförs i motionen ett redskap för utveckling, inte minst för

mindre välutvecklade länders ekonomier. Genom att handla med utvecklingsländerna växer deras ekonomier, och utvecklingsländernas medborgare får större möjlighet att påverka sin framtid. Motionärerna lyfter fram den ökade e-handels bidrag i den utvecklingen.

Vikten av frihandel och dess betydelse för ökat välstånd framhålls också i kommittémotion 2016/17:2768 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 30. Fler frihandelsavtal sägs bidra till en ökad förmåga att sätta standarder för den globala ekonomin vad gäller handel, respekt för internationell rätt och avtal, liksom för hälsa och miljö. Välståndet leder i sin tur till en gemensam styrka att värna fred och säkerhet, liksom demokrati och mänskliga fri- och rättigheter, vilket är avgörande för den globala utvecklingen. Motionärerna identifierar fler områden där de menar att det behöver läggas mer kraft på att ta bort handelshinder, t.ex. tjänstehandel, handeln inom den digitala ekonomin och handeln med gröna varor, tjänster och teknologier. Motionärerna lyfter också fram betydelsen av att fördjupa det nordiska samarbetet bl.a. genom att montera ned gränshinder. I motionen framhålls vidare betydelsen av att prioritera energisäkerhet i frihandelsförhandlingar. Motionärerna anser att det i de frihandelsavtal som EU förhandlar bör ingå ett särskilt energikapitel och att tullarna på gröna varor, grön energi och grön teknik måste slopas helt. Det måste också enligt motionärerna finnas en bättre samstämmighet i EU:s handelspolitik. De höga antidumpingstullarna som EU ofta lägger på förnybar energi och energiteknik är kontraproduktiva. Sverige ska enligt motionärerna vara den främsta rösten för frihandel och öppenhet, inom EU och i världen. EU:s frihandelsavtal ska vara så ambitiösa och heltäckande som möjligt. Vidare bör Sverige driva på för ett nytt globalt frihandelsavtal inom ramen för WTO. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

Liksom i de båda föregående motionerna framhålls vikten av frihandel i kommittémotion 2016/17:3148 av Lars Hjalmered m.fl. (M). Motionärerna förordar ett tillkännagivande om att Sverige ska vara en pådrivande och aktiv röst i världen och WTO och verka för mer omfattade globala frihandelsavtal, motverka protektionism och vara en tydlig röst för global frihandel (yrkande 1).

Väl fungerande tvistlösningsmekanismer mellan stater och investerade företag hör enligt motionärerna till handelsavtalens grundfundament och är till för situationer då investerare anser sig ha blivit diskriminerade eller på annat sätt oskäligt behandlade av en stat. För att skydda svenska företags rättigheter och möjligheter att kunna delta på internationella marknader bör riksdagen därför tillkännage för regeringen att Sverige ska verka för att det i bilaterala och plurilaterala handelsavtal skapas funktionella tvistlösningsmekanismer som underlättar för små och medelstora företag att etablera sig i andra länder (yrkande 10).

I motionen föreslås vidare ett tillkännagivande om att Sverige i de kommande förhandlingarna om Storbritanniens utträde ur EU ska verka för att så mycket som möjligt av frihandelsförhållandet parterna emellan består (yrkande 11). Motionärerna anför att Storbritannien sedan länge är en viktig

marknad och frihandelsvän till Sverige och att regeringen i de kommande förhandlingarna bör sträva efter att uppnå minsta möjliga inslag av begränsande tullar, kvoter och andra liknande handelshindrande moment.

Riksdagen bör även enligt motionärerna genom ett tillkännagivande uppmana regeringen att verka för att minska tull och andra handelshinder för miljövänlig energiteknik, såsom solceller (yrkande 13). Höga tullar och andra handelshinder får till konsekvens att teknikspridningen går långsamt samtidigt som tekniken blir förbehållen länder som kommit långt i utvecklingen. Därmed blir tekniken enligt vad som anförs i motionen inte tillgänglig för människor i tätbefolkade regioner där emissioner är ett allvarligt vardagsproblem.

I kommittémotion 2016/17:3171 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 11 förordas ett tillkännagivande om att regeringen ska verka för att det svenska undantaget för handel med sälprodukter ska fortsätta att gälla.

Skilda regler som råder mellan olika marknader utgör ett stort tillväxthämmande byråkratiskt hinder, anförs det i kommittémotion 2016/17:3186 av Lars Hjalmered m.fl. (M). Motionärerna menar att det därför är av yttersta vikt att Sverige är med och driver på för fler frihandelsavtal, särskilt avtalet mellan EU och Förenta staterna (TTIP). Det är viktigt att genom frihandelsavtalen få på plats ett bra gemensamt regelverk där parterna kan komma överens om standarder och andra regelförenklingar eftersom det skulle få en stor inverkan på svenska exportföretag. Detta bör riksdagen tillkänna för regeringen (yrkande 7).

I kommittémotion 2016/17:3189 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 6 föreslås i likhet med i motion 2016/17:3148 (M) ett tillkännagivande om att Sverige ska verka för att minska tull och andra handelshinder för miljövänlig energiteknik, såsom solceller.

I motion 2016/17:2081 av Edward Riedl (M) anför motionären att regeringen bör göra en översyn av hur fler gränshinder mellan Sverige och Norge kan rivas i syfte att främja handeln mellan länderna eftersom framför allt små företag avskräcks från att kliva in på den norska marknaden på grund av de hinder som uppstått som en konsekvens av att Sverige är medlem i EU medan Norge inte är det.

I kommittémotion 2016/17:114 av Johan Nissinen m.fl. (SD) förordas ett tillkännagivande om att regeringen ska verka för icke snedvridande konkurrensregler nationellt och globalt (yrkande 4). Stora exportnationer och ekonomiskt tunga nationer ska inte kunna agera protektionistiskt och ge marknadsstöd och snedvridande subventioner till sin egen industri.

Vidare bör riksdagen enligt motionärerna tillkänna för regeringen att Sverige ska verka för en öppen och fri handel samt motverka protektionism (yrkande 5). Sverige bör föra en frihandelsvänlig linje både som nation och inom EU och internationella forum, som t.ex. WTO.

I motionen föreslås vidare ett tillkännagivande om att handelsavtal i första hand ska prioritera en real tillväxt i den svenska industrin (yrkande 9). Handelsavtal kan därför enligt motionärerna riktas mot t.ex. regionala delar av

världen eller genom bilaterala och multilaterala avtal nationer emellan för att uppnå bästa möjliga effekt. Samtidigt anser motionärerna att även andra än rent ekonomiska intressen bör kunna beaktas i handelsavtal och förordar ett tillkännagivande om att handelsavtal bör innefatta djuretik, Corporate Social Responsibility (CSR) och miljöaspekter där prioriteringen ligger i ett minskat koldioxidläckage (yrkande 7).

Motionärerna är generellt sett positiva till ett handelsavtal mellan EU och Förenta staterna, även om de samtidigt påtalar vissa svårigheter och utmaningar som finns med att skapa ett avtal, och förordar bl.a. att parterna i första hand bör se över de områden som har störst möjlighet till regelsamarbete snarare än att försöka hitta gemensamma nämnare för alla sektorer. När det gäller tvistlösningsklausulen anser motionärerna att det bör tas i största beaktning hur den slutligen kommer att utformas och föreslår ett tillkännagivande om att Sverige inte ska ställa sig bakom en tvistlösningsklausul av ren Naftamodell (yrkande 6).

Motionärerna anför vidare att de respekterar Storbritanniens suveräna beslut att gå ur EU och betonar vikten av att förhandlingarna om framtida handelsavtal med EU sker skyndsamt. Detta skulle enligt motionärerna ge mer trovärdighet för EU, men framför allt underlätta för investeringar både i Sverige och Storbritannien då det ger en möjlighet för företagen att planera sin kommande verksamhet. Riksdagen bör därför tillkänna för regeringen att Sverige ska vara en drivande kraft inom EU för att ett nytt handelsavtal mellan EU och Storbritannien ska komma till stånd (yrkande 10).

I motionen föreslås också ett tillkännagivande om att regeringen ska verka för att EU avskaffar exportbidraget (yrkande 8). Motionärerna anser att exportbidraget är direkt skadligt för utvecklingsländernas självförsörjningsgrad eftersom det riskerar att slå ut lokala producenter. Det kan även i vissa fall leda till att levande djur transporteras över långa sträckor och står därmed i strid med intentionerna i svensk djurskyddslagstiftning.

I motion 2016/17:1871 av Carl Schlyter m.fl. (MP) yrkande 1 förordas ett tillkännagivande om att låta utreda konsekvenserna av CETA. Motionärerna anför att CETA-avtalet är mycket omfattande och problematiskt på många sätt, vilket har gett upphov till skarp och berättigad kritik från civilsamhället, forskare och fackliga organisationer. Motionärerna konstaterar att Kommerskollegium den 14 juli 2016 fick i uppdrag att tillsammans med andra expertmyndigheter göra en konsekvensanalys av CETA, och att detta skulle redovisas den 12 augusti 2016. Detta var enligt motionärerna för kort tid för att göra en tillräckligt grundlig analys, och det krävs därför ytterligare konsekvensanalyser. En konsekvensutredning bör utföras av oberoende forskare i syfte säkerställa att de mål som regeringen har satt upp om skydd av arbetare, miljö, folkhälsa m.m. nås.

I motion 2016/17:3096 av Peter Helander och Helena Lindahl (båda C) yrkande 12 framhålls vikten av att EU verkar för fler frihandelsavtal, och att detta ska tillkännas för regeringen. Motionärerna vill på så vis fortsätta

värna om den tillväxt som skapats i EU och framhåller i sammanhanget även vikten av en gemensam digital inre marknad.

I kommittémotion 2016/17:1194 Håkan Svenneling m.fl. (V) förordas ett tillkännagivande om att regeringen ska verka för att handelsavtal som förhandlas med stater med fungerande juridiska system inte ska innehålla ISDS-klausulen (Investor-State Dispute Settlement) eller andra liknande klausuler (yrkande 1). Förslaget om investeringsskydd och tvistlösningsmekanismen ISDS är en av de mest kontroversiella delarna i handels- och investeringsavtal som t.ex. TTIP-, CETA- och Singaporeavtalet. Det utgör enligt motionärerna ett hot mot demokratiska beslut och innebär att makt flyttar från folkvalda öppna församlingar till privata jurister som tar beslut i slutna förhandlingar. Motionärerna föreslår också ett tillkännagivande om att regeringen ska verka för att staters rätt att lagstifta och reglera alltid ska gå före uppgörelser i handelsavtal (yrkande 7). Enligt motionärerna kommer samtliga av de avtal som berörs i motionen att, om de blir verklighet, påverka de berörda staternas lagar och regleringar i grunden, bl.a. genom systemet med investeringsskydd och ISDS och processen med s.k. regulativa samarbetsorgan. Motionärerna menar att detta sammantaget kommer att få stora negativa konsekvenser på en rad områden som t.ex. jordbruk, livsmedelssäkerhet, klimat, miljö, energi, offentlig service och arbetstagares rättigheter.

Motionärerna är även, oaktat ISDS, kritiska till TTIP och TISA och föreslår att riksdagen genom ett tillkännagivande ska uppmana regeringen att verka för att EU lämnar de pågående förhandlingarna (yrkandena 4 och 5). Enligt motionärerna skulle TTIP kunna innebära försämringar på en rad områden som t.ex. jordbruk, livsmedelssäkerhet, klimat, miljö, energi, offentlig service och arbetstagares rättigheter. Motionärerna anser att ett bättre alternativ vore att lösa de enkla handelshinder som finns mellan EU och Förenta staterna, som t.ex. ett fåtal omotiverade tullar och vissa regelskillnader. När det gäller TISA menar motionärerna att syftet med avtalet är att stärka de globala storföretagens kontroll över offentliga tjänster och hindra de nationella regeringarnas möjligheter att reglera dessa. Motionärerna anför att avtalet väntas minska regeringarnas möjligheter att verka för bl.a. sociala, ekonomiska och miljörelaterade mål.

Slutligen föreslår motionärerna även ett tillkännagivande om att regeringen ska verka för att alla förhandlingar om handelsavtal präglas av stor öppenhet och dialog med medborgare, folkrörelser, forskare och folkvalda politiker (yrkande 6).

I motion 2016/17:3026 av Said Abdu och Lars Tysklind (båda L) yrkande 1 förordas ett tillkännagivande om att de handelstraktat som reglerar handeln mellan Sverige och Norge ska ses över för att förenkla gränshandeln mellan länderna. Även om mycket har gjorts för att underlätta gränshandeln är det enligt motionärerna fortfarande långt till drömmen om fri handel.

I motion 2016/17:2910 av Caroline Szyber och Désirée Pethrus (båda KD) yrkande 2 påtalas att det sedan den kubanska regeringen undertecknade den internationella konventionen om medborgliga och politiska rättigheter

(ICCPR) och konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (CESCR) under 2008 har det inte skett några verkliga förbättringar om mänskliga rättigheter och demokratisering. Motionärerna konstaterar att EU har för avsikt att inleda förhandlingar om ett handelsavtal med Kuba och förordar ett tillkännagivande om att inget handelsavtal bör ingås med Kuba innan Kuba ratificerar och genomför de två konventionerna om mänskliga rättigheter.

I motion 2016/17:3272 av Penilla Gunther (KD) påpekas att höga tullar gör det omöjligt för företag att importera biomassa till ett rimligt pris. Detta försvårar för de företag som vill utveckla produkter som är baserade på biomassa, t.ex. läkemedel, blöjor och engångsmaterial inom vården. Motionären konstaterar att de tullar som finns på import av biomassa gör det svårt att förverkliga en s.k. bioekonomi, dvs. en ekonomi som använder hållbart förnybara naturresurser för att producera biobaserade produkter, energi och tjänster. Enligt motionären bör åtgärder vidtas för att sänka tullarna för import av biomassa, vilket riksdagen bör tillkännage för regeringen.

Vissa kompletterande uppgifter

Målet för handelspolitiken

I budgetpropositionen för 2008 (prop. 2007/08:1 utg.omr. 24) fastslogs det nu gällande målet för utrikeshandel och handels- och investeringsfrämjande inom utgiftsområde 24 Näringsliv. Målet är högsta möjliga grad av frihandel, en effektiv inre marknad och en öppen handelspolitik i EU, ett förstärkt multilateralt handelssystem inom WTO, ett ökat handelsutbyte mellan Sverige och världen samt ökade utländska investeringar i Sverige.

Inriktningen för EU:s inre marknad och internationell handel

I budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1, utg.omr. 24) presenterar regeringen inriktningen för sin politik för EU:s inre marknad och den internationella handelspolitiken. Här framgår bl.a. att regeringens politik på området syftar till att skapa förutsättningar för hållbar tillväxt och för ett moderniserat handelsregelverk. Regeringen anför att en alltmer tjänsteberoende och digitaliserad handel växer fram både globalt och på EU:s inre marknad och att man därför prioriterar ett arbete i syfte att underlätta handel med varor och tjänster samt investeringar. Regeringens politik för en effektiv inre marknad bedrivs liksom föregående år i stor utsträckning enligt kommissionens redan antagna strategier för den inre marknaden respektive för en digital inre marknad. Vidare anför regeringen att arbetet riktas in på att säkerställa att svenska intressen tillgodoses inom ramen för förhandlingar om lagstiftning och de övriga processer där kommissionens förslag resulterar i konkreta åtgärder. När det gäller kommissionens inre marknadsstrategi för varor och tjänster framhåller regeringen att det är särskilt prioriterat att

modernisera regelverket för varor och att fortsätta avveckla hinder för tjänsteföretag. Regeringens fokus inom ramen för den s.k. strategin för den digitala inre marknaden uppges vara främjande av digitala företag, nya innovativa tjänster och nya affärsmodeller.

När det gäller internationell handel framhåller regeringen att Sverige bidrar till utveckling av det internationella regelsamarbetet på både multilateral, regional och bilateral nivå. Regeringen uppger att man lägger särskilt stor vikt vid arbetet i Världshandelsorganisationen (WTO), frihandelsförhandlingarna mellan EU och Förenta staterna (TTIP) och frihandelsförhandlingarna mellan EU och Japan. Regeringen betonar att man kommer att verka för progressiva internationella handelsavtal och riva handelshinder, samtidigt som man står upp för miljön, löntagarnas intressen och människors hälsa. Vidare fastslås att regeringens uppfattning är att handelsavtal ska respektera demokratiskt fattade beslut.

Regeringen uppger vidare att man prioriterar utvecklingsländernas integration i den globala handeln och aktivt arbetar med handels- och utvecklingsfrågor för att nyttja synergieffekter mellan dem.

När det gäller andra aktuella handelsavtal uppgav regeringen att man verkade för ett avslut om förhandlingar om tjänstehandel (Trade in Services Agreement, TISA) och miljövaror (Environmental Goods Agreement, EGA) under 2016.

Regeringen betonar att man fortsätter driva att EU ska ha en öppen och regelbaserad handelspolitik gentemot omvärlden och att man i linje med detta fortsätter motverka EU:s användande av handelspolitiska skyddsåtgärder och förslag om att minska tillträdet till EU:s marknad för offentlig upphandling.

Kommissionens handelsstrategi – handel för alla

Den 14 oktober 2015 presenterade kommissionen sitt meddelande om en ny handels- och investeringsstrategi: Handel för alla, mot en mer ansvarsfull handels- och investeringsstrategi (KOM(2015) 497). I meddelandet presenterade kommissionen ett hundratal åtgärder och initiativ som den hade för avsikt att lägga fram. Kommissionen aviserade bl.a. nio nya förslag eller initiativ för en handels- och investeringspolitik med mer insyn och 36 förslag till initiativ och åtgärder för att främja en handels- och investeringspolitik som baseras på värden. Dessa är två av de fyra övergripande områdena i strategin. De andra två områdena är en effektiv politik som tar itu med den nya ekonomiska verkligheten och håller vad den lovar samt ett framåtblickande förhandlingsprogram för att forma globaliseringen.

Utskottet ställde sig positivt till kommissionens meddelande, och i utlåtandet över meddelandet (utl. 2015/16:NU8) framhöll utskottet bl.a. att det sedan länge finns ett brett stöd i riksdagen för uppfattningen att frihandel i grunden är något positivt som kan leda till ökat välbefinnande och därmed är en viktig princip att värna. Utskottet anförde vidare att det ställde sig positivt till

en reformerad tvistlösningsmekanism och framhöll att en modern investeringskyddspolitik ska vara rättssäker och öppen och inte inskränka staters demokratiska beslutsfattande. Utskottet fann den politiska inriktningen som fastställdes i meddelandet vällovlig. Utskottet konstaterade och uttalade sitt stöd för att utvecklingsfrågor, globala värdekedjor, främjande av digital handel, hållbart företagande, mänskliga rättigheter, etik och antikorrup­tion hade fått en betydligt mer framträdande roll än i tidigare handelsstrategier. Utskottet framhöll vidare kommissionens transparensinitiativ inom ramen för förhandlingarna mellan EU och Förenta staterna som positivt och välkomnade kommissionens ambition att inleda och slutföra flera förhandlingar om frihandelsavtal. Utskottet påtalade emellertid också att det ansåg att det hade varit önskvärt att kommissionen i meddelandet inkluderat förslag om reformering av systemet med handelspolitiska skyddsåtgärder.

I utlåtandet fanns det åtta reservationer (M, SD, C, V, L, KD).

WTO

Utskottet har i föregående års handelspolitiska betänkande (bet. 2015/16:NU9) beskrivit världshandelsorganisationens (WTO) bakgrund och organisation. Här nämns även WTO:s tre huvudavtal (GATT, GATS och TRIPS). I betänkandet redogjordes även för WTO:s tionde ministerkonferens som hölls den 15–18 december i Nairobi 2015, Kenya och innehållet i det s.k. Nairobi-paketet och det uppdaterade informationsteknikavtalet (ITA II) som båda antogs vid ministerkonferensen.

Av WTO:s webbplats framgår att avtalet om förenklade handelsprocedurer trädde i kraft i februari 2017 efter det att två tredjedelar av medlemsländerna ratificerat avtalet. Avtalet förhandlades fram under den nionde ministerkonferensen på Bali i december 2013, men antogs först i november 2014 efter vissa fortsatta förhandlingar mot bakgrund av regeringsskiftet i Indien.

Den elfte ministerkonferensen kommer att hållas den 11–14 december 2017 i Buenos Aires, Argentina.

Förenta staterna och WTO

Den 1 mars 2017 översände den nya amerikanska administrationen 2017 års handelspolitiska agenda och 2016 års årliga rapport till den amerikanska kongressen. I avsnittet med presidentens handelspolitiska agenda presenteras Trumpadministrationens handelspolitiska grundprinciper och mål samt följande fyra prioriterade områden: att skydda den nationella suveräniteten gentemot handelspolitiken, att strikt tillämpa Förenta staternas handelslagar, att använda inflytande för att öppna utländska marknader och att förhandla nya och bättre handelsavtal. I dokumentet problematiseras bl.a. WTO och dess tvistlösningspanel, eller överklagandeorgan, dömer till nackdel för Förenta staterna kommer Trumpadministrationen att aggressivt försvara amerikansk suveränitet över handelspolitiken. Vidare anförts att det är dags för en mer

aggressiv strategi. Trumpadministrationen kommer att använda allt i sin makt stående inflytande för att uppmuntra andra länder att ge de amerikanska producenterna ett rättvist och ömsesidigt tillträde till sina marknader. Syftet med detta arbete är att se till att fler marknader verkligen är öppna för amerikanska varor och tjänster och att förbättra, snarare än begränsa, global handel och konkurrens. En sådan politik kommer enligt administrationen att bidra till den globala ekonomins tillväxt genom att bryta ned långvariga handelshinder och främja ökad konkurrens. Trumpadministrationen kommer inte att tolerera orättvisa handelsmetoder som skadar amerikanska arbetare, lantbrukare, ranchägare, tjänsteproducenter eller andra företag, stora som små. När WTO antar tolkningar av WTO-regler som underminerar Förenta staternas och andra WTO-medlemmars förmåga att effektivt möta dessa orättvisa handelsmetoder med korrigerande åtgärder som uttryckligen är tillåtna enligt WTO:s regler undergräver dessa tolkningar förtroendet för hela handelssystemet.

Tvistlösningsmekanismer i investeringsavtal

I sitt betänkande om handelspolitiska frågor våren 2016 (bet. 2015/16:NU9) redogjorde utskottet för det s.k. ISDS (Investor-State Dispute Settlement) som är ett internationell skiljeförfarande som kommer till stånd när en investerare anser att en stat brutit mot ett ingånget investeringsavtal (Bilateral Investment Treaty, BIT). I betänkandet presenterades även kommissionens förslag till ett moderniserat investeringsskydd, Investment Court System (ICS), där grunden i förslaget är att det ska inrättas ett nytt system med en permanent investeringssdomstol till vilken det ska utses offentliga domare och vars process ska vara mer transparent än ISDS. Kommissionens förslag till moderniserat investeringsskydd har därefter införlivats i det färdigförhandlade avtalet med Kanada (CETA).

Handelsavtal

I februari 2017 publicerade kommissionen en uppdatering av statusen på pågående handelsavtalsförhandlingar. Här framgår bl.a. att det sedan juli 2013 har hållits 15 förhandlingsrundor med Förenta staterna om ett transatlantiskt handels- och investeringspartnerskap (TTIP), den senaste i oktober 2016. Samtalen är nu pausade i avvaktan på besked från den nya administrationen i Washington.

När det gäller avtalet med Kanada (CETA) undertecknades avtalet den 30 oktober 2016. Detta skedde efter det att rådet gett sitt godkännande för undertecknande samt en provisorisk tillämpning av de delar av avtalet som omfattas av EU:s exklusiva beslutskompetens. Den 15 februari 2017 godkände Europaparlamentet avtalet. Resultatet innebär att avtalet kan börja gälla provisoriskt i de delar som inte kräver de nationella parlamentens godkännande, efter att det kanadensiska parlamentet godkänt det. Kanadas parlament förväntas godkänna avtalet under våren 2017. Det betyder att bl.a. kapitlet om

tulllättnader, offentlig upphandling och hållbar utveckling kan tillämpas, men däremot inte kapitlet om investeringsskydd. Innan hela avtalet kan träda i kraft ska det godkännas av samtliga nationella parlament i EU samt tio regionala parlament.

Enligt kommissionens dokument har det sedan rådet gav kommissionen mandat att inleda förhandlingar med Japan i november 2012 skett betydande framsteg, och målet är att förhandlingarna ska kunna avslutas tidigt under 2017. Efter den 17:e förhandlingsrundan som genomfördes i slutet av september 2016 var flera kapitel i stort sett klara.

Förhandlingar om ett multilateralt tjänstehandelsavtal (TISA) påbörjades i mars 2013 och utöver EU deltar 22 WTO-medlemmar i samtalen. Vid slutet av 2016 uppges de flesta parterna ha indikerat vilka av deras tjänstemarknader som de var villiga att öppna upp och i vilken utsträckning. I december 2016 genomfördes den 21:a förhandlingsrundan. Nu avvaktar man att nästa steg ska slås fast. I det handelspolitiska betänkandet från 2016 finns en mer ingående redogörelse för vad avtalet uppges omfatta och mer allmän information om tjänstehandel (bet. 2015/16:NU9).

Sedan i juli 2014 pågår plurilaterala förhandlingar om ett frihandelsavtal för gröna varor (Environmental Goods Agreement) mellan EU och 16 andra medlemsländer i WTO. Syftet med avtalet är att ta bort tullar på sådana miljövaror som har betydelse för att skydda miljön och motverka klimatförändringar genom att de renar luft och vatten, hjälper till med avfallshandlingar, bidrar till energieffektivisering, kontrollerar luftföroreningar eller producerar förnybar energi. I november 2016 genomfördes en 18:e förhandlingsrunda som följdes upp av ett ministermöte i december. Trots de ansträngningar som gjordes kunde man inte nå ett avtal. I nuläget avvaktar man att nästa steg ska slås fast.

Brexit

Den 23 juni 2016 folkomröstade Storbritannien om dess medlemskap i EU, vilket resulterade i att lämnasidan vann med 51,9 procents röstandel. Storbritanniens premiärminister, Theresa May, presenterade i februari 2017 ett s.k. vitpapper om hur landets regering ser på Storbritanniens utträde från och nya partnerskap med EU. Här framgår bl.a. att den brittiska regeringen kommer att prioritera att säkerställa en så fri handel med varor och tjänster mellan Storbritannien och EU som möjligt med minsta möjliga handelshinder. De avser dock inte att söka medlemskap i den inre marknaden utan fortsätta ett nytt strategiskt partnerskap med EU, vilket inkluderar ett ambitiöst och omfattande frihandelsavtal och ett nytt tullavtal.

Den 8 februari 2017 röstade en majoritet i brittiska parlamentet för regeringens brexitlag som innebär att premiärministern kan aktivera artikel 50 i Lissabonfördraget. I och med att artikel 50 aktiveras påbörjas förhandlingarna med EU om ett utträde, vilket ska ske inom två år. Theresa May har uppgett att hon planerar att aktivera artikel 50 den 29 mars 2017.

I september 2016 gav regeringen Kommerskollegium i uppdrag att analysera och lämna alternativ till hur handel med tjänster mellan EU och Storbritannien kan regleras vid ett brittiskt utträde ur EU och dess inre marknad. I uppdraget ingick också att analysera och lämna alternativ till hur tull- och handelsprocedurer för handel med varor mellan EU och Storbritannien kan regleras vid ett brittiskt utträde. Uppdraget redovisades i en rapport den 14 mars 2017. Av rapporten framgår att Storbritannien är en av Sveriges viktigaste handelspartner. Under 2016 exporterade Sverige tjänster till Storbritannien till ett värde av 51 miljarder kronor och varor för 74 miljarder kronor. Detta innebär att Storbritannien är den tredje största mottagaren av svenska tjänster och den sjätte största mottagaren av varor. Importen från Storbritannien uppgick under samma år till 62 miljarder kronor vardera för tjänster och varor. Därmed är Storbritannien den största respektive den femte största avsändaren för den svenska importen.

En gemensam slutsats för både analysen om tjänstehandel och handeln med varor är att oavsett vilket alternativ som blir resultatet av utträdesförhandlingarna kommer det enligt Kommerskollegium att innebära en försämring i handeln mellan EU och Storbritannien jämfört med vad som gäller i dag. En annan slutsats är att möjligheten att hitta alternativ som skulle innebära att de negativa effekterna mildras drastiskt skiljer sig åt för handeln med varor respektive tjänster. När det gäller handeln med varor finns det inga bra alternativa lösningar, medan det kan finnas fler möjligheter när det gäller tjänstehandeln. En annan slutsats är att det är ytterst osäkert vilka ekonomiska konsekvenser de olika alternativen skulle ge.

Ytterligare en gemensam slutsats är den osäkerhetsperiod som väntar. Storbritanniens utträde ur EU beskrivs som en flerstegsprocess, och även om vissa steg delvis kan hanteras parallellt betonar Kommerskollegium att ingen kommer att veta säkert hur det kommer att bli förrän om flera år.

Behovet av information och stöd till företag och konsumenter är ännu en gemensam slutsats. Kommerskollegium framhåller att alla berörda myndigheter gemensamt måste verka för en sammanhållen information och anser att EU bör sträva efter att skapa en tydlig process för att hantera hinder i handeln.

En mer övergripande slutsats som Kommerskollegium lyfter fram är hur tydligt den inre marknadens värde för handel med varor och tjänster är, när den inre marknaden mäts mot andra alternativ. Kommerskollegium framhåller att ett djupt och brett frihandelsavtal även i sin mest ambitiösa tappning inte ger de fördelar som den inre marknaden ger.

Regeringen har även gett ett uppdrag till Business Sweden med anledning av brexit. I oktober 2016 fick myndigheten i uppdrag att analysera nya möjligheter för investeringsfrämjandet som kan uppstå vid ett brittiskt utträde ur EU och dess inre marknad. Uppdraget redovisades i en rapport den 15 december 2016. En slutsats är att Sverige är en för perifer marknad för att automatiskt vinna nya utländska investeringar i en omlokalisering av företagens verksamhet mot EU-området. Business Sweden föreslår en förstärkt marknadsföring mot utvalda utländska företag och investerare med budskap

som förmedlar fördelarna med att bedriva verksamhet i Sverige mot bakgrund av brexit. Business Sweden föreslår också ett förstärkt riktat investeringsfrämjande i sektorer med hög svensk konkurrenskraft och på marknader där Sverige har störst möjlighet att attrahera investeringar till följd av brexit. Vidare föreslår Business Sweden ett ökat fokus på att främja expansionsinvesteringar i Sverige samt en kraftsamling för att få EU-myndigheten European Medicines Agency (EMA) till Sverige. Slutligen föreslås ett samarbete med UK Trade and Investment/Department for International Trade för att öka de brittiska företagens investeringar i Sverige.

Insyn och konsekvensanalyser

Vid sin behandling av handelspolitiska motioner våren 2016 avstyrkte utskottet motioner om insyn i handelsavtalsförhandlingar och en konsekvensanalys av CETA bl.a. med hänvisning till pågående initiativ och arbete i EU (bet. 2015/16:NU9). Utskottet underströk också vikten av att riksdagen vid ett eventuellt beslut om ratificering av CETA-avtalet skulle ha ett gediget underlag att ta ställning till.

Den 14 juli 2016 fick Kommerskollegium i uppdrag av regeringen att analysera CETA-avtalets eventuella effekter på miljön, människors och djurs hälsa samt på demokratiskt beslutsfattande. Kommerskollegium redovisade uppdraget i en rapport i augusti 2016 (dnr 3.2.4-2016/01059-2). Myndigheten uppger att man i sin analys särskilt har fokuserat på frågeställningar som berör det framtida regleringsutrymmet och staters rätt att reglera, och att man har gjort en genomgång av de kapitel i avtalet som bedöms beröra dessa aspekter. Kommerskollegium har samverkat med flera andra expertmyndigheter, bl.a. Uppsala universitet, Göteborgs universitet, Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket.

Kommerskollegium framhåller att yttrandet mot bakgrund av den korta remisstiden har begränsats till en övergripande analys av eventuella effekter på de områden som omfattats av uppdraget. Kommerskollegium anför vidare att det är deras och expertmyndigheternas uppfattning att det, för att kunna analysera konsekvenserna av avtalet mera fullständigt, krävs både en mer djupgående analys av flera delar i avtalet i samråd med sakmyndigheterna samt att avtalet har varit i kraft över en viss tidsperiod.

Kommerskollegiums övergripande bedömning är att CETA skyddar parternas framtida regleringsutrymme. På sikt bedöms avtalet medföra vissa positiva effekter på miljö och hälsa, medan någon betydande risk för negativa effekter inte kan förutspås, inte heller i frågan om demokratiskt beslutsfattande. Kommerskollegium gör vidare bedömningen att investeringskapitalet i CETA inte inskränker på Sveriges rätt att reglera i någon betydande utsträckning. Skyddet som ges till investerare ges i stort sätt redan av svensk lag och Europakonventionen. I den mån Sveriges rätt att reglera inskränks beror det enligt Kommerskollegium på att Lissabonfördraget förflyttat betydande inflytande över investeringsrättsliga överenskommelser från EU:s

medlemsstater till EU. Kommerskollegium bedömer även att risken för någon form av ”nedkylningseffekt” på EU:s lagstiftningsarbete, på grund av samstämmigheten i skydd mellan svensk lagstiftning och CETA, på sin höjd är marginell. Regulativt samarbete i det s.k. Regulatory Cooperation Forum kommer enligt myndigheten varken att ändra befintlig eller utveckla ny lagstiftning.

Kommerskollegium påtalar vidare att samarbete på området miljö och hälsa pågår redan i dag och bör ses som en resurs för att åstadkomma bättre regler nationellt, regionalt och globalt. Kommerskollegium ser inte heller någon risk för att gällande eller kommande regler eller standarder inom EU eller Sverige för att skydda miljö och människors och djurs hälsa ska bli sämre. Kommerskollegium påtalar att det i avtalet finns inskrivet att CETA:s syfte inte får medföra att miljölagarnas skyddsnivå minskar. Varje land har rätt att behålla sina skyddsnivåer och behöver inte automatiskt godkänna en vara som har godkänts på den andra marknaden. Den förstärkta dialogen, t.ex. informationsutbyte kring vetenskapliga underlag, kunskap, metoder och riskvärderingar, bedöms vidare vara positivt för ett starkt skydd för hälsan och miljön.

Kommerskollegium gör även bedömningen att tjänstekapitalet har få effekter på miljö, hälsa och demokratiskt beslutsfattande. I CETA har Sverige enbart bundit åtaganden som redan är gällande rätt. Sverige har dessutom behållit regleringsutrymme genom att avstå från åtaganden i vissa sektorer, som t.ex. alla tjänster inom ramen för det offentliga hälsovårds- och utbildningssystemet, samt genom undantag för s.k. ”public utilities”, vilket exkluderar offentliga monopol och exklusiva rättigheter. Privatfinansierade utbildnings- och hälsovårdstjänster är det enda område där Sverige binder sig för första gången, vilket på längre sikt kan leda till ökat inflöde av kanadensiska leverantörer av dessa tjänster.

På djurskyddsområdet kommer CETA att formalisera redan befintligt samarbete, vilket enligt Kommerskollegium bedöms som positivt. EU:s nya tullkvoter för nötkött i CETA kommer sannolikt inte att få någon direkt betydelse för svensk nötköttsproduktion och hävdandet av naturbetesmarker i Sverige. EU:s tullkvoter för nötkött i CETA kan däremot bidra till ett ökat intresse i Kanada för att producera nötkött utan tillväxthormoner.

Den 22 december 2016 beslutade regeringen om ett nytt uppdrag till Kommerskollegium att analysera CETA-avtalet när det gäller bestämmelserna om investeringsskydd inklusive domstolslösningen, offentlig upphandling, miljö- och hälsorelaterade frågor och tjänstehandel samt forumet för regleringssamarbete. Av uppdraget framgår att Kommerskollegium ska analysera bestämmelserna om investeringsskydd och domstolslösningens effekter på svensk lagstiftning, svensk policyutrymme och svenska skyddsnivåer, särskilt möjligheten att utan krav på kompensation från investerare införa strikt lagstiftning om förnybar energi, natur- och miljöhänsyn vid gruvverksamhet, kemikalier, integritetsfrågor och djurskydd. Vidare ska även möjligheterna att införa eller bevara monopol och andra allmännyttiga företag analyseras. När

det gäller offentlig upphandling ska Kommerskollegium analysera frihandelsavtalets effekter på möjligheten att använda offentlig upphandling för att främja djurskydd och användningen av ekologiska, miljöanpassade och rättvisemärkta varor. Avtalets potentiella effekter för svenskt lantbruk och svensk livsmedelsproduktion till följd av slopade tullar för kanadensiskt kött ska även analyseras. I uppdraget ingår också att analysera ett antal konkreta fall för att belysa hur en tvistlösning mellan investerare och stat skulle hanteras i praktiken. Därutöver ska de s.k. ratchet-klausulerna och stand-still-bestämmelserna, i kombination och var för sig, analyseras i vissa avseenden samt vilka sektorer som undantas från tjänsteliberalisering i enlighet med undantaget om tjänster som tillhandahålls i samband med utövandet av statliga befogenheter. Slutligen ska Kommerskollegium analysera riskerna för att forumet för regleringssamarbete, som inrättas genom frihandelsavtalet, och det arbete som ska bedrivas där kan komma att försena eller försvåra framtida svensk lagstiftning. Myndigheten ska också lämna förslag på dels hur relevanta aktörer i det civila samhället kan ges förutsättningar att påverka forumet, dels hur andra aktörer än företag kan garanteras insyn och möjlighet till påverkan.

Av uppdraget framgår att Kommerskollegium ska samråda med Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Statens energimyndighet, Statens jordbruksverk, Socialstyrelsen, Läkeemedelsverket, Upphandlingsmyndigheten, Konkurrensverket, Livsmedelsverket och andra berörda myndigheter. Myndigheten ska också inhämta synpunkter från relevanta akademiska institutioner. Uppdraget ska redovisas i en skriftlig rapport senast den 1 maj 2017.

I detta sammanhang kan även påminnas om de s.k. hållbarhetsmässiga konsekvensanalyser (Sustainability Impact Assessments, SIA) som kommissionens handelsdirektorat beställer av samtliga större multilaterala, regionala eller bilaterala avtal som kommissionen förhandlar för medlemsstaterna. En sådan analys är omfattande och inkluderar analyser och djupgående utredningar till stöd för bästa möjliga effekt av handelsavtal utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Arbetet med rapporterna görs av externa konsulter i dialog med olika intressenter och syftar till att integrera hållbar utveckling i EU:s handelspolitik. SIA-rapporternas innehåll och deras syfte har beskrivits i ett tidigare betänkande (bet. 2015/16:NU9). Här framgår även att Sverige enligt uppgift från Regeringskansliet varit pådrivande för att inkludera SIA i frihandelsavtalsförhandlingar och att det blev obligatoriskt under Sveriges ordförandeskap 2001. Sverige har också sedan länge drivit vikten av att analyserna görs både under själva förhandlingarna, i takt med att avtals-texterna förändras och efter att avtalen är klara.

När det gäller insyn har den nya kommissionen sedan den tillträdde 2015 vidtagit vissa åtgärder för att öka insynen i handelspolitiken. Som utskottet tidigare skrivit om (bet. 2015/16:NU9) har bl.a. förhandlingsmandatet för TTIP och TISA samt fortlöpande förhandlingstexter (EU:s position) för TTIP publicerats på kommissionens webbplats. I det här sammanhanget kan även nämnas att statssekreterare Oscar Stenström i EU-nämnden den 20 november

2015 inför ett möte i rådet för utrikesfrågor (handel) den 27 november framhöll att regeringen hade verkat för och skulle fortsätta verka för största möjliga offentliga insyn i förhandlingar om ett handels- och investeringsavtal med Förenta staterna (EU-nämndens uppteckningar 2015/16:17). Regeringen ansåg vidare att öppenhet var centralt för att förhandlingarna skulle kunna avslutas med gott resultat och att den aktiva och breda dialogen med fack, näringsliv och andra intressenter från det civila samhället skulle fortsätta. Vidare framkom att de konsoliderade förhandlingstexterna skulle bli tillgängliga i medlemsstaternas huvudstäder, och att de nationella parlamentarikerna skulle kunna ta del av texterna.

Den 8 november 2016 besvarade EU- och handelsminister Ann Linde en interpellation (ip. 2016/17:49) av Jens Holm (V) om öppenhet i TTIP. Av statsrådets svar framgår att det efter önskemål från EU har inrättats särskilda läsrum i EU:s medlemsstater där regeringstjänstemän och parlamentsledamöter har möjlighet att ta del av amerikanska förhandlingspositioner och utkast. Förenta staterna har velat ha vissa i förväg bestämda garantier för sekretess för hantering av de amerikanska förhandlingsdokumenten. Enligt den svenska offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska svenska myndigheter självständigt sekretesspröva ett dokumentets innehåll. Sverige har därför inte kunnat godta kraven på sekretessgarantier eftersom delar av dessa kan stå i strid med svensk grundlag. I det läsrum som finns på UD förvaras således inte några dokument som innehåller eller redogör för amerikanska förhandlingspositioner, utan de riksdagsledamöter som önskar ta del av dessa kan göra det i kommissionens läsrum i Bryssel.

Handelshinder

Solvit startades 2002 för att tillgodose behovet av en mer informell process där företag och personer kostnadsfritt kan få hjälp med snabba och pragmatiska lösningar på problem som de upplever på den inre marknaden. I varje EU-land samt i Norge, Island och Lichtenstein finns ett Solvitcentrum som tar emot anmälningar om hinder i en gemensam databas för att sedan analysera problemet och i samarbete med varandra och myndigheten i det land där problemet uppstått försöka komma till rätta med det. En lösning på problemet kan vara att myndigheten ändrar sitt agerande, men ett resultat av Solvits arbete kan också vara ett konstaterande att inget EU-rättsligt brott har begåtts. Solvit har inga sanktionsmöjligheter och kan inte tvinga myndigheter att agera i enlighet med vad Solvit kommit fram till. Det här sättet att arbeta har dock enligt uppgift från Kommerskollegium, som ansvarar för Sveriges Solvitcentrum, visat sig framgångsrikt och har hjälpt många företag och personer genom åren att få ut det mesta av den inre marknaden.

Kommerskollegiums företagsundersökning för 2016 (Vad hindrar svenskt utrikeshandel 2016:5) gjordes på regeringens uppdrag inom ramen för regeringens exportstrategi. I undersökningen anges att det helt dominerande problemet i handeln med Norge är tullhanteringen. Detta gäller oavsett

bransch. Reglerna uppfattas som byråkratiska och kraven på tulldokumentation skapar mycket pappersarbete. Företagen klagar också på långa och krångliga processer samt krångliga momsregler. Enligt undersökningen pekar 30 procent av de företag som upplever att vissa länder är särskilt problematiska ut Norge som särskilt problematiskt att exportera till. Norge är också det land som flest företag, 32 procent, vill ha bättre handelsvillkor med, ett resultat som överensstämmer med svaren på motsvarande frågor i 2009 års undersökning. Kommerskollegium konstaterar att de hinder som har kommit fram i undersökningen stämmer väl överens med de hinder som finns i rapportering från ambassaden i Oslo, Business Sweden, Europeiska kommissionen m.fl. Hinder som finns i sådan rapportering är bl.a. problem med tullklassificering, momsregler, att byggmaskiner inte omfattas av det s.k. ATA-carnetsystemet, som är ett internationellt tullpass, och höga tullar på livsmedels- och jordbruksprodukter.

Handelspolitiska skyddsinstrument

Av regeringens skrivelse om verksamheten i Europeiska unionen 2016 (skr. 2016/17:115) framgår att en modernisering av EU:s handelspolitiska skyddsinstrument diskuterades vid Europeiska rådet i oktober 2016. Vidare framgår att rådet trots utdragna diskussioner sedan 2013 inte kunnat komma överens om en gemensam ståndpunkt, bl.a. eftersom Sverige och ett antal andra länder inte kan acceptera möjligheten att införa extra höga skyddstullar. I samband med stålkrisen och kommissionens meddelande om stål i mars 2016 aktualiserades frågan. Europeiska rådet uppmanade till en snabb och balanserad överenskommelse före årets slut, och som ett resultat av detta enades rådet i december om en gemensam ståndpunkt för förhandlingarna med Europaparlamentet om förslaget. Kommissionen lade under hösten 2016 även fram ett förslag om att ändra metoden för att räkna ut antidumpningstullar, till följd av att vissa bestämmelser i Kinas anslutningsprotokoll till WTO löpte ut i december 2016.

I ett möte i EU-nämnden den 10 november 2016 inför ett möte i rådet för utrikesfrågor (handel) den 11 november 2016 framhöll EU- och handelsminister Ann Linde att regeringen när det gäller förslaget från 2013 betonat att EU:s handelspolitiska skyddsåtgärder inte får bli mer protektionistiska och att regeringen vid rådsmötet än en gång kommer att framföra detta. Regeringen skulle vidare begära att EU ändrar sitt regelverk i enlighet med gjorda WTO-åtaganden, samtidigt som det blir möjligt att vidta vissa kompenserande åtgärder när Kina inte längre klassas som en icke-marknadsekonomi (EU-nämndens uppteckningar 2016/17:10).

Av kommissionens webbplats framgår att den föreslagna förordningen om att modernisera EU:s handelspolitiska skyddsinstrument ändrar de gällande antidumpnings- och antisubventionsförordningarna så att de bättre kan motverka illojala handelsmetoder. Syftet är att skydda EU:s producenter mot skada som uppstår till följd av illojal konkurrens och att garantera en fri och

rättvis handel. Vidare är målet med förslaget till ny förordning att öppenheten och förutsägbarheten när det gäller införandet av preliminära antidumpnings- och utjämningsåtgärder ska öka. Enligt förslaget ska det vara möjligt att införa högre tullar i fall där det finns råvarurelaterade snedvridningar och där dessa råvaror, bl.a. energi, står för mer än 27 procent av den totala produktionskostnaden och mer än 7 procent var för sig. Enligt de uppgifter som publicerats på kommissionens webbplats skulle detta medge begränsande avvikelser från EU:s regler om lägsta tull, enligt vilken tullar inte får vara högre än vad som är nödvändigt för att förebygga skada för en industri i EU. Införandet av högre tullar ska enligt förslaget grundas på ett vinstmål och även bli föremål för en prövning av unionens intresse. Det ska också vara möjligt för importörer att få återbetalning för tullar som tas ut under en översyn om de handelspolitiska åtgärderna inte behålls.

Enligt uppgift från Regeringskansliet kommer förhandlingar om förslaget mellan Europaparlamentet, rådet och kommissionen (s.k. trilöföförhandlingar) att inledas i närtid.

Utskottets ställningstaganden

Inledning

Utskottets ställningstagande redovisas i det följande avsnittet under rubrikerna Främjande av internationell handel, Handels- och investeringsavtalet mellan EU och Förenta staterna, Tvistlösningsmekanismer i investeringsavtal, Insyn och konsekvensanalyser, Tjänstehandel, EU:s framtida handelsrelation till Storbritannien, Handel med gröna varor och Övrigt om internationell handel.

Främjande av internationell handel

I motionerna 2016/17:114 (SD), 2016/17:2768 (M), 2016/17:3096 (C), 2016/17:3124 (M, C, L, KD), 2016/17:3148 (M) och 2016/17:3186 (M) framhålls vikten av att främja internationell handel. Utskottet vill med anledning av dessa motioner inledningsvis påminna om vad det anfört tidigare är då det behandlat liknande förslag (senast i bet. 2015/16:NU9). Det finns sedan länge ett brett stöd i riksdagen för uppfattningen att frihandel i grunden är något positivt och därmed en viktig princip att värna. Enligt utskottets mening bör Sverige även fortsättningsvis vara en tydlig röst inom EU och sådana internationella forum som WTO för en öppen och fri handel och för att motverka protektionistiska tendenser.

Som utskottet tidigare uttalat kan frihandel vara en stark välståndsskapande kraft för såväl världens fattigaste länder som de mer utvecklade länderna. Att värna principen om frihandel är därför både ett globalt och ett svenskt intresse. Samtidigt är det viktigt att framhålla att utvecklingsländernas intressen särskilt måste beaktas i dessa sammanhang. Den globala frihandeln måste försvaras, och det är viktigt att handeln med länder utanför EU kan ske på öppna och likvärdiga villkor. Den fria handeln ska också vara en rättvis handel.

När det gäller en rättvis och en fri handel vill utskottet understryka vikten av att de båda går hand i hand. EU måste enligt utskottets mening vara en stark röst för en rättvis handel i världen för att på så vis främja hållbar utveckling och uppfyllandet av de globala målen för hållbar utveckling, mänskliga rättigheter, skyddet av arbetstagares och konsumenters intressen och kampen mot korruption. I likhet med tidigare år välkomnar utskottet att det i regeringens utrikesdeklaration för 2017 utlovas att Sverige ska ta en ledande roll i genomförandet av FN:s nya globala mål för en hållbar utveckling, och utskottet vill i sammanhanget påminna om den svenska politiken för global utveckling som slår fast att alla politiska beslut ska ta hänsyn till mänskliga rättigheter, människors demokratiska delaktighet, fattigdomsbekämpning och miljömässig hållbarhet. Utskottet vill också påminna om att regeringen i december 2015 överlämnade en skrivelse (skr. 2015/16:69) om hållbart företagande till riksdagen som behandlades av utskottet våren 2016 (bet. 2015/16:NU12). Som utskottet också tidigare har konstaterat har rättvis handel fått en mer framträdande roll i kommissionens nya handelsstrategi jämfört med tidigare handelsstrategier, vilket är ett viktigt steg i rätt riktning.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att frihandelsavtal inte får leda till sänkta nivåer när det gäller hälsa, miljö, djurskydd och säkerhet. De får heller inte leda till att de sociala, fackliga och ekonomiska rättigheterna i Sverige eller EU urholkas. Handelsavtal ska också respektera demokratiskt fattade beslut.

I december 2015 hölls WTO:s tionde ministerkonferens i Nairobi. Trots lågt ställda förväntningar inför mötet lyckades de 162 medlemsländerna enas om det s.k. Nairobipaketet som bl.a. innebär att exportsubventioner till jordbruksprodukter ska avskaffas samt att andra former av exportstöd ska minska och att lättnader införs för de minst utvecklade länderna. Utskottet välkomnar detta. Sverige har länge drivit frågan om ett avskaffande av exportsubventioner och andra typer av exportstöd, och det är också något som utvecklingsländerna krävt under en lång tid.

Utskottet välkomnar också det uppdaterade plurilaterala informations-teknikavtalet (ITA II) som slöts i Nairobi och som innebär tullfrihet på ytterligare drygt 200 varor. Avtalet kommer enligt WTO-principen om mest gynnad nation att innebära att tullsänkningarna gäller samtliga medlemmar.

Utskottet kan också konstatera att avtalet om förenklade handelsprocedurer, som förhandlades fram vid WTO:s ministerkonferens på Bali, trädde i kraft i februari 2017 sedan två tredjedelar av medlemsländerna ratificerat avtalet.

Vid sin behandling av liknande förslag våren 2016 konstaterade utskottet att framsteg hade gjorts inom ramen för det frihandelsavtal för gröna varor (EGA) som förhandlas mellan ett antal medlemsländer i WTO, och att parterna arbetade för att ett avtal skulle kunna slutas under 2016. Utskottet tvingas dock konstatera att detta inte har kunnat ske. Utskottet vill därför understryka vikten av att regeringen med kraft fortsätter driva på för att ett avtal ska kunna nås.

Utskottets förhoppning är att detta avtal så småningom ska kunna utvecklas till ett multilateralt avtal.

Framgångar inom det multilaterala samarbetet är av stor vikt då det är utskottets uppfattning att multilaterala avtal är det bästa sättet att främja en fri och rättvis internationell handel. Arbetet inom ramen för WTO och den stora utestående frågan om hur Doharundan ska hanteras måste därför prioriteras även i fortsättningen. Utskottet finner därför den senaste tidens utveckling i Förenta staterna och uppgifter om att den nyligen tillträdde amerikanska administrationen försöker hitta ett sätt att undvika att lösa handelstvister via WTO djupt oroande och vill därför i detta sammanhang särskilt understryka vikten av att regeringen inom ramen för EU, WTO och andra internationella forum handfast och med styrka står upp för de överenskomna principerna inom WTO.

Utskottet har i det föregående avsnittet redogjort för regeringens inriktning för den internationella handelspolitiken, vilken presenteras i budgetpropositionen för 2017. Utskottet konstaterar att de förslag till tillkännagivanden som finns i de aktuella motionerna i stort ligger i linje med inriktningen för regeringens politik. När det gäller de yrkanden som handlar om exportsubventioner för jordbruk konstaterar utskottet därtill att det i närtid har fattats eller förväntas fattas beslut i linje med det som förordas i motionerna.

Därmed avstyrker utskottet samtliga aktuella motionsyrkanden.

Handels- och investeringsavtalet mellan EU och Förenta staterna

Utskottet har tidigare behandlat förslag som på olika sätt berört handels- och investeringsavtalet mellan EU och Förenta staterna, senast våren 2016 (bet. 2015/16:NU9). När det gäller den oro som kommer till uttryck i motion 2016/17:1194 (V) vill utskottet liksom tidigare betona vikten av att ett avtal inte får göra avkall på EU:s krav på hälsoskydd, miljöskydd, socialt skydd, skydd av personuppgifter och kulturell mångfald. Vidare får avtalet inte heller urholka de gällande sociala, fackliga och ekonomiska rättigheterna i Sverige eller EU. Det är också fortfarande utskottets uppfattning att handelsavtal ska respektera demokratiskt fattade beslut. Utskottet vill också än en gång påminna om att det i de målsättningar som EU:s medlemsstater enhälligt slagit fast i det förhandlingsmandat som ministerrådet gav till kommissionen den 17 juni 2013 finns uttalat att avtalet inte får göra avkall på EU:s krav på hälsoskydd och miljöskydd. Som utskottet tidigare konstaterat är detta också något som kommissionen lyfter fram i sitt arbetsprogram och den nya handelsstrategin. Vidare konstaterar utskottet att regeringen i budgetpropositionen för 2017 i likhet med tidigare år framhåller vikten av förhandlingarna mellan EU och Förenta staterna. Regeringen anför att den kommer att arbeta för progressiva internationella handelsavtal och riva handelshinder samtidigt som miljön, löntagarnas intressen och människors hälsa värnas. Handelsavtal ska respektera demokratiskt fattade beslut. Utskottet vill även påminna om att det tidigare noterat att EU, på Sveriges initiativ, föreslagit att TTIP ska innehålla

ett åtagande om ett fördjupat samarbete mellan EU och Förenta staterna för att minska användningen av antibiotika i djurproduktionen.

Till skillnad från vad som föreslås i motion 2016/17:1194 (V) anser utskottet alltjämt att Sverige inte bör driva på för att EU ska lämna förhandlingarna. Det är först när avtalet är färdigförhandlat som det blir möjligt att ta ställning till avtalet fullt ut. Utskottet vill därför också påminna om att för att det färdigförhandlade avtalet ska träda i kraft på den europeiska sidan måste det godkännas av Europeiska rådet och Europaparlamentet. Det kommer sannolikt också att behöva ratificeras av medlemsstaternas parlament.

När det gäller motion 2016/17:3124 (M, C, L, KD) är det fortfarande utskottets uppfattning att regeringen redan verkar i linje med det som efterfrågas i motionen och att ett riksdagsuttalande därmed inte är nödvändigt.

Med detta avstyrks motionerna 2016/17:1194 (V) och 2016/17:3124 (M, C, L, KD) i de aktuella delarna.

Twistlösningsmekanismer i investeringsavtal

I motion 2016/17:114 (SD) föreslås ett tillkännagivande om att Sverige inte ska ställa sig bakom en twistlösningsklausul av ren Naftamodell. I motion 2016/17:1194 (V) förordas att riksdagen bör kräva att regeringen verkar för att handelsavtal som förhandlats med stater med fungerande juridiska system inte ska innehålla ISDS-klausuler samt kräva att regeringen verkar för att staters rätt att lagstifta och reglera alltid ska gå före uppgörelser i handelsavtal. I motion 206/17:3148 (M) begärs att riksdagen ska uppmana regeringen att verka för att det i såväl bilaterala som plurilaterala handelsavtal skapas funktionella och effektiva twistlösningsmekanismer som underlättar för små och medelstora företag att etablera sig i andra länder. Vid behandlingen av liknande förslag våren 2016 (bet. 2015/16:NU9) konstaterade utskottet att varken kommissionen, Europaparlamentet eller regeringen drev frågan om att TTIP-avtalet ska innehålla en twistlösningsmekanism av ren Naftamodell. Utskottet konstaterade samtidigt att det varken bland medlemsländernas regeringar eller i Europaparlamentet fanns en majoritet som förespråkade att handelsavtal inte alls skulle innehålla någon form av twistlösningsmekanism. Utskottet kan konstatera att detta fortfarande gäller och ser därför inte, oavsett de enskilda partiernas inställning till hur en twistlösningsmekanism bör se ut, anledning att ompröva sitt ställningstagande.

Utskottet vill vidare i likhet med föregående år framhålla att handelsavtal ska respektera demokratiskt fattade beslut. Stater ska ha rätt att reglera för att skydda sina medborgare, konsumenter, arbetstagares rättigheter, hälsa och miljö, och som utskottet konstaterade vid sin behandling av liknande förslag våren 2016 är detta också något som både regeringen och kommissionen understryker.

Därmed avstyrker utskottet motionerna 2016/17:114 (SD), 2016/17:1194 (V) och 2016/17:3148 (M) i de berörda delarna.

Insyn och konsekvensanalyser

Utskottet behandlade våren 2016 förslag liknande de nu aktuella om insyn och konsekvensanalyser (bet. 2015/16:NU9). När det gäller insyn vill utskottet nu liksom då framhålla att det delar den uppfattning som framförs i motion 2016/17:1194 (V) att det är viktigt med transparens i den här typen av förhandlingar. Utskottet vill också än en gång påminna om att det välkomnat att kommissionen ställt sig bakom kommissionär Cecilia Malmströms initiativ till en större öppenhet i förhandlingarna med Förenta staterna (yttr. 2014/15:NU2y). Vid sin behandling av förslaget våren 2016 konstaterade utskottet att kommissionen löpande publicerar EU:s förhandlingstexter på sin webbplats. Som framgår av det föregående avsnittet har det i de flesta medlemsstater inrättats särskilda läsrum där nationella parlamentsledamöter har möjlighet att ta del av dokument med amerikanska förhandlingspositioner, dock inte i Sverige. Utskottet konstaterar att regeringen har velat inrätta ett nationellt läsrum, men att de sekretessgarantier som Förenta staterna har satt upp som krav kan stå i strid med svensk grundlag och offentlighetsprincipen. Svenska riksdagsledamöter som vill läsa de amerikanska förhandlingspositionerna har dock möjlighet att göra det i kommissionens läsrum i Bryssel. Detta är givetvis försvarande omständigheter, men något som är svårt att rå på.

Utskottet noterar vidare att regeringen fortfarande delar uppfattningen att öppenhet är centralt för förhandlingarna och att den framhåller betydelsen av att dialogen med arbetstagarorganisationer, näringsliv och andra intressenter från det civila samhället ska fortsätta. Utskottet vill också påminna om att öppenhet framhålls som viktigt i kommissionens nya handelsstrategi.

Utskottet välkomnar, i likhet med tidigare år, de initiativ som tas för att öka transparensen i handelspolitiska förhandlingar och vill framhålla betydelsen av att göra förhandlingstexter tillgängliga eftersom detta underlättar en saklig debatt.

I likhet med vad som sägs i motion 2015/16:1871 (MP) anser utskottet vidare att det är angeläget att det genomförs ordentliga konsekvensanalyser av de handels- och investeringsavtal som förhandlas fram. Vid behandlingen av ett liknande motionsyrkande våren 2016 underströk utskottet vikten av att riksdagen inför ett eventuellt beslut om ett godkännande av CETA-avtalet skulle ha ett gediget underlag att ta ställning till. Utskottet framhöll att detta inte minst gällde att det skulle finnas oberoende konsekvensanalyser av vad avtalet skulle kunna komma att innebära och vilka eventuella effekter avtalet kunde ha, inte bara på miljön utan också på t.ex. hälsa och sociala, fackliga och ekonomiska rättigheter. Det står nu klart att CETA-avtalet kommer att underställas samtliga medlemsstaters nationella parlament, däribland riksdagen, och ett antal regionala parlament för ratificering. Utskottet noterar att regeringen den 24 juli 2016 gav Kommerskollegium i uppdrag att i samverkan med andra relevanta expertmyndigheter utreda CETA-avtalets eventuella effekter på miljön, människors och djurs hälsa och demokratiskt beslutsfattande. Uppdraget redovisades den 12 augusti 2016. Som framgår av det föregående avsnittet är det Kommerskollegiums och de i rapporten rådfrågade

expertmyndigheternas uppfattning att det, för att kunna analysera konsekvenserna av avtalet mera fullständigt bl.a. krävs en mer djupgående analys av flera delar i avtalet i samråd med sakmyndigheterna. Utskottet delar denna uppfattning, och här därmed inte heller någon annan uppfattning än motionärerna, och konstaterar att Kommerskollegium i december 2016 fick ytterligare ett regeringsuppdrag att tillsammans med ett antal expertmyndigheter göra en mer omfattande analys av avtalet. Det nuvarande uppdraget ska redovisas senast den 1 maj 2017.

Utskottet vill avslutningsvis, i likhet med föregående år, uttrycka sitt stöd för att regeringen med kraft fortsätter att driva frågan om att de oberoende konsekvensanalyser som genomförs på EU-nivå, de s.k. SIA-rapporterna, inte bara ska göras under själva förhandlingarna i takt med att avtalstexterna förändras, utan även efter att avtalen är klara. Utskottet välkomnar även fortsättningsvis en aktiv och välgrundad debatt om avtalets innehåll från såväl myndigheter som olika intresseorganisationer.

Därmed föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 2016/17:1194 (V) i den berörda delen och motion 2016/17:1871 (MP).

Tjänstehandel

I motion 2016/17:1194 (V) förordas att riksdagen ska uppmana regeringen att verka för att EU lämnar TISA-förhandlingarna. Utskottet behandlade ett likalydande yrkande förra våren (bet. 2015/16:NU9) och vill nu liksom då inledningsvis framhålla vikten av tjänstehandel som numera utgör en betydande del av Sveriges handel. Utskottet vidhåller vidare sin uppfattning att förhandlingarna kring ett uppdaterat tjänstehandelsavtal därför är viktiga, och i linje med vad utskottet anförde i sitt ställningstagande om handels- och investeringsavtalet med Förenta staterna konstaterar utskottet att det först när avtalet är färdigförhandlat blir möjligt att ta ställning till avtalet fullt ut. I likhet med de övriga avtal som kommissionen förhandlar skulle ett eventuellt TISA-avtal också bli föremål för godkännande av Europeiska rådet och Europaparlamentet.

Utskottet vill dock i likhet med föregående år framhålla att det delar motionärernas uppfattning att det är olyckligt att tjänstehandelsavtalsförhandlingarna sker vid sidan om de multilaterala WTO-förhandlingarna, men noterar samtidigt att förhandlingarna är öppna för fler länder att ansluta sig till om de önskar. Det finns även en möjlighet att införa ensidiga preferenser särskilt för de minst utvecklade länderna genom ett undantag, en s.k. waiver, och därmed kan tjänsteexportörer från de minst utvecklade länderna få extra förmånligt tillträde till EU-marknaden. Utskottet vill också understryka vikten av att ett nytt tjänstehandelsavtal, likt andra handelsavtal, ska respektera demokratiskt fattade beslut. Stater ska ha rätt att reglera för att skydda sina medborgare, konsumenter, arbetstagares rättigheter, hälsa och miljö.

Utskottet avstyrker därmed motion 2016/17:1194 (V) i den berörda delen.

EU:s framtida handelsrelation till Storbritannien

I motion 2016/17:114 (SD) förordas ett tillkännagivande om att Sverige ska vara en drivande kraft inom EU för ett handelsavtal mellan EU och Storbritannien, och i motion 2016/17:3148 (M) föreslås ett tillkännagivande om att Sverige i de kommande förhandlingarna om Storbritanniens utträde ur EU ska verka för att så mycket som möjligt av frihandelsförhållandet mellan parterna består. Utskottet vill med anledning av dessa motioner inledningsvis framhålla att det delar motionärernas uppfattning om att Storbritannien är en viktig handelspartner för EU och i synnerhet Sverige. Storbritanniens utträde ur EU kommer att vara en stor förlust för EU och kommer, vilket framgår av Kommerskollegiums rapport om brexit, att innebära en försämring för svenska företag jämfört med i dag oavsett resultatet av utträdesförhandlingarna.

Utskottet vill därutöver framhålla att EU endast befinner sig i början av en process där Storbritannien inom kort förväntas lämna in en formell begäran om utträde enligt artikel 50 och att det är först därefter som processen att förhandla om utträdet börjar. Utskottet noterar att det råder olika uppfattningar om när eventuella förhandlingar om ett frihandelsavtal mellan EU och Storbritannien skulle kunna påbörjas. Det är därmed mycket som är oklart och osäkert.

Utskottet noterar att statsrådet Ann Linde vid en presskonferens den 8 december 2016 framhöll att de främsta svenska prioriteringarna är att värna EU:s funktion och sammanhållningen bland de 27 kvarvarande medlemsstaterna eftersom regeringens bedömning är att det viktigaste är att EU fortsätter att fungera. Samtidigt konstaterade statsrådet att den svenska handeln med Storbritannien är oerhört viktig för exporten, arbetstillfällena och ekonomin och att det därför vid ett brittiskt utträde är väldigt viktigt för regeringen att verka för att få en fungerande handel med Storbritannien och mellan Storbritannien och EU så fort som möjligt. Statsrådet framhöll dock även att det inte får leda till att samarbetet i EU försvagas.

Utskottet konstaterar att regeringen har gett i uppdrag till Kommerskollegium att analysera betydelsen av olika framtida alternativa regelverk för handel med tjänster och tull- och handelsprocedurer mellan EU och Storbritannien. Utskottet vill understryka vikten av att brexit och dess betydelse för Sverige och svensk handel även fortsättningsvis analyseras vartefter förhandlingarna med Storbritannien fortskrider. Utskottet noterar också att regeringen gett i uppdrag till Business Sweden att analysera internationella investeringsmöjligheter för Sverige efter brexit.

När det gäller förhandlingarna om Storbritanniens utträde och ett eventuellt framtida mandat till kommissionen att inleda förhandlingar med Storbritannien om ett frihandelsavtal vill utskottet påminna om att den svenska ståndpunkten, när dessa frågor kommer upp på dagordningen i rådet, ska förankras i EU-nämnden. De berörda fackutskotten kommer också att kunna följa frågorna genom att begära information eller överläggningar inför rådsmöten.

Utskottet ser utifrån vad det har anfört inte något skäl till några tillkännagivanden enligt det som föreslås, och motionerna 2016/17:114 (SD) och 2016/17:3148 (M) avstyrks därför i de berörda delarna.

Handel med gröna varor

I motionerna 2016/17:3148 (M) och 2016/17:3189 (M) förordas tillkännagivanden om att riksdagen ska uppmana regeringen att verka för att minska tull och andra handelshinder för miljövänlig energiteknik, som t.ex. solceller. Utskottet har tidigare behandlat förslag om främjande av handel med miljöteknik, senast våren 2016 (bet. 2015/16:NU9). Utskottet vill med anledning av det nu aktuella förslaget därför påminna om vad det tidigare sagt. Utskottet vill liksom tidigare inledningsvis framhålla vikten av att inte minst utvecklingsländer får tillgång till ny, energieffektiv teknik. Klimatförändringarna är en av vår tids stora utmaningar, och om världens koldioxidutsläpp ska bromsas behöver betydande steg tas bl.a. i utvecklingsländerna. Ökad tillgång till modern miljöteknik är centralt för att dessa länder ska kunna minska utsläppen samtidigt som de utvecklas hållbart.

Utskottet har tidigare noterat att det pågår diskussioner för att hitta en lösning på detta problem, bl.a. inom de internationella klimatförhandlingarna och inom ramen för WTO. Utskottet vill påminna om att det våren 2016 konstaterades att världens länder i det internationella klimatavtal som tecknades i december 2015 vid FN:s klimatmöte i Paris har tagit några viktiga steg för att underlätta tekniköverföringen till fattiga länder, och att dessa åtaganden ingår i den del av avtalet som ska följas upp. Vid klimatmötet i Paris beslutades också att det teknikcenter (CTCN) som inrättats inom ramen för klimatförhandlingarna och som har till uppgift att bistå utvecklingsländer med kunskap om miljöteknik ska stödja genomförandet av avtalet.

Som utskottet konstaterat i sitt inledande ställningstagande om främjande av internationell handel har det trots tidigare framsteg inte gått att nå ett frihandelsavtal för gröna varor (EGA). Utskottet vill även i detta sammanhang understryka vikten av att regeringen med kraft fortsätter driva på för att ett avtal ska kunna nås. Utskottets förhoppning är att detta avtal som förhandlas mellan ett antal medlemsländer i WTO ska kunna utvecklas till ett multilateralt avtal, vilket skulle kunna få stor betydelse för handeln med gröna varor.

Därmed avstyrks motionerna 2016/17:3148 (M) och 2016/17:3189 (M) i de berörda delarna.

Övrigt om internationell handel

I motionerna 2016/17:2081 (M) och 2016/17:3026 (L) lyfts problemet med handelshinder mellan Sverige och Norge. I den förstnämnda motionen efterfrågas en översyn av hur fler gränshinder mellan länderna kan rivas i syfte att främja handeln mellan länderna, och i den senare begärs en översyn av de

handelsavtal som reglerar handeln mellan länderna. Utskottet vill med anledning av dessa förslag påminna om vad det tidigare sagt då det behandlat liknande motioner (bet. 2015/16:NU9).

Inom ramen för Nordiska rådet, Nordiska ministerrådet och dess gränskommittéer och regionala arbetsgrupper sker ett samarbete som spelar en viktig roll för att bl.a. kartlägga och avlägsna gränshinder. Därtill ägnas särskild uppmärksamhet åt gränsöverskridande samarbete inom ramen för EU:s sammanhållningspolitik och målet för territoriellt samarbete under perioden 2014–2020. Detta sker bl.a. genom att främja konkurrenskraften hos näringslivet i gränsregionerna, t.ex. genom de gränsregionala programmen Interreg Nord, Interreg Bottnia-Atlantica och Östersjöprogrammet. I dessa program deltar förutom Sverige både Finland och Norge, trots att Norge inte är en del av EU. Utskottet vill också, liksom tidigare, påminna om tjänsten Solvit som initierades av kommissionen 2002 och som har nämnts i det föregående avsnittet. Utskottet delar fortfarande motionärernas uppfattning att det är viktigt med insatser för att minimera gränshinder för företag, och att det därför är positivt att det sker flera insatser på området med den inriktning som efterfrågas i motionerna.

När det gäller tullar på import av biomassa som lyfts i motion 2016/17:3272 (KD) konstaterade utskottet vid behandlingen av ett liknande yrkande våren 2016 (bet. 2015/16:NU9) att rätten att vidta handelspolitiska skyddsåtgärder faller inom EU:s exklusiva kompetens. Utskottet konstaterade vidare att regeringens hållning är att handelsskyddsåtgärder, i synnerhet antidumpningsåtgärder, är allvarliga ingrepp i det fria handelsutbytet som bör användas restriktivt och att regeringen enligt uppgift konsekvent framfört behovet av en reform av regelverket i frihandelsvänlig riktning samt verkat aktivt för att EU ska modernisera förordningarna på handelsskyddsområdet (skr. 2014/15:65, se även skr. 2015/16:115). Utskottet konstaterar att regeringen i budgetpropositionen för 2017 (utg.omr. 24) liksom föregående år framhåller att den fortsätter arbetet för en mer restriktiv användning av EU:s handelspolitiska skyddsinstrument och att den därför är kritisk till kommissionens pågående ansats till modernisering eftersom förslaget går i protektionistisk riktning. Som framgår i det föregående avsnittet har en modernisering av EU:s handelspolitiska skyddsinstrument varit föremål för diskussioner i rådet under hösten 2016, och i december enades rådet om en gemensam ståndpunkt. Utskottet konstaterar att regeringen har fortsatt att driva en frihandelsvänlig linje och betonat vikten av att skyddsåtgärderna inte får bli mer protektionistiska. Utskottet finner därmed att det finns en samsyn mellan motionärens och regeringens inställning i frågan om handelspolitiska skyddsåtgärder. Utskottet, som också omfattas av denna samsyn, anser därför att ett riksdagsuttalande kan besparas.

I motion 2016/17:2910 (KD) begärs ett tillkännagivande om att inget handelsavtal bör ingås med Kuba innan Kuba ratificerar och genomför FN:s två konventioner om mänskliga rättigheter. Utskottet vill med anledning av förslaget inledningsvis betona vikten av att handelspolitiken medverkar till att

värna de mänskliga rättigheterna, stärker respekten för grundläggande arbetsvillkor, inkluderar ett klimat- och miljöperspektiv samt prioriterar ett utvecklingsperspektiv. Som utskottet konstaterar i sitt inledande ställningstagande och som redogjorts för i det föregående har rättvis handel fått en mer framträdande roll i kommissionens nya handelsstrategi, och strategin innehåller ett antal åtgärder som rör handel och mänskliga rättigheter. Utskottet vill påminna om att EU:s målsättning är att integrera klausuler om respekt för mänskliga rättigheter i samtliga associerings- och frihandelsavtal. Utskottet konstaterar vidare att Kuba inte finns med i den förteckning över pågående frihandelsavtalsförhandlingar som redogjorts för i det föregående.

I motion 2016/17:3171 (M) förordas att riksdagen ska uppmana regeringen att verka för att det svenska undantaget för handel med sälprodukter ska fortsätta att gälla. Utskottet har tidigare behandlat liknande förslag, senast våren 2016 (bet. 2015/16:NU9). Frågan aktualiserades mot bakgrund av en WTO-tvist, och utskottet vill därför i sammanhanget, liksom tidigare då förslaget behandlats, framhålla vikten av att respektera de internationella handelsreglerna och WTO:s tvistlösningsmekanism. Vid sin behandling våren 2016 konstaterade utskottet att frågan i närtid hade spelat ut sin roll i och med att EU i oktober 2015 antog en förordning som anpassats till WTO:s regler som innebär att det inte längre är tillåtet med en begränsad småskalig försäljning av sälprodukter. Utskottet konstaterade vidare att regeringen under rådsförhandlingarna om den nya förordningen aktivt verkat för att behålla undantaget, vilket den också anser skulle vara förenligt med WTO:s regler. Det finns dock ett stort motstånd inom EU mot säljakt, och det saknades därmed stöd för regeringens linje. Utskottet konstaterade även att förordningen erkänner att det borttagna undantaget kan skapa problem i vissa medlemsstater, och att detta bör beaktas vid framtida utvärderingar. Utskottets bedömning var att regeringen vid en eventuell framtida utvärdering av förordningen skulle verka för att införa det tidigare undantaget. Utskottet ser ingen anledning att ompröva sitt ställningstagande och avstyrker därmed motion 2016/17:3171 (M) i den berörda delen.

Därmed föreslår utskottet att riksdagen avslår samtliga aktuella motionsyrkanden.

EU:s inre marknad

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om främjandet av EU:s inre marknad, exportförbudet för snus, metall- och skrothandel och övrigt om handel på den inre marknaden. Utskottet hänvisar bl.a. till den förda politiken och pågående insatser och utredningar.

Jämför reservationerna 13 (M), 14 (C), 15 (L), 16 (M, SD) och 17 (SD).

Motionerna

I motion 2016/17:1014 av Tomas Eneroth och Monica Haider (båda S) anför motionärerna att regeringen aktivt bör arbeta för ett ökat engagemang där man säkerställer att konkurrenssituationen är densamma för alla inom EU och att medlemsstater inte ägnar sig åt social dumpning, eller delar ut ogiltigt statsstöd som åsidosätter lika konkurrens inom EU.

Riksdagen bör uppmana regeringen att verka för att den inre marknaden utvecklas genom att EU:s tjänstedirektiv breddas och omfattar ökad rörlighet inom fler sektorer såsom digitala tjänster och varor, enligt kommittémotion 2016/17:3148 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 2.

I motion 2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 24 anser motionärerna att regeringen bör verka för att upphäva exportförbudet av snus inom EU. Även om snus inte kan anses vara en hälsoprodukt bidrar den enligt vad som sägs i motionen till en lägre förekomst av rönkningsrelaterad cancer i Sverige. Tillåten export av snus skulle enligt motionärerna potentiellt kunna minska rönkningsrelaterad cancer i EU samtidigt som det skulle kunna skapa möjligheter till fler svenska jobb.

I motion 2016/17:299 av Erik Andersson (M) konstateras att svenska män har den lägsta dödligheten per capita inom EU när det gäller tobaksrelaterade sjukdomar, vilket enligt motionären förklaras av att det i Sverige finns tillgång till snus som är ett avsevärt mindre skadligt alternativ till rökning. Det är enligt motionären uppenbart att EU:s förbud mot export och försäljning av snus leder till en försämrad folkhälsa i övriga länder. Samtidigt finns det inga hinder för export till svenska konsumenter för snus som är tillverkat i annat EU-land. Detta är en konkurrensnackdel som diskriminerar svenska företag. Motionären anser att regeringen därför bör agera ansvarsfullt och verka för att snusförbudet inom EU avskaffas.

Även i motion 2016/17:308 av Jesper Skalberg Karlsson och Erik Bengtzboe (båda M) förordas att riksdagen ska uppmana regeringen att verka för att avskaffa EU:s totalförbud mot export av svenskt snus. Motionärerna påtalar att det svenska snuset är den enda produkt som är totalförbjuden, vilket är den hårdaste av alla tillgängliga handelsregleringar. Vidare framhålls att det finns principiellt goda anledningar, inte minst utifrån ett folkhälsoperspektiv,

för riksdagen att återkommande påminna regeringen och kommissionen om att Sverige inte accepterar de skäl som anges för totalförbudet.

Också i kommittémotion 2016/17:113 av Johan Nissinen m.fl. (SD) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska verka för att avskaffa EU:s totalförbud mot export av svenskt snus. Snusförbudet är enligt motionärerna oförenligt med de principer som handelsunionen bygger på. Vidare framhålls att det inte finns några övertygande argument om att upprätthålla exportförbudet; tvärtom är argumenten för att tillåta export långt mycket tyngre. Förbudet är enligt motionärerna också förenat med betydande samhälls-ekonomiska kostnader eftersom det innebär stora summor i förlorade exportintäkter för Sverige.

I kommittémotion 2016/17:115 av Josef Fransson m.fl. (SD) konstateras att stöldrarna av framför allt koppar har ökat i takt med att metallpriserna har stigit. Problemen med metallstöder drabbar allt från småföretag till kyrkor och tågtrafiken, och leder bl.a. till att Sveriges kulturarv utarmas och till stora samhällsekonomiska kostnader. För att komma till rätta med problemen förordar motionärerna att riksdagen bör uppmana regeringen att återkomma med förslag om att dels återinföra tillståndskravet för handel med skrot (yrkande 1), dels införa ett kontantförbud inom skrothandelsbranschen (yrkande 2).

Svensk djurhållning står inför stora utmaningar; så stora att många lantbruk inte ser någon annan väg än att lägga ned sin djurproduktion, sägs i motion 2016/17:1350 av Hanna Wigh (SD). Vidare framhålls att det är oerhört viktigt att Sverige upprättar en stark självförsörjningsgrad och att svenska bönder ges förutsättningar att planera för framtiden. Sveriges medlemskap i EU har inneburit att det svenska djurskyddet blivit en orättvis konkurrensnackdel för de svenska djurproducenterna. Att sänka kraven på svensk djurhållning är dock inte ett realistiskt alternativ enligt motionären som i stället föreslår att det ska införas importtarriffer på animaliska produkter som importeras till Sverige. När animaliska produkter som inte lever upp till minimikraven i svensk djurhållning och slakt importeras bör de beläggas med en importtarriff för att vikta de orättvisa förhållanden som styr marknaden i dag (yrkande 2). För animaliska produkter som lever upp till minimikraven i svensk djurhållning bör det införas en särskild importtarriff (yrkande 1).

I motion 2016/17:1393 av Jimmy Ståhl (SD) påtalas att tester har visat att det finns stora skillnader mellan de olika alkoholmätare som säljs på marknaden. Motionären efterlyser en standard med tillförlitlighet för alkoholmätare och anser att de apparater som inte håller måttet inte bör få säljas. För att en alkoholmätare ska få säljas bör den vara godkänd av ett ackrediteringsföretag så att användaren kan vara säker på resultatet. Riksdagen bör därför tillkännage för regeringen att det enbart får säljas säkra alkoholmätare.

För att säkerställa Europeiska unionens långsiktiga överlevnad krävs enligt vad som sägs i kommittémotion 2016/17:2970 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 14 mer av det som en gång gjorde medlemsländerna framgångsrika: handel och öppenhet. Europa bör enligt motionärerna ges bättre förutsättningar

att skapa fler jobb och ökad tillväxt, och detta bör riksdagen tillkänna för regeringen. Motionärerna vill att den inre marknaden öppnas ytterligare särskilt genom inrättandet av en digital inre marknad med stark nätneutralitet. Vidare anser motionärerna att EU måste öppna sig mer mot omvärlden och aktivt arbeta för upprättandet av fler globala frihandelsavtal.

I partimotion 2016/17:1077 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 9 framhåller motionärerna att det, trots att de fyra friheterna (för människor, varor, kapital och tjänster) är grunden för EU och den inre marknaden, kvarstår stora utmaningar inte minst vad gäller tjänsters rörlighet över gränserna mellan medlemsstaterna. Enligt beräkningar som refereras i motionen skulle EU:s BNP kunna stiga med över 2 000 miljarder kronor om medlemsstaterna fullt ut skulle genomföra den lagstiftning som redan finns på plats för att öka rörligheten av tjänster. Motionärerna anser att framstegen sker för långsamt. Motionärerna menar därför att riksdagen bör tillkänna för regeringen att Sverige bör lansera ett tjänsteiniciativ för att samla medlemsstater bakom ambitionen att fullt ut skapa en inre marknad för tjänster.

Vissa kompletterande uppgifter

Mål och inriktning

I det inledande avsnittet om internationell handel framgår också riksdagens mål för EU:s inre marknad samt regeringens inriktning för politiken på området.

Meddelanden från kommissionen

Kommissionen presenterade under 2015 två meddelanden som rör EU:s inre marknad: kommissionens meddelande om en strategi för en inre digital marknad i Europa (KOM(2015) 192) och kommissionens meddelande om att förbättra den inre marknaden – bättre möjligheter för individer och företag (KOM(2015) 550). Utskottet har under våren 2016 skrivit ett utlåtande om det senare av dessa två.

I det förstnämnda meddelandet om strategi för en inre digital marknad presenterar kommissionen en rad åtgärder som bygger på tre grundpelare. För det första: en förbättrad tillgång till digitala varor och tjänster för konsumenter och företag. Detta kräver enligt kommissionen att de stora skillnaderna mellan nätvärlden och den fysiska världen försvinner snabbt, så att hinder för gränsöverskridande verksamhet undanröjs. För det andra: att skapa goda förutsättningar för att digitala nät och tjänster ska blomstra. Detta kräver enligt kommissionen en säker och pålitlig infrastruktur och innehållstjänster med hög hastighet, i kombination med rätt regelverk för innovation, investeringar, rättvis konkurrens och liknande spelregler. För det tredje: att maximera tillväxtpotentialen för den europeiska digitala ekonomin. Detta kräver enligt kommissionen investeringar i IKT-infrastruktur (informations- och kommunikationsteknik) och IKT-teknik, exempelvis molntjänster och stordata i

forskning och innovation för att stimulera industrins konkurrenskraft och i bättre offentliga tjänster, delaktighet och kompetens.

De åtgärder som föreslås för att förbättra den inre marknaden syftar till att skapa en fördjupad och rättvisare inre marknad som bygger på möjligheter, modernisering och resultat. Kommissionen presenterar bl.a. åtgärder för att möjliggöra en balanserad utveckling för den s.k. delningsekonomin och åtgärder för att hjälpa små och medelstora företag och nystartade företag att växa. Vidare vill kommissionen se en förverkligad tjänstemarknad utan gränser, och aviserar bl.a. att den kommer att lansera ett lagstiftningsinitiativ för att införa ett tjänstepass och föreslå lagstiftningsåtgärder för att åtgärda lagstiftningshinder, t.ex. skillnader i bolagsform, aktieägarkrav och sektorsövergripande begränsningar inom viktiga uppdragstjänster. Vidare avser kommissionen att åtgärda begränsande bestämmelser i detaljhandelssektorn och förebygga diskriminering av konsumenter och företagare. Kommissionen vill också skapa förutsättningar för att uppmuntra till modernisering och innovation, bl.a. genom att modernisera systemen för kvalitetsnormer och stödja medlemsländerna i offentlig upphandling i syfte att göra den mer öppen, effektiv och ansvarig. Kommissionen vill också befästa EU:s immaterialrättsliga regelverk och kommer bl.a. att lägga fram initiativ för att konsolidera och modernisera bestämmelserna om immateriell äganderätt, inbegripet åtgärder för att stödja utnyttjandet av immaterialrättigheter i små och medelstora företag. Kommissionen betonar också att det är nödvändigt att EU-lagstiftningen efterlevs för att den inre marknadens möjligheter och fördelar ska kunna utnyttjas, och kommissionen aviserar därför åtgärder för att se till att krav uppfylls och att det sker ett smart genomförande. Tjänstedirektivet ska ge bättre effekt genom att kommissionen föreslår ett nytt anmälningsförfarande som möjliggör kontroller vad gäller motivering och proportionalitet i fråga om ny nationell lagstiftning som begränsar den fria rörligheten för tjänster. För att stärka den inre marknaden för varor avser kommissionen bl.a. att lägga fram en åtgärdsplan som omfattar hela EU för att öka medvetenheten om ömsesidigt erkännande och se över förordningen om ömsesidigt erkännande.

Av utskottets ställningstagande i utlåtandet Granskning av meddelande om att förbättra den inre marknaden (utl. 2015/16:NU16) framgår att ett av målen för Sveriges handelspolitik sedan länge har varit en effektiv inre marknad och en öppen handelspolitik i EU. EU:s inre marknad har stor betydelse för svensk tillväxt och sysselsättning då handeln inom denna marknad utgör nära 70 procent av svensk export och 80 procent av svensk import. Utskottet påminde även om vad det i andra sammanhang har anfört om att en väl fungerande inre marknad är av avgörande betydelse när det gäller att stärka hela EU:s konkurrenskraft, tillväxt och sysselsättning till nytta för företag, arbetstagare och konsumenter. Utskottet delade därmed kommissionens övergripande målsättningar i meddelandet. På ett övergripande plan ansåg utskottet att målsättningen måste vara att handelshinder avvecklas, nya handelshinder inte uppstår och

att den inre marknads potential utnyttjas fullt ut. Enligt utskottets uppfattning var det angeläget att kommissionen skulle vidta åtgärder för att skapa bättre förutsättningar för tjänstehandel, bättre villkor för småföretag och gränsöverskridande e-handel samt öppenhet mot omvärlden. Utskottet framhöll också vikten av att redan överenskomna åtgärder genomförs på ett korrekt sätt och i rätt tid i alla medlemsländer, och välkomnade kommissionens ambitioner på detta område.

I övrigt ansåg utskottet att kommissionens meddelande utgjorde en bra grund för det fortsatta arbetet med att utveckla EU:s inre marknad. Vidare framhöll utskottet betydelsen av att lägga fram ambitiösa och konkreta förslag så att den potential som finns kan tas till vara och att Sverige för en politik som syftar till en effektiv inre marknad och en öppen handelspolitik i EU. Utskottet framhöll även vikten av att en vidareutveckling av EU:s inre marknad inte leder till protektionistiska tendenser gentemot omvärlden och att Sverige bör fortsätta att vara en tydlig röst inom EU för en öppen, fri och rättvis handel och motverka olika former av protektionism. På de områden där det är aktuellt, ansåg utskottet, är det nödvändigt att skapa en balans mellan åtgärder för att förverkliga en inre marknad för varor och tjänster och skyddet för arbetstagare, konsumenter, djur och miljö. Stora krav måste, enligt utskottet, ställas på att demokrati, miljöhänsyn och andra allmänna skyddsintressen inte åsidosätts. För att handeln med tjänster ska fungera är det fundamentalt att olika länders modeller på arbetsmarknaden fungerar. Bestämmelser för den inre marknaden måste genomföras med respekt för fackliga rättigheter. Utskottet välkomnade också kommissionens övergripande ambitioner att minska regelbördan, och påminde om vikten av att regelförenklingsarbetet inte får leda till att grupper av företag ska kunna undantas från exempelvis arbetsmiljölagstiftning. Nya åtgärder från kommissionen får heller inte innebära en ökad administrativ börda för företagen, enligt vad utskottet anförde. I utlåtandet fanns fem motivreservationer (M, SD, C, V, L, KD).

Kommissionen presenterade i januari 2017 ett tjänstepaket, som innehåller tre lagstiftningsförslag som ska röja handelshinder på EU:s inre marknad för tjänster genom en förbättrad tillämpning av EU:s tjänstedirektiv. Förslagen i tjänstepaketet tar sin utgångspunkt i de redan befintliga tjänste- och yrkeskvalifikationsdirektiven. Två av de tre lagstiftningsförslagen (förslaget om ett elektroniskt tjänstekort och förslaget om förbättrat anmälningsförfarande för tjänsteregleringar) har hänvisats till näringsutskottet för subsidiaritetsprövning. Statssekreterare Oscar Stenström informerade utskottet om tjänstepaketet vid sammanträdet den 16 februari 2016.

Konkurrens inom EU

Närings- och innovationsminister Mikael Damberg besvarade den 27 april 2016 en skriftlig fråga från Tomas Eneroth (S) om regeringen avser att ta några initiativ för att säkerställa att konkurrensen sker på lika villkor inom EU (fr. 2015/16:1131). Av statsrådets svar framgår det att det inom EU finns ett

omfattande regelverk för statligt stöd till företag som samtliga medlemsstater måste följa. Inom ramen för detta har kommissionen tagit fram riktlinjer för regionalstöd, vilka tillåter mer generösa villkor i vissa regioner i t.ex. Polen och andra länder med sämre ekonomiska förutsättningar än snittet i EU. Enligt kommissionens riktlinjer är det inte tillåtet att lämna regionalt investeringsstöd till företag som har lagt ned samma eller liknande verksamhet i en annan medlemsstat under de två år som föregick stödansökan. Om det verkar som att ett företag har fått otillåtet stöd kan berörda parter, t.ex. medlemsstater och andra företag, lämna in ett klagomål till kommissionen. I övrigt står det fritt för enskilda, t.ex. representanter för en facklig organisation, att uppmärksamma kommissionen på stödåtgärder. I sitt svar hänvisar statsrådet även till den av regeringen beslutade nyindustrialiseringsstrategin som syftar till att stärka industrins omvandlings- och konkurrenskraft. Avslutningsvis anför statsrådet att lagar, regler och skatter är exempel på grundförutsättningar som kan användas som indikatorer på ett lands konkurrenskraft, och att regeringen noga följer utvecklingen inom dessa områden.

Exportförbudet för snus

Det nya tobaksdirektivet (2014/40/EU) antogs av Europaparlamentet och ministerrådet den 3 april 2014. Direktivet började gälla den 20 maj 2014 och EU:s medlemsländer har därefter haft två år på sig för att införa de nya bestämmelserna i den egna lagstiftningen. Av direktivet framgår att det svenska undantaget för snus finns kvar och att export- och försäljningsförbudet för svenskt snus till resten av EU kvarstår. Den förra regeringen framhöll i faktapromemoria 2012/13:FPM51 att den ansåg att en enhetlig och ansvarsfull reglering som omfattar alla tobaksprodukter, där alla produkter bedöms utifrån samma kriterier, bör eftersträvas. Vidare beklagade den förra regeringen att vissa tobaksprodukter enligt förslaget till ett nytt tobaksdirektiv ska fortsätta att särbehandlas.

Metall- och skrothandel

Handel med skrot reglerades fram till 1999 bl.a. i lagen (1981:2) om handel med skrot och begagnade varor. Från och med 1999 avskaffades den särskilda regleringen av handel med skrot.

Regeringen beslutade i augusti 2013 att tillsätta en särskild utredare (dåvarande justitierådet Annika Brickman) med bl.a. uppdraget att lämna en bedömning om huruvida det bör införas ett lagstadgat förbud mot att använda kontanter och checkar som betalningsmedel vid handel med metallskrot. Ett syfte med ett sådant förbud skulle vara att stävja brottsligheten med metallstöld. I november 2014 överlämnades betänkandet *Handel med begagnade varor och med skrot* (SOU 2014:72) till regeringen. I utredningen föreslås att det införs ett förbud mot att använda kontanter, checkar och postväxlar som betalningsmedel vid handel med metallskrot i näringsverksamhet. Det främsta syftet med förbudet är att minska antalet metallstöld. Utredningen anser även

att vid sidan av detta huvudmål bör regleringen kunna medverka till en förbättrad marknad med konkurrens på lika villkor i skrothanteringsbranschen. Utredningen har även övervägt om de näringsidkare som bedriver handel med metallskrot ska omfattas av ett tillståndskrav. En tillståndsreglering skulle enligt utredningen dock innebära en inskränkning av näringsfriheten och bör därför bara användas i sammanhang där viktiga samhällsintressen motiverar en sådan inskränkning. Enligt utredningens mening har det inte framkommit att behovet av kontrollåtgärder är särskilt stort och att det därför inte finns tillräckliga skäl för en tillståndsreglering. I stället anser utredningen att det bör införas en anmälningsplikt för näringsidkare som handlar med skrot. På så sätt kan den utsedda tillsynsmyndigheten få kännedom om vilka näringsidkare som bedriver verksamhet i skrothanteringsbranschen.

Utredningen har remissbehandlats. Näringsdepartementet uppger att frågan fortsatt är under beredning.

Vid beredningen av liknande förslag våren 2016 avstyrkte utskottet dessa med hänvisning till den pågående beredningen av Skrothandelsutredningens slutbetänkande (bet. 2015/16:NU9). Företrädare i utskottet för Sverigedemokraterna reserverade sig.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottets ställningstagande redovisas i det följande avsnittet under rubrikerna Främjandet av EU:s inre marknad, Exportförbudet för snus, Metall- och skrothandel och Övrigt om handel på den inre marknaden.

Främjandet av EU:s inre marknad

I det följande behandlar utskottet olika förslag om att främja EU:s inre marknad. I motion 2016/17:1077 (L) föreslås ett tillkännagivande om att Sverige ska lansera ett tjänsteinitiativ i EU, i motion 2016/17:2970 (C) framhålls betydelsen av handel och öppenhet på EU:s inre marknad och i motion 2016/17:3148 (M) förordas ett tillkännagivande om att regeringen ska verka för att EU:s tjänstedirektiv breddas i syfte att utveckla den inre marknaden. Utskottet delar den uppfattning som kommer till uttryck i motionerna att EU:s inre marknad är av stor betydelse för Sverige och EU och att mer kan göras för att undanröja hinder för att genomföra en väl fungerande inre marknad och utveckla den gränsöverskridande handeln. Inte minst kan t.ex. mer göras för att säkerställa att de åtgärder som redan finns på plats genomförs på ett tillfredsställande sätt i samtliga medlemsstater. Samtidigt anser utskottet att den inre marknaden inte bör vara ett mål i sig utan ett medel, och stora krav måste ställas på bl.a. säkerhet, arbetsrätt, folkhälsa, miljöhänsyn och konsumentskydd.

Som tidigare redovisats har kommissionen under 2015 lanserat en strategi för den digitala inre marknaden och en strategi för den inre marknaden. Bland

de åtgärder som kommissionen presenterar i den senare av dessa två strategier ingår bl.a. förslag på åtgärder för att förverkliga en tjänstemarknad utan gränser. Regeringen har i faktapromemorian (2015/16:FPM17) om kommissionens meddelande om inre marknadsstrategin uttalat att den delar kommissionens uppfattning att det är viktigt att åtgärder vidtas för att främja och stärka EU:s inre marknad. Utskottet noterar vidare att regeringen i stort välkomnar meddelandet och att den betonar att det för svenskt vidkommande är åtgärder på tjänsteområdet och den digitala inre marknaden som är av högsta prioritet, särskilt i de sektorer som har högst potential för tillväxt och gränsöverskridande handel inom EU. De prioriteringar regeringen lyfter fram inför det fortsatta arbetet med strategin sammanfaller därmed med de områden motionärerna framhåller som särskilt viktiga. De aviserade åtgärderna i strategierna kommer, när de bl.a. återkommer i form av lagstiftningsförslag, att bli föremål för beredning i konkurrenskraftsrådet och Europaparlamentet. Riksdagen kommer då att få ta ställning till kommissionens mer preciserade förslag. Utskottet har också under våren 2016 skrivit ett granskningsutlåtande om kommissionens meddelande om inre marknadsstrategin (utl. 2015/16:NU16).

Med anledning av förslaget i motion 2016/17:1077 (L) om ett tjänsteinitiativ vill utskottet även påminna om att det är kommissionen som i dag har den exklusiva rätten att initiera lagstiftningsförslag.

Med hänvisning till det sagda avstyrks motionerna 2016/17:1077 (L), 2016/17:2970 (C) och 2016/17:3148 (M) i de aktuella delarna.

Exportförbudet för snus

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat motionsyrkanden som på olika sätt berört exportförbudet för svenskt snus, senast våren 2016 (bet. 2015/16:NU9). Utskottet kan nu i likhet med då konstatera att ett nytt tobaksdirektiv (2014/40/EU) antogs den 3 april 2014 och att det av detta framgår att export- och försäljningsförbudet för svenskt snus till resten av EU kvarstår, liksom det svenska undantaget för snus. Utskottet ansåg då att frågan, oavsett inställning i sak, inte längre hade samma aktualitet. Utskottets bedömning kvarstår, och motionerna 2016/17:113 (SD), 2016/17:299 (M), 2016/17:308 (M) och 2016/17:3173 (M) avstyrks därmed i berörda delar.

Metall- och skrothandel

I motion 2016/17:115 (SD) föreslås olika åtgärder för att stoppa metallstöder, bl.a. att det införs ett kontantförbud och ett tillståndskrav för handel med metallskrot. Som framgår i det föregående avsnittet avstyrkte utskottet våren 2016 (bet. 2015/16:NU9) liknande förslag med hänvisning till den pågående beredningen av Skrothandelsutredningens slutbetänkande (SOU 2014:72). Nu liksom då vill utskottet påminna om att Skrothandelsutredningen i likhet med det som efterfrågas i motionen föreslog att det bör införas ett förbud mot att använda kontanter, checkar och postväxlar som betalningsmedel vid handel

med metallskrot. Detta för att stävja de metallstölder som bl.a. innebär störningar i infrastruktur, att kulturhistoriska byggnader skadas och kostnader för den som drabbas och för samhället i stort. Utredningen har också tittat närmare på möjligheten att införa ett tillståndskrav för handel med skrot. Utredningen konstaterar dock att ett tillståndskrav skulle innebära en inskränkning av näringsfriheten och anser att det inte finns tillräckliga skäl för sådana kontrollåtgärder som en tillstandsreglering skulle innebära. Utredningen föreslår i stället att de som handlar med skrot ska vara skyldiga att anmäla detta till den ansvariga myndigheten.

Utskottet konstaterar att remissvaren och utredningens förslag för närvarande bereds inom Regeringskansliet och anser inte att riksdagen bör föregripa det pågående arbetet.

Riksdagen bör därför avslå de här aktuella motionsyrkandena.

Övrigt om handel på den inre marknaden

Vad gäller motion 2016/17:1014 (S) om att lika konkurrens ska gälla inom EU vill utskottet påminna om att det finns ett omfattande regelverk för statligt stöd till företag som samtliga medlemsstater måste följa. Inom ramen för detta har kommissionen tagit fram riktlinjer för regionalstöd, vilka tillåter mer generösa villkor i vissa regioner med sämre ekonomiska förutsättningar än snittet i EU. Enligt kommissionens riktlinjer är det dock inte tillåtet att lämna regionalt investeringsstöd till företag som har lagt ned samma eller liknande verksamhet i en annan medlemsstat under de två år som föregick stödansökan.

Som nämnts tidigare har EU en gemensam handelspolitik och en gemensam inre marknad. Det betyder bl.a. att det inte tillämpas några tullar inom EU och att de tullar som gäller för import från länder utanför EU fastställs på unionsnivå. Sverige kan därför inte införa några nationella importtullar för animaliska produkter kopplade till nivån på djurvälståndsförordningar för djurhållning och slakt i enlighet med det som föreslås i motion 2016/17:1350 (SD).

Slutligen när det gäller motion 2016/17:1393 (SD) om säkra alkoholmätare konstaterar utskottet i likhet med föregående år (bet. 2015/16:NU9) att det sedan 2013 finns två internationella europeiska standarder för alkoholmätare, varav en för privat användande. Även om standarderna i sig inte hindrar försäljning av undermåliga alkoholmätare fyller de en viktig funktion eftersom de kan vägleda konsumenterna att hitta de produkter som uppfyller kraven, då det tydligt framgår att dessa är certifierade enligt den aktuella standarden.

Med hänvisning till det sagda föreslår utskottet att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden.

Handels- och investeringsfrämjande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om vissa övergripande frågor om handels- och investeringsfrämjande, vissa frågor om Business Sweden och Exportkreditnämnden och övrigt om handels- och investeringsfrämjande. Utskottet hänvisar bl.a. till regeringens exportstrategi och andra pågående insatser.

Jämför reservationerna 18 (M, C, L, KD), 19 (SD), 20 (SD), 21 (C), 22 (V), 23 (M), 24 (SD), 25 (C) och 26 (KD).

Motionerna

I kommittémotion 2016/17:3124 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD) föreslås en rad åtgärder för att främja handels- och investeringsfrämjandet. I motionen konstateras att export är beroende av import och att det därför blir alltför begränsat att enbart tala om en exportstrategi. Motionärerna förordar därför att riksdagen tillkännager för regeringen att Sverige bör utveckla en handelsstrategi som beaktar såväl import som export som delar av en utvecklad handel (yrkande 4).

Vidare framhålls de kreativa näringarna som en viktig del av den svenska exporten. För att stödja exporten av dessa tjänster bör riksdagen enligt motionärerna tillkännage för regeringen att Business Sweden måste få ett fördjupat uppdrag att förstärka sitt arbete med de kulturella och kreativa näringarna (yrkande 3).

Motionärerna uttalar sedan kritik mot att regeringen i sin exportstrategi intar ett ovanifrånperspektiv där staten och Business Sweden ska lösa problemen, samtidigt som företagets villkor och konkurrenskraft försvagas genom höjda skatter, regeringens osäkerhet i energifrågan och en vag hållning i handelspolitiken. För att stimulera ökade inhemska såväl som utländska investeringar krävs enligt motionärerna ett i grunden gynnsamt företagsklimat och generellt sett goda näringsvillkor. Både bolagsskatten och expertskatten måste vara internationellt konkurrenskraftiga. Riksdagen bör därför enligt motionärerna tillkännage för regeringen att exportstrategin bör ta hänsyn till svenska konkurrensvillkor med särskilt fokus på små och medelstora företag (yrkande 5).

Motionärerna anför vidare att regeringen har förbigått att se tjänster som en avgörande konkurrensfördel i exportstrategin. Det saknas enligt motionärerna en tydlig idé om hur tjänsteexporten ska utvecklas i strategin. Motionärerna framhåller välfärdstjänsterna som en potentiell exportframgång och förordar ett tillkännagivande om att stimulera exporten av svenska välfärdstjänster (yrkande 9).

Vidare lyfter motionärerna fram de s.k. kosmopoliterna som en viktig resurs för att öka den gränsöverskridande handeln. Företagare som är födda

utomlands besitter goda kunskaper om affärskultur, politik, språk och religion i sina forna hemländer. Riksdagen bör därför uppmana regeringen att fortsätta stimulera företagandet bland kosmopoliter i Sverige samt utveckla deras möjligheter till ökad handel (yrkande 10).

När det gäller exportrådgivningsinsatser anser motionärerna att dessa bör vara lokalt och regionalt tillgängliga för att komma så många små och medelstora företag till del som möjligt. Motionärerna vill också öppna upp för upphandling av rådgivningstjänster och föreslår att riksdagen ska uppmana regeringen att utreda hur regional och lokal exportrådgivning ska kunna upphandlas av fristående aktörer, såsom handelskamrar och certifierade exporttjänstföretag (yrkande 12).

Motionärerna konstaterar vidare att många handelskamrar genom åren byggt kompetens- och resurscentrum för svenska företag som vill introduceras och börja sälja till FN. Genom att upphandla exportrådgivningstjänster skulle svenska företag som vill delta i FN-upphandlingar därmed också kunna få tillgång till erfarenhet och hjälp med att göra relevanta ansökningar (yrkande 13).

Slutligen konstaterar motionärerna att utvecklingen av e-handeln går i rasande takt och att denna nya handelsform ställer nya krav på handelsaktörer bl.a. när det gäller tillgänglighet, säkerhet och juridik. För att möta dessa förändringar behövs det enligt motionärerna tas fram en strategi för att stärka svenska företags möjligheter till e-handel, och även detta bör riksdagen tillkännage för regeringen (yrkande 15). Dessutom konstaterar motionärerna att den svenska exporten av livsmedel har utvecklats starkt under de senaste åren, men att det är ett fåtal större företag som står för 90 procent av exporten. Motionärerna anser att för att öka de små och medelstora företagens andel bör man kartlägga deras kännedom om exportfrämjande för att ytterligare kunna främja Sveriges livsmedellexport (yrkande 16).

I kommittémotion 2016/17:3148 av Lars Hjalmered m.fl. (M) föreslås det, liksom i tidigare nämnda motion 2016/17:3124 (M, C, L, KD), en rad åtgärder för att främja handels- och investeringsfrämjandet. I motionen konstateras att export är beroende av import och att det därför blir alltför begränsat att enbart tala om en exportstrategi. Motionärerna förordar därför att riksdagen tillkännager för regeringen att Sverige bör utveckla en handelsstrategi som beaktar såväl import som export som delar av en utvecklad handel (yrkande 12).

Motionärerna anser vidare att riksdagen bör uppmana regeringen att skapa förutsättningar för export av svenska välfärdstjänster som t.ex. hälso- och sjukvård (yrkande 3). Dessutom anser motionärerna att riksdagen bör uppmana regeringen att utreda hur regional och lokal exportrådgivning ska kunna upphandlas av fristående aktörer, såsom handelskamrar och exporttjänsteföretag, och undersöka möjligheten att införa exportcheckar (yrkande 4), i likhet med vad som anförs i den tidigare nämnda motionen, samt att riksdagen bör uppmana regeringen om att utreda en auktorisering för företag och organisationer som kvalificerar dessa att delta i upphandling av exportrådgivningstjänster (yrkande 5).

Motionärerna lyfter även fram de s.k. kosmopoliterna som en viktig resurs för att öka den gränsöverskridande handeln. Företagare som är födda utomlands besitter goda kunskaper om affärskultur, politik, språk och religion i deras forna hemländer. Riksdagen bör därför uppmana regeringen att fortsätta stimulera företagandet bland kosmopoliter i Sverige samt utveckla deras möjligheter till ökad export (yrkande 6). Vidare lyfter motionärerna också fram de kreativa näringarna som en viktig exportbransch som är på snabb framväxt. För att ta till vara de kreativa näringarnas exportpotential bör Business Sweden enligt motionärernas förslag få i uppdrag att ytterligare uppmärksamma de kreativa näringarna i sin exportfrämjande verksamhet (yrkande 9).

Motionärerna konstaterar slutligen att många handelskamrar genom åren byggt kompetens- och resurscentrum för svenska företag som vill introduceras och börja sälja till FN. Genom att upphandla exportrådgivningstjänster skulle svenska företag som vill delta i FN-upphandlingar därmed också kunna få tillgång till erfarenhet och hjälp med att göra relevanta ansökningar (yrkande 7).

I kommittémotion 2016/17:3150 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkande 3 framhåller motionärerna att de kreativa näringarna, såsom arkitektur, dataspel, design, film, fotografi, konst, konsthantverk, bibliotek, museum, kulturarv, media, musik, reklam och tryckta medier växer snabbare och sysselsätter fler personer i Sverige i dag än vad exempelvis fordonsindustrin gör. Dessa framtidssektorer spås växa ytterligare de kommande åren. Historiskt sett har kulturella och kreativa näringar skapat exportframgångar för Sverige, och därför anser motionärerna att staten bör ge Business Sweden i uppdrag att ytterligare uppmärksamma de kreativa näringarna i sin exportfrämjande verksamhet.

I kommittémotion 2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 23 framhåller motionärerna att svensk mat är i världsklass, och för att öka lönsamheten och möta den internationella konkurrensen behöver svensk livsmedelsproduktion mer än den inhemska marknaden. Motionärerna ser ökad export som viktig för den svenska livsmedelsproduktionen och föreslår därför ett exportfrämjande paket innehållande en rad åtgärder. En av dessa är en exportportal med syftet att marknadsföra svensk mat och göra det enkelt för importörer i andra länder att välja svenska livsmedel. Motionärerna anser att Sverige bör verka för handelsavtal med fler länder utanför EU, exempelvis Japan, eftersom handelsavtal kan öka svenska livsmedelsproducenters export, vilket gynnar både primärproducenter och livsmedelsföretag.

I kommittémotion 2016/17:3189 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkande 5 framhåller motionärerna att tillgång till effektiv ren energi och rena teknologier på sikt är avgörande nyckelfaktorer för världens hållbara utveckling. De anser att svensk ren teknologi håller hög klass och har potential att nå internationellt ledande framgång där Sverige bidrar till en bättre miljö och fler jobb och företag skapas. För att stimulera exportmöjligheterna och för att motverka de vanligt förekommande handelshindren som höga tullar på ny

miljövänlig energiteknik anser motionärerna att regeringen bör skapa förutsättningar för att Sverige ska kunna bli en ledande aktör inom export av koldioxidsnål energi.

Den internationella konkurrensen har ökat i småbåtsindustrin, och den svenska exporten har under flera år minskat konstateras det i motion 2016/17:232 av Edward Riedl (M). Motionären föreslår därför att riksdagen uppmanar regeringen att se över möjligheten att införa exportstöd liknande det i andra länder för att få igång exporten hos den svenska småbåtsindustrin.

I kommittémotion 2016/17:111 av Johan Nissinen m.fl. (SD) föreslås tre tillkännagivanden om Business Swedens uppdrag. För det första förordar motionärerna att Business Sweden bör ge investeringar i Somaliland ökad prioritet och att Exportkreditnämnden bör ges i uppdrag att prioritera svenska företag i Somaliland för att gynna såväl nationen som svenska företag (yrkande 1).

För det andra förordar motionärerna att Business Sweden bör ges i uppdrag att ge Indien högre prioritet (yrkande 2). Motionärerna framhåller att Indien är en stor tillväxtmarknad och därmed en viktig framtida handelspartner för Sverige. Dessa nya möjligheter bör därför mötas med en överlagd politik.

För det tredje förordar motionärerna att Business Sweden bör ges i uppdrag att verka för en ökad export av produkter och tjänster som berör energieffektivisering (yrkande 3). Motionärerna konstaterar att New York just nu genomför en energieffektivisering som de menar kommer att pågå i flera decennier och därtill spridas till övriga Förenta staterna. Många svenska företag har mycket av den teknologi och de lösningar som efterfrågas, och det finns därmed en god potential för ökad export till Förenta staterna inom denna sektor, sägs det vidare.

I kommittémotion 2016/17:114 av Johan Nissinen m.fl. (SD) anser motionärerna att riksdagen bör uppmana regeringen att göra en utvärdering av svenska sektorerers långsiktiga importbehov (yrkande 2). Svensk export är beroende av import, och politisk instabilitet eller påtryckningar i exporterande nationer, länders monopolställningar på vissa produkter eller naturliga orsaker är alla faktorer som enligt motionärerna kan förändra den globala handelsmarknaden. Motionärerna framhåller även vikten av att särskilt stärka den svenska industrins exportmöjligheter inom högteknologiska tjänster och produkter som befinner sig högt upp i värdekedjan (yrkande 3).

I kommittémotion 2016/17:468 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 4 framför motionärerna att Sverige bör inrätta ett handelskontor i Somaliland för att genom handel främja en positiv ekonomisk utveckling, ökad sysselsättning och bättre kunskap mellan länderna samt på sikt skapa minskat beroende av bistånd i området.

I kommittémotion 2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 13 framhålls livsmedelsproduktionens stora potential, och motionärerna konstaterar att svensk livsmedelsindustri har ett exportvärde motsvarande 70 miljarder kronor. Samtidigt framhålls att små och medelstora företag kan behöva stöd med kompetensutveckling för att bli bättre på att exportera

svenska livsmedel, och motionärerna förordar därför ett tillkännagivande med den inriktningen.

I kommittémotion 2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 29 framförs att Sverige är världens största exportör av försvarsmateriel per capita. Motionärerna understryker att detta är fallet trots att sådan export är omgärdad av ett strikt regelverk och en omfattande kontroll. I motionen anförs vidare att AB Svensk Exportkredit (SEK) kan betyda mycket för mindre företag, och motionärerna föreslår därför ett tillkännagivande om att SEK bör få stärkta förutsättningar.

I motion 2016/17:2889 av Markus Wiechel (SD) yrkande 5 framför motionären, i likhet med motion 2016/17:468 (SD), att Sverige bör inrätta ett handelskontor i Somaliland för att genom handel främja en positiv ekonomisk utveckling, ökad sysselsättning och bättre kunskap mellan länderna samt på sikt skapa minskat beroende av bistånd i området.

I Centerpartiets motion 2016/17:824 av Annie Löf m.fl. yrkande 21 konstateras att det verkar finnas en stor exportpotential i den svenska kosmetikabranschen men att denna hindras av bl.a. onödig byråkrati. Motionärerna anser att det bör vara en näringspolitisk uppgift att skapa ett exportvärde i svensk kosmetika och förordar därför ett tillkännagivande om att ansvarig myndighet bör ges i uppdrag att utveckla riktlinjer för att bidra till utvecklingen av kosmetikabranschen.

I kommittémotion 2016/17:316 av Anders W. Jonsson m.fl. (C) yrkande 8 framför motionärerna att svensk hälso- och sjukvård håller en hög klass och kan bidra till att möta globala utmaningar inom hälsosektorn med antibiotikaresistens, välfärdssjukdomar och krav på kostnadseffektiviseringar. Ny medicinsk teknologi, innovationer och behandlingsmetoder kan bidra till positiv hälsoutveckling globalt samtidigt som det ger sysselsättning, skatteintäkter och tillräckligt stort underlag för att göra nya medicinska landvinningar i svenska företag. Motionärerna anser därför att regeringen ska stimulera export av vårdtjänster och så långt som möjligt undanröja exporthinder av dessa tjänster.

I kommittémotion 2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 11 framhåller motionärerna att för att förbättra effektiviteten och möjligheten till planering och internationalisering för Business Sweden ska regeringen anslå medel för flera år i taget i stället för på årsbasis.

I Vänsterpartiets motion 2016/17:1737 av Jonas Sjöstedt m.fl. föreslås ett tillkännagivande om att demokratier ska prioriteras före diktaturer som handelspartner för Sverige samtidigt som tydliga kriterier för mänskliga rättigheter ska tas fram och verksamheten kring Sveriges exportfrämjande bli mer transparent (yrkande 7). Motionärerna anser att Sveriges exportfrämjande verksamhet i form av rådgivning, exportkrediter och exportgarantier genom organ som Business Sweden, Exportkreditnämnden och Svensk Exportkredit i högre grad ska kopplas till de mänskliga rättigheterna. Motionärerna är vidare kritiska till att den lista som regeringen presenterat över 26 länder som ska prioriteras fram till 2020 i regeringens exportfrämjande arbete inkluderar en

rad auktoritära regimer och samtidigt saknas flera demokratiska länder som beräknas ha en hög tillväxt under de kommande åren.

Vidare förordas ett tillkännagivande om att Business Swedens verksamhet bör förstärkas och möjligheten till ökad aktivitet för de regionala exportrådgivarna förbättras över hela landet samtidigt som utbildningen av export-säljare på universitet och högskolor stärks (yrkande 9). Motionärerna anför att cirka ett av fyra svenska små och medelstora företag är vad Tillväxtverket kallar för internationella. Dessa företag står för en tredjedel av all export. De exporterar i stor utsträckning till nära och traditionella marknader, och det är bara 3 procent av dem som har sin huvudsakliga marknad utanför Europa.

I kommittémotion 2016/17:3392 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 30 anser motionärerna att större ansträngningar måste till för att dra fördel av den internationella kompetens som finns i Sverige och som kan bistå i att öka landets export, vilket riksdagen bör tillkännage för regeringen. Genom att skapa ett bra klimat för arbete och eget företagande, där kunskap om olika affärskulturer och stora språkkunskaper som finns hos människor som kommer till Sverige tas till vara, kan Sverige enligt motionärerna öka sin export.

I kommittémotion 2016/17:3399 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 4 förordas ett tillkännagivande om att det bör utvecklas ett samordnat statligt stöd för internationalisering för regionerna. Motionärerna menar att en nationell samordning skulle säkerställa att de nationella projektmedlen för arbetsmarknads- eller företagsfrämjande insatser inte motverkar varandra.

Vissa kompletterande uppgifter

Mål för handels- och investeringsfrämjande

I det inledande avsnittet om internationell handel framgår också riksdagens mål för export- och investeringspolitiken.

Politikens inriktning

I budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1, utg.omr. 24) framgår regeringens inriktning för politiken när det gäller export- och investeringsfrämjande.

Regeringen framhåller att en stark export är central för att skapa fler jobb och ekonomisk utveckling i hela landet. Exportfrämjandet ska stärka svensk handel och konkurrenskraft genom att främja små och medelstora företags export och internationalisering samt svenska företags affärer på viktiga marknader. Regeringen betonar att handeln drivs av näringslivet men att det statliga främjandet kan stötta med marknadskompletterande insatser inom ramen för gällande statsstödsregler. Regeringen framhåller exportstrategin som ett viktigt instrument för att ytterligare stärka det svenska näringslivets internationalisering i vidare bemärkelse.

När det gäller investeringsfrämjande anför regeringen att utländska investeringar också bidrar till den svenska exporten och ger tillväxt och sysselsättning. Investeringsfrämjandet syftar till att attrahera utländska företags direktinvesteringar som skapar sysselsättning eller tillför kapital, kompetens eller nya marknader till det svenska näringslivet. Även här framhåller regeringen de insatser som görs inom ramen för exportstrategin.

Arbetet med exportstrategin

Den 24 september 2015 fattade regeringen beslut om en exportstrategi. Strategin har redovisats för riksdagen i form av en skrivelse (skr. 2015/16:48). Exportstrategin innehåller ett sjuttiofem åtgärder som regeringen avser att vidta för att möta de utmaningar som den svenska utrikeshandeln enligt regeringen står inför. Åtgärderna spänner över 22 olika områden. Exportstrategin syftar till att öka exporten (både i absoluta tal och som en del av BNP), öka Sveriges attraktionskraft för investeringar, kompetens och turister, öka andelen export-erande företag och öka deltagandet av svenska företag i den globala ekonomin.

I samband med utskottets behandling av skrivelsen våren 2016 (bet. 2015/16:NU13) redogjorde utskottet för det pågående arbetet med strategin. Enligt uppgift från Regeringskansliet hade arbetet påbörjats för samtliga 22 åtgärdsområden även om det hade kommit olika långt. Utskottet har tagit del av en uppdaterad redogörelse för arbetet med strategin från november 2016, och i det följande redovisas innehållet i denna med fokus på det som har hänt sedan utskottet senast redogjorde för det pågående arbetet.

Team Sweden har träffats flera gånger på gd/vd-nivå och det har genomförts flera dialogmöten med näringslivet om Team Sweden och genomförandet av exportstrategin. Flera av Team Swedens undergrupper har skapats och påbörjat sitt arbete. Utöver de som redan hade skapats vid utskottets beredning av strategin våren 2016 (Cleantech/Smart Cities, Energy, Möten och evenemang) uppges även Invest och KKN (Kulturella och kreativa näringar) ha startat. Brasilien, Indien och Kina beräknas vara redo att lanseras i början av 2017. Lokala Team Sweden-kretsar har skapats vid 64 utlandsmyndigheter. Vidare har kommunikationsplanen för Team Sweden sjuösatts med bl.a. en webbplats, twitterkonto och grafisk profil.

När det gäller närvaron på tillväxtmarknader har Utrikesdepartementet under 2016 genomfört en översyn av svenska honorära konsulat. Inom ramen för översynen har det även tagits fram förslag om framtagande av s.k. tool-kits och utbildningsmaterial. Därutöver har Business Sweden öppnat det tidigare aviserade kontoret i Teheran.

Regionala exportcentrum uppges under 2016 ha invigts i sex pilotlän (Skåne, Kronoberg, Västra Götaland, Östergötland, Dalarna och Västerbotten). Andra län har bjudits in att inrätta liknande exportcentrum utifrån vissa kriterier, och det arbetet har inletts. En styrgrupp har skapats med Tillväxtverket, Almi, Business Sweden och Exportkreditnämnden (EKN).

Den 10 oktober 2016 lanserades webbplatsen verksamt.se/utland. På webbplatsen finns digital exportinformation. Tillväxtverket har samordningsansvaret men övriga berörda statliga myndigheter, bolag och organisationer bidrar med information.

För att stärka viljan att exportera har Business Sweden sedan tidigare fått i uppdrag att vara sammanhållande för en kommunikationskampanj om export. Informationskampanjens första fas har genomförts, bl.a. genom en reklamfilm, reklam på Arlanda och annonser i affärspress. Den andra fasen ska enligt uppdrag ske i nära samarbete med Tillväxtverket och verksamt.se.

När det gäller finansiering och kreditgivning har EKN och Svensk exportkredit (SEK) börjat placera gemensamma exportlotsar i valda svenska regioner, knutna till exportcentrum. EKN uppges ha fördubblat antalet små och medelstora företag bland sina kunder. Almi, EKN och SEK har utökat sitt samarbete. Privata initiativ har tagits för att täcka det marknadsmisslyckande när det gäller exportfinansiering för små och medelstora företag som identifierats i rapporten från en arbetsgrupp som har letts av SEK och Bankföreningen.

Business Sweden har upprättat en bruttolista över potentiellt stora globala affärer, och listan uppdateras löpande. De affärer som får klartecken hanteras i en projektgrupp där Business Sweden, Utrikesdepartementet, berörd geografisk främjare och företaget eller företagen ingår. Några pilotfall pågår, och arbetsformerna uppges finjusteras efter hand. I mars 2016 fattades beslut om att upprätta ett instrument hos Swedfund som ska kunna finansiera projektförberedande och projektunderstödjande konsultstudier i de s.k. Dac-länderna. En manual för hanteringen av instrumentet har utarbetats i samarbete med Utrikesdepartementet, och några ansökningar har inkommit. Vidare har Energimyndigheten, Trafikverket, Post- och telestyrelsen, Skogsstyrelsen och Sveriges geologiska undersökningar fått i uppdrag att medverka vid främjandeinsatser. En dialog uppges också pågå för att få in skrivningar om exportfrämjande i regleringsbrev för några andra myndigheter. Diskussioner har inletts med vissa departement om hanteringen av bl.a. samförståndsavtal och blandkommissioner, som uppges vara viktiga instrument för att vinna de stora affärerna.

När det gäller övergången från bistånd till bredare ekonomiskt samarbete har Utrikesdepartementet riktade insatser mot utvecklingsländer. Under hösten 2016 har en uppföljning skett med de fem utlandsmyndigheterna (Dar es Salaam, Dhaka, La Paz, Lusaka och Nairobi) som ingick i en första pilotsatsning. Svenska institutets program för expertbesök förstärktes under 2016, och en dialog om ytterligare förstärkningar för 2017 pågår.

För att öka svensk försäljning av varor och tjänster till FN-systemet och internationella finansiella institutioner har Business Sweden byggt upp affärsområdet i samarbete med Utrikesdepartementet. En s.k. multi market-analys uppges ska genomföras inom kort. En global samordning mellan cirka tio berörda ambassader eller representationer och motsvarande handelskontor byggs upp. De analyser som gjorts av FN-marknaden följs upp med

motsvarande för affärsmöjligheter inom EU-budgeten. Längre fram ska detta mynna ut i en liknande strategi som den som finns för FN-systemet. Det finns vidare ett ökat fokus på affärsmöjligheterna som uppkommer genom finansiering av internationella finansinstitutioner, och en kartläggning av tänkbara kommande affärsmöjligheter genom den nya Asian Infrastructure Investment Bank (AIIB) håller på att genomföras. I rekryteringsfrämjande och sekonderingar till internationella organisationer är upphandling ett av de områden som prioriteras av Sverige.

Tullverket lämnade den 29 april 2016 en redogörelse för vilka åtgärder myndigheten har vidtagit för att bidra till att uppfylla regeringens exportstrategi. Tullverket hade bl.a. genomfört en större enkät för att få reda på vilken information företagen behöver för att kunna fatta långsiktiga och hållbara beslut i tullrelaterade frågor. Ytterligare rapportering om de åtgärder myndigheten genomförde under 2016 kommer att presenteras i myndighetens årsredovisning.

När det gäller att förenkla gränsöverskridande e-handel och dataflöden uppges Sverige verka aktivt för fria dataflöden inför kommissionens kommande förslag i januari 2017 om dataflöden och dataekonomifrågor inom ramen för den digitala inre marknadsstrategin. Sverige uppges också verka aktivt för att EU ska inta en ambitiös hållning i förhandlingarna om ett plurilateralt tjänstehandelsavtal (TISA) och pågående frihandelsavtalsförhandlingar (t.ex. TTIP och Japan) vad gäller fria dataflöden och förbud mot data-lokaliseringskrav. Business Sweden har vidare på uppdrag utökat antalet e-handelsguider från 19 till 24. I syfte att marknadsföra guiderna har Business Sweden bl.a. genomfört frukostseminarium med fokus på e-handel till Sydkorea och Japan, medverkat vid event som Nordic e-commerce Summit och Webbdagarna och informerat om guiderna vid en digitaliseringsturné i 12–15 städer runt om i Sverige. Business Sweden har även tagit fram en animerad informationsfilm om e-handel och en e-handelsguide för digital spridning, t.ex. i sociala medier. E-handelsguiden uppgavs i redogörelsen ha runt 1 600 registrerade användare. Den förbättrade informationen kring e-tjänster för utländska företag som önskar rikta sin försäljning till Sverige kommer att tas om hand i uppdraget till Tillväxtverket om verksamt.se.

För att främja personrörligheten till och från Sverige pågår ett arbete med att se över visumhanteringen med sikte på högre effektivitet och kortare handläggningstider. Den 28 januari 2016 uppdrog regeringen åt Arbetsmiljöverket, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Kommerskollegium, Konkurrensverket, Medlingsinstitutet, Migrationsverket, Skatteverket, Svenska institutet, Business Sweden, Tillväxtverket och Upphandlingsmyndigheten att, utifrån sina respektive uppdrag, analysera och lämna ett gemensamt förslag om hur webbaserad information till utländska arbetstagare, arbetsgivare och egenföretagare som verkar eller avser att verka i Sverige kan samordnas och utformas på ett lättillgängligt sätt. Arbetsmiljöverket leder, samordnar och åiterrapporterar uppdraget. Uppdraget redovisades den 24 januari 2017. Diskussioner om hur Sverige kan verka för ett väl fungerande regelverk för

personrörlighet som underlättar för företag har påbörjats inom Regeringskansliet.

När det gäller internationell standardisering har regeringen fattat beslut som innebär att Sveriges standardiseringsförbund får finansiering till att kunna åta sig sekretariatsfunktionen när nya internationella standarder utformas. Stödet har initialt bidragit till ett svenskt ledarskap inom CSR i det internationella standardiseringsorganet ISO. Samverkan har även inletts med Kommerskollegium för att skapa en informell kontaktgrupp med syfte att främja standardiseringsrelaterade aktiviteter bland myndigheterna. Ett inledande möte med flertalet myndigheter ägde rum i november 2016.

Kommerskollegium har redovisat sin kartläggning av de viktigaste hindren som svenska exporterande och importerande företag upplever i sina handelsförbindelser inom den inre marknaden och med övriga världen. Utrikesdepartementet har vidare begärt in rapporter om anmälda och olösta handelshinder från samtliga utlandsmyndigheter. Sammanställningen skickades tillsammans med uppdaterade riktlinjer för utlandsmyndigheternas handelshindersarbete och Kommerskollegiums rapport till samtliga utlandsmyndigheter som ett informationspaket den 31 oktober 2016.

Som ett led i regeringens ambition att satsa på hållbart företagande fick Business Sweden i samverkan med Svenska institutet i uppdrag att ta fram en plattform för utlandsmyndigheter om hur hållbart företagande kan användas i exportfrämjandesammanhang. I november 2016 uppgavs det pågå ett arbete med att ta fram en s.k. verktyglåda samt sammanställa såväl generell som specifik information för tio länder på CSR-området. Arbetet planerades att avrapporteras före utgången av 2016. Därutöver pågår arbete med att ta fram referensmaterial samt specifika fall till den tidigare aviserade webbutbildningen för att höja kunnandet om hållbart företagande på utlandsmyndigheterna. Arbetet beräknas vara klart under våren 2017. Arbeta pågår även med att förbereda och genomföra övriga insatser inom ramen för Sveriges handlingsplan för företagande och mänskliga rättigheter, t.ex. vad gäller samverkan och dialog inom EU och med andra länder samt med staten som bolagsägare.

I arbetet med att stärka utländska företags vilja att investera i Sverige har man börjat ta fram en nationell inriktning av investeringsfrämjandet. Team Sweden Invest lanserades den 21 oktober 2016, och en s.k. verktyglåda för investeringsfrämjande har skickats ut till utlandsmyndigheterna och Business Swedens utlandskontor. Business Sweden har vidare getts i uppdrag att analysera nya möjligheter för export- och investeringsfrämjandet som kan uppstå vid ett brittiskt utträde ur EU och dess inre marknad. Förslag till åtgärder som Sverige kan vidta för att tillvara dessa skulle lämnas den 1 december 2016. Business Sweden har också fått i uppdrag att genomföra insatser för ett stärkt investeringsfrämjande för Smart industri.

När det gäller innovativa och tidigt internationaliserade företag har Business Sweden fått i uppdrag av regeringen att utveckla former och genomföra insatser för att inkludera den här typen av företag vid export- och investeringsfrämjande aktiviteter. I uppdraget ingår även att locka utländska

startup-företag att etablera sig i Sverige. Uppdraget ska genomföras i samverkan med Vinnova, Almi och svenska inkubatorer, vetenskapsparker och startup-miljöer i syfte att knyta ihop främjandet av entreprenörskap, innovationskraft och internationalisering.

För att stärka Sverige bilden i utlandet har särskilda insatser pekats ut i främjandepianerna för 2016 och 2017 utifrån den undersökning som genomfördes av Sverige bilden under hösten 2015. En uppföljning som omfattar en ny undersökning planeras att genomföras under perioden 2017–2018, och planering pågår för undersökning av Sverige bilden i ytterligare utvalda länder. Den 13 september 2016 lanserades Team Sweden Kulturella och kreativa näringar och Tillväxtverket har fått i uppdrag att i samverkan med Myndigheten för kulturanalys (Klys), Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys), Statens kulturråd och Statistiska centralbyrån utveckla mätmetoder och modeller för att få fram relevant statistik kring kulturella och kreativa näringar. Vidare genomförs en omvärlds-analys av policyverktyg för internationalisering av kulturella och kreativa näringar. Utredningsuppdraget genomförs av Volante Research, och avgränsas till att studera sex länder (Norge, Nederländerna, Finland, Danmark, Storbritannien, Förenta staterna och Sverige) där det finns goda exempel. Studien beräknades vara klar i mitten av december 2016.

Ett digitalt skyltfönster (Showcase Sweden) har också tagits fram för de kulturella och kreativa näringarna.

För att öka antalet besökare till Sverige förs en fortsatt dialog mellan Visit Sweden och Tillväxtverket. Tillväxtverkets arbete med destinationsutveckling har lett till att en första utlysning är klar, och beslut om vilka som får ta del av insatserna uppges fattas inom kort. Vidare har det inrättats ett dialogforum för besöksnäringen.

När det gäller att stärka talangattraktionen hänvisas till det uppdrag som Svenska institutet fick i regleringsbrevet för 2016 som redovisades i förra årets betänkande.

Den 24 maj 2016 lanserades Team Sweden Möten och evenemang. Deltagare från idrottsrörelsen, s.k. convention bureaus, besöksnäringen, akademier, myndigheter och Regeringskansliet ingår. Gruppen uppges arbeta med att ta fram en sammanställning över vilka möten och evenemang som kommer att arrangeras i Sverige under de kommande åren, men också vilka möten och evenemang man önskar till Sverige de närmaste tio åren. Regeringskansliet har vidare tillsammans med besöksnäringen och Visit Sweden tagit fram en uppdragsbeskrivning till en förstudie om hur Sverige kan utveckla den internationella marknadskommunikationen vid internationella idrottsevenemang.

När det gäller att få fler direktlinjer till och från Sverige hänvisas till skrivningar om vikten av fler direktflyg till Sverige som finns med i regeringens flygstrategi. Flygstrategin presenterades den 26 januari 2017.

Livsmedelsexport

Regeringen presenterade den 26 januari 2017 En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet (prop. 2016/17:104). I propositionen föreslås en strategi för en långsiktig hållbar och konkurrenskraftig livsmedelskedja som ska ses som en plattform utifrån vilken politiken ska utformas fram till 2030. Det övergripande målet för strategin föreslås vara en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet.

Vad gäller livsmedelsexport bedömer regeringen att en ökad export och fler exporterande företag kan stärka tillväxten i den svenska livsmedelskedjan, varför man bör fortsätta att utveckla exportfrämjande insatser.

Regeringen konstaterar att den svenska exporten varit beroende av ett fåtal företag, vilket gör utvecklingen känslig för enskilda företags utveckling. Regeringen delar Konkurrenskraftsutredningens bedömning att ökad export av livsmedel är en förutsättning för ökad lönsamhet inom livsmedelssektorn och anser att det är viktigt att fler företag exporterar och därmed bidrar till tillväxten i livsmedelskedjan. Regeringen bedömer vidare att branschorganisationer har en viktig roll i att vägleda och koordinera företagen att hitta nya marknader. Framgångsrik export kräver också att företagets potentiella utländska kunder har tillräcklig information om vad de svenska företagen har att erbjuda. Staten bör därför i samverkan med företag och branschorganisationer genomföra insatser för kunskapsspridning om svensk livsmedelsproduktion.

Regeringen konstaterar också att informationsbehovet, som livsmedelsföretag som vill agera på utländska marknader har, är en utmaning inte minst för små och medelstora företag eftersom kostnaden för att skaffa relevant kunskap och kompetens kan vara mycket hög. Långsiktiga satsningar behöver därför göras för att underlätta för företag att ta del av den kunskap och information som de behöver för att kunna exportera. Regeringen anser att det behövs insatser för att främja och underlätta export och gör därför bedömningen att exportfrämjande insatser för livsmedelsexporten bör fortsätta att utvecklas. Även myndigheternas kunskap om livsmedelsexport bör stärkas och arbetet med att undanröja tekniska handelshinder vidareutvecklas.

Den 8 februari 2017 besvarade landsbygdsminister Sven-Erik Bucht en skriftlig fråga (fr. 2016/17:751) från Eskil Erlandsson (C) om det fortfarande var statsrådets slutsats att det var lämpligt att ta bort satsningen på och stödet som fanns i Matlandet Sverige. I sitt svar hänvisar statsrådet bl.a. till Livsmedelsstrategin och framhåller därutöver den handlingsplan som regeringen presenterat som anger hur regeringen avser att arbeta för att målen och visionen i Livsmedelsstrategin ska uppnås. Statsrådet uppger att handlingsplanen kommer att uppdateras över tid och givetvis påverkas av framtida regeringar. Målen för strategin kommer dock att ligga fast och ge en tydlig inriktning för kommande insatser. Vad gäller Matlandet Sverige bedömer

statsrådet att det utgjorde en god början på arbetet med att stärka den svenska livsmedelskedjan, men att Livsmedelsstrategin har betydligt bättre förutsättningar att nå konkreta och bestående resultat och att detta även gäller för livsmedelsexporten.

AB Svensk Exportkredit

Aktiebolaget Svensk Exportkredit (SEK) ska som marknadskompletterande aktör på kommersiella och hållbara grunder bedriva kreditverksamhet i syfte att främja svensk exportnäring genom att erbjuda finansieringslösningar som direkt eller indirekt främjar svensk export. SEK administrerar därutöver det statsstödda exportkreditsystemet, det s.k. CIR-systemet (commercial interest reference rate), som baseras på Organisationen för ekonomiskt samarbete och utvecklings (OECD) och EU:s regelverk om statsstödda exportkrediter.

Med anledning av vad som framförs i motion 2016/17:2899 (SD) om stärkta förutsättningar för SEK kan nämnas att regeringen i budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 6 s. 46) konstaterade att den exportstödjande verksamheten har använts som ett medel att främja en kostnads-effektiv materielförsörjning ur ett livscykelperspektiv. De statliga aktörernas medverkan i exportsammanhang har kontinuerligt prioriterats, baserat på den bedömda nyttan för Försvarsmakten. En grundläggande förutsättning för det statliga exportstödet är att exporten godkänns av den ansvariga exportkontrollmyndigheten. Utskottet har tidigare avstyrkt ett liknande förslag (bet. 2015/16:NU4).

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottets ställningstagande redovisas i det följande avsnittet under rubrikerna Vissa övergripande frågor om handels- och investeringsfrämjande, Vissa frågor om Business Sweden och Exportkreditnämnden och Övrigt om handels- och investeringsfrämjande.

Vissa övergripande frågor om handels- och investeringsfrämjande

I motionerna 2016/17:3124 (M, C, L, KD) och 2016/17:3148 (M) förordas tillkännagivanden om att exportstrategin även bör inkludera import och därmed vara en handelsstrategi, och i motion 2016/17:114 (SD) efterfrågas en utvärdering av de svenska sektorernas långsiktiga importbehov. Utskottet vill med anledning av dessa yrkanden anföra följande. Utskottet delar motionärernas uppfattning att Sveriges export i stor utsträckning är beroende av import. Av exportstrategin framgår tydligt att även regeringen delar denna uppfattning. En av de utmaningar som regeringen säger sig vilja ta itu med genom åtgärderna i strategin är just det globala handelssystemet, där det tydligt framgår att regeringen är medveten om att enskilda företags konkurrenskraft är beroende av hur väl de lyckas ingå i de globala värdekedjorna. Regeringen

anför att det är av stor vikt att det ska vara enkelt för företag att både exportera och importera varor och tjänster samt investera både i Sverige och utomlands. Regeringen menar att detta i första hand handlar om att Sverige måste ha en öppen handels- och investeringspolitik gentemot omvärlden; något som regeringen arbetar för och som det också finns ett stöd för i riksdagen. Regeringen talar därmed om såväl import som export, och flera av de åtgärder som genomförs inom ramen för strategin tar specifikt sikte på import. Det gäller framför allt regeringens åtgärder som syftar till att göra det enkelt att importera och exportera med enkla, förutsägbara och effektiva tullhanteringsprocesser som skapar gynnsamma förutsättningar för internationell handel och ger Sverige en komparativ fördel gentemot andra länder. Tullverket ska därför ge behovspassad information till företagen med målet att dessa ska få bättre förutsättningar för att kunna fatta långsiktiga och hållbara beslut i tullrelaterade frågor. Vidare kan också nämnas den rapport som Kommerskollegium på regeringens uppdrag genomfört som omfattar en kartläggning av export- och importproblem och som tillsammans med uppdaterade riktlinjer för utlandsmyndigheternas handelshinderarbete sänts till samtliga utlandsmyndigheter. Utskottets uppfattning är därmed att exportstrategin har karaktären av en handelsstrategi enligt det som efterfrågas i en av de nämnda motionerna. Utskottet kan därför inte se att ett tillkännagivande till regeringen om att ta fram en handelsstrategi skulle medföra någon skillnad i substans när det gäller innehållet i strategin utan enbart en ändring av titeln av mer redaktionell karaktär. Därtill tror utskottet att det vore olyckligt att benämna en nationell strategi en handelsstrategi med tanke på att handelspolitiken i stort tillhör EU:s exklusiva kompetens.

I motion 2016/17:3124 (M, C, L, KD) framhålls vidare att exportstrategin bör ta hänsyn till svenska konkurrensvillkor med särskilt fokus på små och medelstora företag. Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna om att företagets konkurrensvillkor är av stor vikt för deras möjligheter att nå internationell framgång, inte minst för små och medelstora företag. Till skillnad från motionärerna menar dock utskottet att exportstrategin tar hänsyn till de svenska konkurrensvillkoren, och det finns också ett tydligt fokus på små och medelstora företag i strategin. Utskottet vill också påminna om att arbetet för att stärka Sveriges internationella konkurrenskraft pågår löpande inom flera politikområden som inte redovisas i regeringens skrivelse. Utskottet avser inte heller denna gång att omvärdera sin bedömning i frågan.

Utskottet vill i sammanhanget även påminna om att det av skrivelsen om exportstrategin framgår att regeringen tar fram särskilda nationella strategier och åtgärdsplaner för en rad olika branscher och att också dessa kan komma att innehålla förslag som syftar till att öka exporten och internationaliseringen av svenska företag. Regeringen presenterade i januari 2016 en nyindustrialiseringsstrategi som syftar till att stärka förutsättningarna för svensk industri att vara världsledande inom modern industriell produktion.

Utskottet ser inte heller något skäl till några tillkännagivanden med anledning av motion 2016/17:114 (SD) om att stärka svenska exportmöjligheter för högteknologiska produkter högt upp i värdekedjan eller motion 2016/17:3124 (M, C, L, KD) om att ta fram en strategi för att utveckla svenska företags möjligheter till digital e-handel där regeringen bl.a. genom de åtgärder som förslås i exportstrategin enligt utskottets mening redan verkar i linje med det som efterfrågas.

I motion 2016/17:3124 (M, C, L, KD) förordas också ett tillkännagivande om att regeringen ska verka för att stimulera exporten av svenska välfärdstjänster, och i motion 2016/17:316 (C) förordas ett tillkännagivande om att se över vilka åtgärder som kan vidtas för att underlätta export av vårdtjänster och vårdinnovationer av svenska företag. Utskottet delar uppfattningen att det är viktigt att främja tjänstehandeln såväl som handeln med varor men ser inga skäl för en särskild satsning på exporten av svenska välfärdstjänster i enlighet med det som föreslås i motionerna.

I motionerna 2016/17:3124 (M, C, L, KD) och 2016/17:3148 (M) begärs att regeringen ska utreda certifiering och upphandling av regional och lokal exportrådgivning. Motionärerna vill därigenom också utveckla insatserna för svenska företags möjligheter att medverka i FN-upphandlingar. Utskottet vill med anledning av dessa motioner inledningsvis framhålla vikten av tillgången till regional och lokal exportrådgivning i hela landet. De regionala exportrådgivarna är särskilt betydelsefulla för små och medelstora företag och utgör därmed en viktig del av det svenska exportfrämjandet.

Som tidigare nämnts har regeringen lanserat ett antal av de aviserade åtgärderna i exportstrategin. Bland annat har regionala exportcentrum inrigts i sex pilotlän under 2016. Andra län har bjudits in att inrätta liknande exportcentrum utifrån vissa kriterier, och det arbetet har inletts. En styrgrupp har skapats med Tillväxtverket, Almi, Business Sweden och EKN. Dessutom ska Business Swedens nätverk av regionala exportrådgivare förstärkas. Vidare har Energimyndigheten, Trafikverket, Post- och telestyrelsen, Skogsstyrelsen och Sveriges geologiska undersökningar fått i uppdrag att medverka vid främjandeinsatser. Utskottet vill i detta sammanhang framhålla vikten av att främjandet anpassas efter företagets behov och efterfrågan samt understryka betydelsen av att verksamheten löpande följs upp och utvärderas. I sammanhanget kan också påminnas om att Tillväxtanalys enligt uppdrag tagit fram och föreslagit mätmetoder och indikatorer som kan användas vid utvärderingar av statliga främjandeinsatser för internationalisering av små och medelstora företag, vilket är positivt.

När det gäller exportrådgivning vill utskottet även påminna om att Tillväxtverket inom ramen för exportstrategin har fått i uppdrag att bygga ut webbplatsen verksamt.se med en export- och internationaliseringsdel. Internet är för många en central informationskälla, och utskottet tror därför att en utbyggd digital exportinformation kan vara ett viktigt första steg på vägen för de företag som söker råd och information om det stöd och den hjälp som finns att få

genom att erbjuda en enkel och snabb ingång till information. Utskottets förhoppning är att detta ska kunna sänka trösklarna och öka både viljan och förmågan att exportera inte minst för små och medelstora företag oavsett var i landet de är verksamma.

Huvudaktörer för den regionala och lokala exportrådgivningen ska enligt utskottets uppfattning vara de statliga aktörerna på området. För att nå en så decentraliserad och heltäckande organisation som krävs anser dock utskottet att möjligheten för andra aktörer att delta, genom upphandling, inte helt bör uteslutas. En förutsättning för detta är givetvis att det ställs motsvarande krav på dessa aktörer som på de statliga aktörerna, vilket t.ex. skulle kunna säkerställas genom en certifiering. Utskottet har vid tidigare behandling av snarlika motioner våren 2016 (bet. 2015/16:NU13) hänvisat till aviserade förändringar när det gäller den regionala och lokala exportrådgivningen. Utskottet ansåg då att riksdagen inte borde föregripa det arbetet och ser därför inte heller denna gång någon anledning till några tillkännagivanden om ytterligare utredningar enligt det som föreslås i de nämnda motionerna.

När det gäller motioner om FN-upphandlingar vill utskottet återigen hänvisa till sin tidigare behandling av motioner våren 2016 (bet. 2015/16:NU13) och ser inte heller i detta fall någon anledning att ompröva sitt ställningstagande.

I motionerna 2016/17:3124 (M, C, L, KD), 2016/17:3148 (M) och 2016/17:3392 (KD) förordas tillkännagivanden om att det behövs insatser för att dra fördel av den internationella kompetens som finns i Sverige och fortsätta stimulera företagande bland s.k. kosmopoliter för att därigenom främja svensk export. Utskottet delar den uppfattning som kommer till uttryck i de nämnda motionerna, nämligen att det är viktigt att Sverige tar till vara den kompetens som dessa personer har. Av exportstrategin framgår att även regeringen delar denna uppfattning. En av de åtgärder som regeringen har aviserat är att utveckla det arbete som syftar till att ta till vara utlandsfödda svenskers och utländska studenters unika kompetens och värde för Sveriges utrikeshandel. Utskottet kan därmed konstatera att det pågår ett arbete i den riktning som efterfrågas i de berörda motionerna, varför de kan avstyrkas i aktuella delar.

I motionerna 2016/17:3124 (M, C, L, KD), 2016/17:3148 (M) och 2016/17:3150 (M) efterfrågas exportfrämjande insatser för de kulturella och kreativa näringarna i form av ett fördjupat uppdrag till Business Sweden. Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna när det gäller vikten av insatser för att främja kulturella och kreativa näringar som är en viktig framtidsbransch, inte minst för svensk export. När liknande förslag behandlades våren 2016 (bet. 2015/16:NU13) hänvisade utskottet till det arbete som pågår på området, där Business Sweden och de svenska utlandsmyndigheterna spelar en viktig roll. Då nämndes att det nyöppnade konsulatet i New York har i uppdrag att fånga upp trender och impulser som kan inspirera svenska företag inom bl.a. de kreativa näringarna och it. Utskottet konstaterar att regeringen inom ramen för exportstrategin har aviserat en rad åtgärder för att främja

exporten av de kulturella och kreativa näringarna, vilket utskottet välkomnar. Som framgår i avsnittet om arbetet med exportstrategin har regeringen också redan påbörjat ett arbete när det gäller dessa insatser. Utskottet ser därför inga skäl för några tillkännagivanden enligt det som föreslås i dessa motioner, och de avstyrks därmed i de aktuella delarna.

I motion 2016/17:3124 (M, C, L, KD) föreslås ett tillkännagivande om att lyfta svensk matkultur och svenska råvaror för att ytterligare främja Sveriges livsmedelsexport. Utskottet konstaterar att det inom såväl exportstrategin som livsmedelsstrategin finns ett flertal åtgärder för att främja svensk livsmedelsexport.

Med hänvisning till det anförda avstyrks samtliga motioner i de aktuella delarna.

Vissa frågor om Business Sweden och Exportkreditnämnden

När det gäller de förslag på uppdrag till Business Sweden och Exportkreditnämnden samt inrättande av ett handelskontor i Somaliland som finns i motionerna 2016/17:111 (SD), 2016/17:468 (SD) och 2016/17:2889 (SD) vill utskottet anföra följande. Somaliland har inte erkänts som självständig stat av något land. FN, EU, Afrikanska unionen (AU) och Sverige stödjer den fredsprocess som pågår mellan konfliktens parter. Med utgångspunkt av situationen i Somaliland håller utskottet inte med motionärerna om att riksdagen bör uppmana regeringen att genom Business Sweden och Exportkreditnämnden ge regionen ökad prioritet.

När det gäller Indien, som även lyfts fram som ett prioriteringsområde i de nyss nämnda motionerna, konstaterar utskottet att Indien är ett av de länder som finns med på regeringens lista över prioriterade marknader. Av exportstrategin framgår också att Business Sweden ska få resurser för att kunna stärka närvaron på tillväxtmarknaderna.

I fråga om export av produkter och tjänster som berör energieffektivisering konstaterar utskottet vidare att det inom ramen för exportstrategin finns åtgärder som syftar till att främja exporten av svenska företags lösningar för modernisering och utbyggnad av infrastruktur och system. Inom ramen för det här åtgärdsområdet har regeringen bl.a. gett Business Sweden i uppdrag att upprätta en grupp med uppgift att löpande identifiera de största affärerna tillsammans med intresserade företag. Vidare har ett antal myndigheter fått i uppdrag att medverka vid främjandeinsatser, däribland Energimyndigheten. I sammanhanget kan även regeringens nyindustrialiseringsstrategi nämnas där de globala konkurrens fördelar som Sverige har inom återvinning och miljöteknik framhålls. Utskottet delar regeringens uppfattning att det finns en stor potential till ökad export av svensk miljöteknik och noterar att regeringen i den nämnda strategin framhåller att Sveriges styrka bl.a. inom systemanalys och systemlösningar kan utvecklas för att därmed bidra till ökad konkurrenskraft. Utskottet konstaterar sammantaget att regeringen verkar i riktning mot

det som efterfrågas, och det finns därmed ingen anledning för några tillkännagivanden enligt det som föreslås i motion 2016/17:111 (SD).

I motion 2016/17:2899 (SD) förordas ett tillkännagivande om att Svensk Exportkredit (SEK) ska få stärkta förutsättningar. Utskottet hänvisar till att regeringen i budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 6) konstaterade att den exportstödande verksamheten har använts som ett medel att främja en kostnadseffektiv materielförsörjning ur ett livscykelerspektiv. De statliga aktörernas medverkan i exportsammanhang har kontinuerligt prioriterats, baserat på den bedömda nyttan för Försvarsmakten. En grundläggande förutsättning för det statliga exportstödet är att exporten godkänns av den ansvariga exportkontrollmyndigheten. Utskottet har tidigare avstyrkt ett liknande förslag (bet. 2015/16:NU4). Utskottet ser ingen anledning att ändra sin bedömning och avstyrker därmed det aktuella motionsyrkandet.

I motion 2016/17:2010 (C) förordas ett tillkännagivande om att anslå medel till Business Sweden under längre tid än ett år i taget. Utskottet konstaterar att regeringen i budgetpropositionen brukligen föreslår anslag per årsbasis. Utskottet avstyrker därmed motionen i den aktuella delen.

I motion 2016/17:1737 (V) förordas ett tillkännagivande om att demokratier ska prioriteras före diktaturer som handelspartner för Sverige samtidigt som tydliga kriterier för mänskliga rättigheter ska tas fram och verksamheten kring Sveriges exportfrämjande bli mer transparent. Utskottet vill i detta sammanhang påminna om vad det tidigare har sagt om att grundläggande principer om demokrati, mänskliga rättigheter, jämställdhet, hållbart företagande och den politik som riksdagen har beslutat för global utveckling givetvis måste genomsyra det arbete som utförs av olika exportfrämjande aktörer. Utskottet har tidigare behandlat liknande motioner (bet. 2015/16:NU13) och ser i detta läge ingen anledning att ändra sin uppfattning. Motionärerna förordar även att Business Swedens verksamhet bör förstärkas och att möjligheten till ökad aktivitet för de regionala exportrådgivarna måste bli bättre över hela landet samtidigt som utbildningen av exportsäljare på universitet och högskolor bör stärkas. Även i detta sammanhang hänvisar utskottet till de nyligen lanserade åtgärder som aviserats i exportstrategin och avstyrker därmed motion 2016/17:1737 (V) i de berörda delarna.

Sammanfattningsvis avstyrker utskottet samtliga här aktuella motionsyrkanden.

Övrigt om handels- och investeringsfrämjande

I motion 2016/17:232 (M) efterfrågas en översyn av möjligheten att införa ett exportstöd för att få igång svensk småbåtsindustri. Utskottet har tidigare behandlat motioner om exportstöd till småbåtsindustrin, senast våren 2016 (bet. 2015/16:NU13). Utskottet delade då motionärens uppfattning att den internationella konkurrensen inom många branscher är hård, och att det inte är bra om konkurrensen dessutom sker på olika villkor. Utskottet är fortfarande av den uppfattningen att många företag, inte minst små och medelstora,

behöver statens stöd för att nå ut på en internationell marknad. Som utskottet tidigare uttalat bör detta stöd utgå från de behov som finns hos företagen. När det gäller det statliga främjandet av näringslivets export och internationalisering ska detta ske inom ramen för EU:s statsstödsregler. I Sverige finns lagen (2013:388) om tillämpning av EU:s statsstödsregler, som beslutades av riksdagen våren 2013 (prop. 2012/13:84, bet. 2012/13:NU19). Av artikel 108 i EUF-fördraget framgår att de stödåtgärder som hotar att snedvrída konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion, dvs. de åtgärder som är selektiva, anses vara statsstöd, och de måste därför godkännas av kommissionen på förhand. Ett ekonomiskt stöd enligt det som föreslås i den nämnda motionen skulle därmed sannolikt inte vara förenligt med EU:s statsstödsregler.

I motion 2016/17:3148 (M) begärs att regeringen ska utreda hur regional och lokal exportrådgivning ska kunna upphandlas av fristående aktörer, såsom handelskamrar och exporttjänsteföretag, och undersöka möjligheten att införa exportcheckar. Motionärerna vill även att regeringen utreder en auktorisering för företag och organisationer som kvalificerar dessa att delta i upphandling av exportrådgivningstjänster. Utskottet vill med anledning av denna motion återigen framhålla vikten av tillgången till regional och lokal exportrådgivning i hela landet och att de regionala exportrådgivarna är betydelsefulla för små och medelstora företag. Som utskottet tidigare nämnt ska huvudaktörer för den regionala och lokala exportrådgivningen enligt utskottets uppfattning vara de statliga aktörerna på området, samtidigt som möjligheten för andra aktörer att delta, genom upphandling, inte helt bör uteslutas för att nå en så decentraliserad och heltäckande organisation som möjligt. En förutsättning för detta är givetvis att det ställs motsvarande krav på dessa aktörer som på de statliga aktörerna, vilket t.ex. skulle kunna säkerställas genom en certifiering. Utskottet hänvisade våren 2016 då snarlika förslag behandlades (bet. 2015/16:NU13) till aviserade förändringar när det gäller den regionala och lokala exportrådgivningen. Utskottet ansåg då att riksdagen inte borde föregripa det arbetet och ser därför inte heller nu någon anledning till några tillkännagivanden om ytterligare utredningar enligt det som föreslås i motionen.

I motion 2016/17:2446 (SD) föreslås tillkännagivanden om att stödja livsmedelsföretagen med kompetensutveckling när det gäller export, och i motion 2016/17:3173 (M) anser motionärerna att regeringen bör satsa på ett paket för ökad livsmedelsexport. Utskottet konstaterar att det inom ramen för exportstrategin finns åtgärder med den riktning som efterfrågas. Utskottet tänker i första hand på den aviserade informationskampanjen för att upplysa företag om det stöd som finns att få för export och internationalisering och för information om enskilda marknader, men också på den utökade regionala rådgivningen och den digitala exportinformationen. Utskottet konstaterar i detta sammanhang även att regeringen i januari 2017 presenterade en livsmedelsstrategi (prop. 2016/17:104) för en långsiktigt hållbar och konkurrenskraftig livsmedelskedja som ska ses som en plattform utifrån vilken politiken ska

utformas fram till 2030. Vad gäller livsmedelsexport bedömer regeringen att en ökad export och fler exporterande företag kan stärka tillväxten i den svenska livsmedelskedjan, varför man bör fortsätta att utveckla exportfrämjande insatser. Utskottet instämmer i regeringens bedömning, och med hänvisning till den kommande behandlingen av regeringens proposition och däri aviserade åtgärder avstyrker utskottet motionerna i de berörda delarna.

I motion 2016/17:3189 (M) förordas att regeringen skapar förutsättningar för att Sverige ska kunna bli en ledande aktör inom export av koldioxidsnål energi. Utskottet har ingen annan uppfattning än att tillgång till effektiv ren energi och rena teknologier på sikt är avgörande nyckelfaktorer för världens hållbara utveckling. Utskottet instämmer i att det behövs insatser på flera plan för att stimulera exportmöjligheterna och motverka handelshinder i form av höga tullar på ny miljövänlig energiteknik. Utskottet vill även påminna om att tullagstiftningen tillhör EU:s exklusiva kompetens. I detta sammanhang vill utskottet även hänvisa till sitt ställningstagande i avsnittet Handel med gröna varor. Utskottet ser därför inget skäl till några tillkännagivanden med anledning av förslaget i motion 2016/17:3189 (M).

I motion 2016/17:824 (C) förordar motionären ett tillkännagivande om att utveckla riktlinjer till ansvarig myndighet för att bidra till utvecklingen av kosmetikabranschen. Utskottet vill i detta sammanhang påminna om arbetet med exportstrategin som syftar till att stärka statens främjande av näringslivets export och internationalisering och göra det mer ändamålsenligt och effektivt. Utskottet vill även hänvisa till det pågående regelförenklingsarbetet och den uppfattning som utskottet i olika sammanhang gett uttryck för att det är angeläget att de regler som finns och som införs är ändamålsenliga och att de medför en så begränsad administration som möjligt för företag. Utskottet delar uppfattningen att det är viktigt att främja handel med både varor och tjänster men ser inga skäl för en särskild satsning på kosmetikabranschen i enlighet med det som föreslås i motionen.

Slutligen när det gäller förslaget i motionen 2016/17:3399 (KD) om att ett samordnat statligt stöd för internationalisering bör utvecklas för regionerna konstaterar utskottet att flera av de aviserade åtgärderna i exportstrategin delvis ligger i linje med det som efterfrågas i motionen.

Med det anförda avstyrks samtliga nämnda motioner i de aktuella delarna i detta avsnitt.

Hållbart företagande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om vissa övergripande frågor om hållbart företagande och barnarbete. Utskottet hänvisar bl.a. till regeringens handlingsplan för företagande och mänskliga rättigheter, regeringens exportstrategi och andra pågående insatser.

Jämför reservationerna 27 (M, C, L, KD) och 28 (V).

Motionerna

Frihandel, marknadsekonomi, respekt för mänskliga rättigheter och demokrati är enligt vad som anförs i kommittémotion 2016/17:3124 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 8 viktiga faktorer för en positiv ekonomisk utveckling. Riksdagen bör därför tillkännage för regeringen att svensk handelspolitik ska vara en tydlig röst för demokrati, mänskliga rättigheter, rättsstatens principer samt jämställdhet. Sverige bör driva på för att föra in dessa värden i de handelsavtal som sluts, och svenska företrädare på politisk nivå måste våga tala med diktaturers representanter om dessa frågor. Vidare ska svenska företag uppmuntras att vara föredömen utomlands vad gäller affärsetik, arbetsvillkor, miljöhänsyn och socialt ansvarstagande.

I kommittémotion 2016/17:811 av Hans Linde m.fl. (V) presenteras ett antal av Vänsterpartiet prioriterade frågor i relationen mellan Sverige och Kina. Motionärerna framhåller bl.a. att Sveriges stora ekonomiska intressen i Kina inte får innebära att vare sig Sveriges regering eller Sveriges näringsliv kompromissar med frågor om de mänskliga rättigheterna. Vad gäller svenska företags ansvar föreslår motionärerna två tillkännagivanden. För det första anser motionärerna att riksdagen bör uppmana regeringen att kräva att svenska företag som är verksamma i Kina uppträder konsekvent och i överensstämmelse med den allmänna svenska politiken när det gäller mänskliga rättigheter (yrkande 6). För det andra anser motionärerna att riksdagen bör uppmana regeringen att verka för att svenska multinationella företag som är verksamma i Kina undertecknar globala ramavtal (yrkande 7).

I kommittémotion 2016/17:1195 av Hans Linde m.fl. (V) föreslås ett tillkännagivande om att Sverige såväl inom WTO som inom EU bör arbeta för en avveckling av ekonomiska frihandelszoner där de fackliga rättigheterna kränks eller inskränks (yrkande 4). Antalet frizoner i världen ökar snabbt enligt vad som anförs i motionen. Mot bakgrund av hur utvecklingen av exportfrizonerna sett ut de senaste decennierna anser motionärerna att det är dags för Sverige att tydligt arbeta för en avveckling av exportfrizonerna. Utöver att inga regler för arbetsvillkor tycks gälla i flertalet exportfrizoner anser motionärerna att exportfrizonerna dessutom snedvrider konkurrensen.

Vidare förordas ett tillkännagivande om att regeringen aktivt bör verka för att alla svenska multinationella företag ska sluta globala ramavtal (yrkande 5).

I likhet med i motion 2016/17:811 (V) framhålls behovet av grundläggande avtal mellan arbetsgivare och fackliga företrädare på internationell nivå.

Sverige bör bli en rättvisemärkt nation, en s.k. Fair Trade Nation, anför Amineh Kakabaveh (V) i motion 2016/17:136, och detta bör riksdagen enligt motionären tillkännage för regeringen (yrkande 2). Motionären menar att det borde vara en självklarhet för riksdagen att förmå regeringen att påverka situationen i världen på ett sådant sätt att barns levnadsvillkor och utbildningsvillkor förbättras, och för att nå dit måste barnarbete bekämpas. För att förbättra villkoren och arbeta för att barnarbete avskaffas föreslås vidare tre tillkännagivanden om riktlinjer för svenska företag. För det första bör svenska företag som verkar utomlands inte nöja sig med att betala otillräckliga minimilöner som lagstadgats i landet utan i stället rikta in sig på att betala levnadslöner (yrkande 3). För det andra bör svenska företag kontrollera att deras underleverantörer inte utnyttjar barnarbete i sin verksamhet (yrkande 4). För det tredje bör etiska regler införas som garanterar att svenska företag inte gör affärer med företag som utnyttjar barnarbete (yrkande 5).

Vissa kompletterande uppgifter

Inriktningen för hållbart företagande

I budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1, utg.omr. 24) framgår regeringens inriktning för politiken för hållbart företagande. Regeringen framhåller bl.a. att man vill att svenska företag ska fortsätta ligga i täten och vara innovativa, moderna och attraktiva för sina anställda, konsumenter och investerare. Regeringen anför att det i ett större perspektiv handlar om att genom gemensamma insatser få fler framgångsrika och världsledande företag i Sverige, vilket i sin tur skapar jobb, tillväxt, välstånd och välfärd. Hållbart företagande är enligt regeringen en självklar hörnsten i ett modernt och konkurrenskraftigt näringsliv. Vidare uppges det vara en viktig del i regeringens nystart av Sveriges politik för global utveckling (PGU) och i genomförandet av Agenda 2030. Regeringen uppger att den kommer att fortsätta att uppmuntra och stödja företagen i sitt hållbarhetsarbete. En satsning görs för att öka kunskapen på ambassaderna så att de bättre ska kunna stödja svenska företag i världen. Business Sweden har vidare fått i uppdrag att stärka stödet till företagens arbete med hållbart företagande, med särskilt fokus på små och medelstora företag. Regeringen uppger också att den driver frågan om hållbart företagande i EU, bl.a. i syfte att stärka hållbarheten i de globala värdekedjorna.

Regeringens skrivelse om hållbart företagande

I december 2015 överlämnade regeringen skrivelsen Politik för hållbart företagande (skr. 2015/16:69) till riksdagen. I skrivelsen framgår dels vilken politik när det gäller hållbart företagande som regeringen avser att driva inom dessa områden, dels regeringens förväntningar på företagens hållbarhetsarbete

samt rekommendationer om hur detta arbete bör bedrivas. Utskottet behandlade regeringens skrivelse våren 2016 (bet. 2015/16:NU12). I betänkandet redogör utskottet övergripande om hållbart företagande och nämner bl.a. de internationella riktlinjer som finns på området.

Övergripande om hållbart företagande

Hållbart företagande (även kallat ansvarsfullt företagande och företagens sociala ansvar, CSR) är ett paraplybegrepp som omfattar många olika delar. I utskottets betänkande om handelspolitiska frågor våren 2013 (bet. 2012/13:NU13) står det mer om innebörden och omfattningen av begreppet, och där beskrivs ett flertal internationellt erkända vägledande principer och riktlinjer kring hållbart eller ansvarsfullt företagande: OECD:s riktlinjer för multinationella företag, FN:s Global Compact, ISO-standard om socialt ansvarstagande, Internationella arbetsorganisationens (ILO) trepartsförklaring om multinationella företag och socialpolitik, FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter.

Hållbart ägande ingår sedan ett antal år i statens ägarstyrning. Arbetet med hållbart företagande inom förvaltningen av de statliga företagen syftar till att bolagen ska agera så att de har allmänhetens förtroende samtidigt som en långsiktig hållbar värdetillväxt säkerställs. Det innebär att bolagen ska

- arbeta strategiskt med hållbart företagande, vilket bl.a. innebär att styrelserna fastställer strategiska mål för hållbarhetsarbetet och strategier för att nå dessa
- löpande följa upp de strategiska hållbarhetsmålen och måluppföljningen
- agera öppet mot sina intressenter genom att hållbarhetsrapportera samt att föra en öppen och konstruktiv dialog med sina viktigaste intressenter; i regeringens riktlinjer för extern rapportering åläggs bolagen att i samband med årsredovisningen publicera en hållbarhetsredovisning enligt Global Reporting Initiative (GRI) som har kvalitetssäkrats genom oberoende granskning och bestyrkande
- samarbeta med andra bolag med statligt ägande, det privata näringslivet, ideella organisationer och andra intressenter för att effektivisera arbetet och uppnå ännu bättre resultat
- efterleva internationella riktlinjer för miljöhänsyn, mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, antikorruption och affärsetik, de tio principerna i FN:s Global Compact, FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter samt OECD:s riktlinjer för multinationella företag.

Staten har etablerat ett nätverk för hållbart företagande för att initiera och uppmuntra erfarenhetsutbyte och nätverksbyggande mellan bolagen med statligt ägande. Det ger enligt regeringens skrivelse Politik för hållbart företagande (skr. 2015/16:69) bolagen möjlighet att inspireras av och utbyta erfarenheter med varandra i syfte att stärka och effektivisera arbetet med hållbart företagande i den statliga bolagsportföljen.

För att följa upp och analysera bolagens arbete med hållbart företagande har vidare en hållbarhetsanalys utvecklats av förvaltningsorganisationen. Resultatet av analysen används i den aktiva förvaltningen, dvs. i ägardialogen, styrelsenomineringsprocessen, processen för ekonomiska mål och processen för uppdragsmål. Analysen ger underlag för en gemensam och förutsebar utgångspunkt i dialogen mellan ägaren och bolaget, vilket skapar förutsättningar för en långsiktig och konsekvent styrning av bolagen. De första analyserna genomfördes under 2014.

Utskottet har tidigare i ett handelspolitiskt betänkande (bet. 2012/13:NU13) återgett information från regleringsbrev och exportorganens egna beskrivningar av sin verksamhet i relation till frågor om hållbart (ansvarsfullt) företagande. Sedan 2014 har EKN genom regleringsbrevet inte bara i uppdrag att informera om OECD:s riktlinjer för multinationella företag, principerna i FN:s Global Compact och FN:s principer för företag och mänskliga rättigheter, utan myndigheten ska även säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med dessa. Av regleringsbrevet för 2017 framgår vidare att EKN inom ramen för den egna verksamheten och i samarbete med andra aktörer ska bidra till genomförandet av Agenda 2030 och de nya målen för hållbar utveckling, Sveriges politik för global utveckling (PGU) samt Addis Abeba Action Agenda för utvecklingsfinansiering. Myndigheten ska senast den 30 juni 2017 redogöra för sin metod för hållbarhetsprövningar till Regeringskansliet utifrån några olika exempel.

På EKN:s webbplats framgår att myndigheten i affärer med risk för negativ påverkan begär information om köparföretagen och miljö- och sociala konsekvensbeskrivningar vid nya projekt. Vid behov kontaktar EKN lokala intresseorganisationer, tar del av uppgifter från externa källor och experter. Vid större projekt gör EKN ett platsbesök för att säkerställa att projektets miljö- och sociala påverkan stämmer överens med den information som erhållits. Vidare framgår att EKN som villkor för garantin kan ställa krav på rapportering under affärens gång.

ILO:s trepartsförklaring om multinationella företag och socialpolitik

ILO:s deklaration om multinationella företag och socialpolitik innehåller principer för arbetsmarknads-, social- och arbetsrättslagstiftning som regeringar samt organisationer av arbetsgivare och anställda rekommenderas att ta hänsyn till. Deklarationen täcker ett flertal ILO-konventioner samt ett stort antal rekommendationer från ILO och omfattar riktlinjer gällande anställning, utbildning, arbets- och livsvillkor och arbetsmarknadsrelationer och innehåller bl.a. krav på hur partsrelationer bör se ut på arbetsmarknaden och hur löntagares trygghet ska säkerställas.

Det uttalade syftet med deklarationen är att inspirera till effektivt arbete med socialt ansvarstagande i arbetslivet såväl i politik som i praktik. ILO-deklarationen innehåller bestämmelser om att regeringen i det multinationella företags ursprungsland ska samarbeta med regeringen i mottagarlandet vid

eventuella problem som kan uppstå i samband med direktinvesteringar. Deklarationen har en uppföljningsmekanism inom ILO-systemet.

I detta sammanhang kan även ILO:s deklARATION om grundläggande principer och rättigheter i arbetslivet omnämnas. Den består av åtta kärnkonventioner som täcker fyra olika områden – fackföreningsfrihet, eliminering av slavarbete, effektivt förbud mot barnarbete och icke-diskriminering.

Global Deal

I september 2016 lanserade statsminister Stefan Löfven en global satsning för social dialog och bättre villkor på arbetsmarknaden, Global Deal. Satsningen är initierad av statsministern och har utformats i samarbete med OECD och ILO. Syftet med Global Deal är att förbättra dialogen mellan arbetsmarknadens parter och ländernas regeringar för att förbättra anställningsvillkor och produktivitet. Global Deal beskrivs på regeringens webbplats som en plattform för att dels lyfta frågan om partssamverkan, dels stärka befintliga samverkansstrukturer. Det handlar således inte om att utveckla ett nytt ramverk eller avtal som ska implementeras i alla länder eller skapa en ny internationell organisation. Global Deal bygger på redan etablerade initiativ och samarbeten, men sägs bidra genom att ge politisk riktning och kraft till den övergripande utvecklingen och genom att systematisera och skala upp redan existerande processer. Till grund för Global Deal ligger en deklARATION som länder, företag, fackföreningar och andra organisationer inbjuds att associera sig med. Det finns även en webbplats knuten till initiativet. Global Deal ska även ses som ett bidrag till den globala hållbarhetsagendan, Agenda 2030, och målet om anständiga arbetsvillkor och inkluderande tillväxt.

Arbetsrättsliga villkor vid upphandling

Den 16 mars 2017 beslutade regeringen om en proposition 2016/17:163 om arbetsrättsliga villkor vid upphandling. I propositionen föreslås bestämmelser som innebär att upphandlande myndigheter och enheter i upphandlingar ska ställa villkor om lön, semester och arbetstid, om det är behövligt och de går att fastställa. De villkor som leverantören minst ska uppfylla ska anges enligt den lägsta nivå som följer av ett centralt kollektivavtal som tillämpas i hela Sverige. Villkoren får dock inte anges till en lägre nivå än vad som följer av lag. Innan villkoren bestäms, ska berörda centrala arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer haft tillfälle att yttra sig. När svensk rätt inte är tillämplig ska villkoren ställas enligt ILO:s kärnkonventioner. Därutöver får de ställas enligt de arbetsrättsliga bestämmelser som gäller där arbetet utförs.

Bestämmelserna ska, till skillnad från förslagen i propositionen Nytt regelverk om upphandling (prop. 2015/16:195), endast tillämpas för direktivstyrda upphandlingar, dvs. främst upphandlingar vars värden uppgår till minst gällande tröskelvärden.

Förslagen föreslås träda i kraft den 1 juni 2017.

Hållbart företagande och Kina

Med anledning av det som sägs i några av de aktuella motionerna om hållbart företagande och Kina kan påminnas om att Sverige och Kina den 9 september 2015 undertecknade ett utökat samförståndsavtal om hållbart företagande. Samförståndsavtalet ska främja samarbetet mellan Sverige och Kina när det gäller ansvarsfullt företagande med fokus på frågor om t.ex. arbetsvillkor, jämställdhet, mänskliga rättigheter och transparens. Sedan 2010 finns det ett CSR-center på svenska ambassaden i Peking. CSR-centret har i uppdrag att identifiera utmaningar för företag vid genomförandet av ansvarsfullt företagande i Kina. Centret ordnar strategiska möten i samarbete med kinesiska, svenska och internationella aktörer för att omsätta kunskap till policyutveckling och förändring av ledningsmetoder för företag. Genom dialog med myndigheter, företag och andra intressenter främjar CSR-centret svensk-kinesiskt utbyte inom CSR. CSR-kunskap förmedlas via utbildningsprogram, konferenser, webbplatser och medier. Den främsta målgruppen är företag och organisationer som söker kunskap och informationsutbyte om begreppet CSR och hur det implementeras.

Fairtrade – rättvisemärkt

Fairtrade, eller rättvisemärkt, är en oberoende certifiering. För att en produkt ska kunna bli rättvisemärkt måste den uppfylla en rad krav i handelskedjan. Kraven bygger på internationella Fairtrade-kriterier för ekonomisk, social och miljömässig hållbar utveckling som grundar sig på ILO:s åtta kärnkonventioner. Märkningen syftar till att förbättra arbets- och levnadsvillkor för odlare och anställda i länder med utbredd fattigdom genom rättvis handel.

År 2000 diplomerades den första rättvisemärkta staden i Storbritannien, och i januari 2017 hade 70 svenska kommuner klarat granskningen för att diplomeras som Fairtrade City. För att diplomeras ska kommunen engagera sig för rättvis handel och etisk konsumtion och uppfylla ett antal kriterier. Diplomeringsen syftar till att öka kännedomen om och efterfrågan av varor som har blivit producerade med respekt för mänskliga rättigheter enligt samma anda som Agenda 2030. Enligt uppgift på Fairtrade Sveriges webbplats finns det ännu inte några kriterier för diplomering av nationer.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottets ställningstagande redovisas i det följande avsnittet under rubrikerna Vissa övergripande frågor om hållbart företagande och Barnarbete.

Vissa övergripande frågor om hållbart företagande

I motion 2016/17:3124 (M, C, L, KD) begärs ett tillkännagivande om att svensk handelspolitik ska vara en tydlig röst för demokrati, mänskliga rättigheter, rättsstatens principer samt jämställdhet. Motionärerna menar vidare att svenska företag ska uppmuntras att vara föredömen utomlands vad gäller affärsetik, arbetsvillkor, miljöhänsyn och socialt ansvarstagande. Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna i den här frågan, men konstaterar samtidigt att även regeringen omfattas av denna samsyn. Det finns därför enligt utskottets uppfattning inte någon anledning för riksdagen att rikta ett sådant tillkännagivande till regeringen.

När det gäller motionerna 2016/17:136 (V), 2016/17:811 (V) och 2016/17:1195 (V) med olika förslag till krav på företag vill utskottet anföra följande. Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är viktigt att företag tar ett ansvar. Utskottet är dock av den uppfattningen att hållbart företagande i första hand ska vila på företagen själva och deras vilja att göra hållbart företagande till en viktig del av sin verksamhet. Många svenska företag bedriver redan ett aktivt och ambitiöst hållbarhetsarbete. Det staten kan och bör göra anser utskottet är att vidta åtgärder för att på olika sätt uppmuntra och stödja företagen i den här strävan. Utskottet konstaterar att regeringen vidtagit ett antal åtgärder inom ramen för exportstrategin och handlingsplan för företagande och mänskliga rättigheter.

Som framgår av det föregående avsnittet finns det ett antal riktlinjer och vägledande principer till stöd för arbetet med hållbart företagande. Även om de inte är bindande för företagen så har de betydelse för att fästa uppmärksamhet på problem i skärningspunkten mellan handel respektive miljö, arbetsvillkor och mänskliga rättigheter. Som utskottet anfört ovan anser utskottet i första hand att hållbart företagande ska vila på företagen själva. Det innebär dock inte att staten inte ska kunna ställa krav på företagen; det gäller t.ex. i statens exportfrämjande verksamhet. Utskottet noterar att Exportkreditnämnden (EKN) sedan 2014 inte bara har i uppdrag att informera om OECD:s riktlinjer för multinationella företag, principerna i FN:s Global Compact och FN:s principer för företag och mänskliga rättigheter, utan myndigheten ska även säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med dessa.

Utskottet vill också framhålla att staten samtidigt har ett ansvar för att vara föregångare i arbetet med hållbart företagande. Här kan nämnas att hållbart företagande sedan ett antal år ingår i förvaltningen av de statliga företagen och syftar till att dessa bolag ska agera så att de har allmänhetens förtroende samtidigt som en långsiktigt hållbar värdetillväxt säkerställs. För att följa upp och analysera bolagens arbete med hållbart företagande har en hållbarhetsanalys utvecklats av förvaltningsorganisationen. Resultatet av analysen används i den aktiva förvaltningen.

Utskottet anser vidare att en utgångspunkt för den svenska handelspolitiken måste vara att den ska medverka till att stärka respekten för grundläggande arbetsvillkor och att såväl WTO som bilaterala och regionala handelsavtal bidrar till att ILO:s rättighetskonventioner genomförs och efterlevs. Utskottet

välkomnar därför regeringens initiativ Global Deal, som bidrar till en ökad medvetenhet och dialog mellan regeringar, företag och arbetstagarorganisationer i dessa frågor.

När det gäller Kina vill utskottet även påminna om att Sverige har ett bilateralt samförståndsavtal med Kina om hållbart företagande och det CSR-centrum som finns sedan 2010 på svenska ambassaden i Peking. Ambassaden arbetar bl.a. för att öka kunskapen om hållbart företagande bland kinesiska myndigheter, företag och organisationer.

I motion 2016/17:136 (V) begärs ett tillkännagivande om att riksdagen ska uppmana regeringen att göra Sverige till en rättvisemärkt nation. Av budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 18) framgår att regeringen, som ett led i arbetet med att pröva frågan om Sverige ska bli ett föregångsland för fri och rättvis handel, har inhämtat synpunkter från bl.a. det civila samhället. Vidare framgår att ett arbete bedrivs inom Regeringskansliet och att lämpliga åtgärder kommer att övervägas med det som grund. Utskottet noterar därmed att det har tagits vissa initiativ i den riktning som efterfrågas i motionen och ser ingen anledning för riksdagen att föregripa det arbete som nu pågår.

Med detta avstyrks motionerna 2016/17:136 (V), 2016/17:811 (V), 2016/17:1195 (V) och 2016/17:3124 (M, C, L, KD) i de aktuella delarna.

Barnarbete

I motion 2016/17:136 (V) föreslås tillkännagivanden om att svenska företag bör kontrollera att deras underleverantörer inte utnyttjar barnarbete i sin verksamhet samt att etiska regler bör införas som garanterar att svenska företag inte gör affärer med företag som utnyttjar barnarbete. Utskottet vill inledningsvis med anledning av dessa förslag framhålla att det delar motionärens uppfattning att barnarbete ska bekämpas så att barns levnads- och utbildningsvillkor runt om i världen förbättras. Arbete som är skadligt för barns hälsa, säkerhet och psykiska utveckling kan aldrig accepteras.

Som framgår av det föregående avsnittet utgör frågan om barnarbete en viktig del i ILO:s kärnkonventioner. De flesta länder har undertecknat och ratificerat ILO:s konvention 182 angående förbud mot och omedelbara åtgärder för att avskaffa de värsta formerna av barnarbete och nr 138 om minimiålder för tillträde till arbetet. Att bidra till faktiskt avskaffande av barnarbete är också en del av OECD:s riktlinjer för multinationella företag, FN:s Global Compact och FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter. Därutöver ingår eliminering av barnarbete som en av de tio barnrättsprinciperna som har utarbetats på internationell nivå av Unicef och Rädda Barnen tillsammans med Global Compact. Även om OECD:s riktlinjer för multinationella företag och FN:s vägledande principer är frivilliga sätter de en internationell norm för hur företag bör agera för att följa internationella erkända mänskliga rättigheter i sin verksamhet.

Utskottet konstaterar att det pågår ett antal åtgärder inom ramen för exportstrategin och regeringens handlingsplan för hållbart företagande för att stödja företagen i deras hållbarhetsarbete. Utskottet vill i sammanhanget även påminna om att Exportkreditnämnden (EKN) sedan 2014 inte bara har i uppdrag att informera om OECD:s riktlinjer för multinationella företag, principerna i FN:s Global Compact och FN:s principer för företag och mänskliga rättigheter, utan myndigheten ska även säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med dessa. Som framgår av det föregående avsnittet har regeringen mot bakgrund av ett EU-direktiv nyligen lämnat ett förslag till riksdagen som innebär att det finns en möjlighet att ställa arbetsrättsliga villkor i upphandlingar, som också kan främja mänskliga rättigheter, däribland barns rättigheter.

Med detta avstyrks motion 2016/17:136 (V) i de berörda delarna.

Reservationer

1. Främjande av internationell handel, punkt 1 (M, C, L, KD)

av Lars Hjälmered (M), Hans Rothenberg (M), Helena Lindahl (C), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Said Abdu (L), Penilla Gunther (KD) och Sofia Fölster (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
 2016/17:2768 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 30,
 2016/17:3096 av Peter Helander och Helena Lindahl (båda C) yrkande 12,
 2016/17:3124 av Lars Hjälmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkandena 1, 6, 7 och 11,
 2016/17:3148 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkande 1 och
 2016/17:3186 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkande 7 och
 avslår motion
 2016/17:114 av Johan Nissinen m.fl. (SD) yrkandena 4, 5 och 7–9.

Ställningstagande

Handel och öppenhet skapar jobb och välbefinnande i Sverige och i andra länder. Världens länder växer tillsammans när frihandel river murar och låter människor, varor och tjänster korsa gränserna. Vi delar den uppfattning som kommer till uttryck i motionerna 2016/17:2768 (M), 2016/17:3096 (C), 2016/17:3124 (M, C, L, KD), 2016/17:3148 (M) och 2016/17:3186 (M) att världen och Sverige behöver mer frihandel och färre murar. Protektionism är ett av de största hoten mot en väl fungerande världshandel. Protektionism är också ett av de största hoten mot svensk export. Om jobben ska fortsätta bli fler måste Sverige förbli öppet mot sin omvärld. Sveriges export motsvarar nästan hälften av landets BNP, och export är beroende av import. I likhet med motionärerna anser vi att Sverige ska vara den främsta rösten inom EU och i världen för frihandel och öppenhet. Kampen för öppna marknader och mot protektionism är och måste vara Sveriges viktigaste uppdrag i handelspolitiken. Vi anser därför i likhet med vad som anförs i motion 2016/17:3124 (M, C, L, KD) att regeringen bör driva på för att utveckla en strategi inom EU-samarbetet för att motverka protektionism i världen. Om EU bygger barriärer mot omvärlden tappar Sverige konkurrenskraft, och det hämmar landets utveckling.

I enlighet med vad som anförs i motionerna 2016/17:3096 (C) och 2016/17:3186 (M) anser vi att EU bör verka för fler frihandelsavtal. Detta är ett viktigt led i arbetet med att skydda den ekonomiska stabiliteten i unionen och för att trygga arbetstillfällena och tillväxten av jobb. Frihandelsavtal tar bort byråkratiska hinder som utgörs av de skilda regler som råder mellan olika marknader, och som hämmar tillväxten. Vi är särskilt angelägna om att få avtalet mellan EU och Förenta staterna på plats så snart som möjligt då skillnaderna mellan den europeiska hemmamarknaden och den stora amerikanska marknaden i många fall utgör onödigt regelkrångel. När det gäller regelkrångel är det viktigt att parterna får på plats ett bra gemensamt regelverk där man kan komma överens om standarder och andra regelförenklingar. Detta, menar vi, skulle få en större inverkan på svenska exportföretag än många av de lagändringar som riksdagen skulle kunna genomföra.

Sveriges resa från fattigdom till välstånd grundlades med hjälp av frihandel och näringsfrihet. Det är på den solida grunden Sverige bör fortsätta att bygga sitt välstånd. Liksom motionärerna anser vi att EU:s frihandelsavtal ska vara så ambitiösa och heltäckande som möjligt. WTO:s regelverk är satt under hård press. Det är därför viktigt att slå vakt om och bidra till ett robust internationellt handelssystem som tryggar att ingångna avtal och överenskommelser efterlevs. Sverige bör därför driva på för ett nytt globalt frihandelsavtal inom ramen för WTO. Några viktiga steg togs vid WTO:s ministermöte i Nairobi i december 2015, men den stora utestående frågan om hur Doharundan ska hanteras måste fortsätta att prioriteras. Handel är på många sätt ett redskap för utveckling, inte minst för mindre utvecklade länders ekonomier. Genom att handla växer ekonomierna, och utvecklingsländernas medborgare får större möjligheter att påverka sin framtid. Här spelar den nya tidens mönster med ökade inslag av e-handel stor roll. För Sveriges och Europas del är detta särskilt angeläget då ca 80 procent av tillväxten nu sker utanför Europa. Barriärer och nationell särslagstiftning som står i vägen för utvecklingen inom den digitala ekonomin måste bekämpas. Handelspolitiken behöver vidare kontinuerligt anpassas till att Sveriges ekonomi blir alltmer tjänsteintensiv. De största ansträngningarna har länge varit inriktade på att montera ned tullmurar inom jordbruks- och industriområdet. Det arbetet bör fortsätta, men nu måste det läggas större kraft på att även ta bort handelshinder inom tjänsteområdet.

Det är viktigt att framhålla att oavsett med vilken region ett frihandelsavtal förhandlas ska det inte leda till sänkta nivåer vad gäller hälsa, miljö, djurskydd och säkerhet. Vi och våra partier vill underlätta för handel och stärka företagens exportmöjligheter genom att fortsätta riva handelshinder, samtidigt som konsumentskyddet och miljön värnas. Frihandel, marknadsekonomi, respekt för mänskliga rättigheter och demokrati är viktiga faktorer för en positiv ekonomisk utveckling. Sverige ska vara en stark röst för grundläggande värden som demokrati, rättsstatens principer, jämställdhet och respekt för mänskliga rättigheter samt driva på för att föra in dessa värden i de handelsavtal som sluts. På samma sätt som i dag ska konsumenter och medborgare på båda sidor Atlanten känna sig helt trygga när de väljer varor och tjänster. Frihandel ger

konsumenter ökat utbud och lägre priser. Vi är övertygade om att frihandel går att förena med ett starkt miljö- och djurskydd. Handel kan också vara ett viktigt verktyg i kampen för bättre miljö. Genom att ta bort tullar och handelshinder kan även den gröna frihandeln med miljö- och klimatsmarta varor, tjänster och teknologier öka. Sverige bör därför verka för att ett grönt frihandelsavtal inrättas. Dessutom måste det bli bättre samstämmighet i EU:s handelspolitik. Ofta lägger EU på höga antidumpingstullar på förnybar energi och energiteknik, vilket är kontraproduktivt.

Genom fler frihandelsavtal ökar förmågan att sätta standarder för den globala ekonomin, såväl för handel, respekt för internationell rätt och avtal som för hälsa och miljö. Fler människor kan då dra nytta av en öppen värld där flödet av varor, kapital och tjänster stiger i snabbare takt och välståndet ökar. Detta skapar i sin tur en gemensam styrka att genom välståndets krafter kunna värna fred och säkerhet, liksom demokrati och mänskliga fri- och rättigheter, vilket är avgörande för den globala utvecklingen.

Vi lägger i detta sammanhang också stor vikt vid att fördjupa det nordiska samarbetet genom att montera ned gränshinder och underlätta människors möjligheter att röra sig över gränserna. Det nordiska samarbetet, som är unikt både till följd av sin närhet och sin politiska samsyn, ska främja ökad konkurrenskraft i en globaliserad värld och gemensamt göra oss bättre rustade att möta framtidens utmaningar.

Med en allt oroligare omvärld blir frågor om energisäkerhet allt viktigare. Ökad frihandel inom energi och energiteknik är en förutsättning för att bli av med de europeiska ländernas beroende av rysk gas och olja. Energisäkerhet ska därför prioriteras i frihandelsförhandlingar. När EU förhandlar frihandelsavtal bör ett särskilt energikapitel ingå.

Sammantaget anser vi att riksdagen bör uppmana regeringen att verka med den inriktning som vi har anfört ovan. Med det sagda tillstyrker vi samtliga berörda motioner i här aktuella delar. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

2. Främjande av internationell handel, punkt 1 (SD)

av Josef Fransson (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:114 av Johan Nissinen m.fl. (SD) yrkandena 4, 5 och 7–9 samt avslår motionerna

2016/17:2768 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 30,

2016/17:3096 av Peter Helander och Helena Lindahl (båda C) yrkande 12,

2016/17:3124 av Lars Hjälmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkandena 1, 6, 7 och 11,

2016/17:3148 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkande 1 och

2016/17:3186 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkande 7.

Ställningstagande

Vi, och övriga sverigedemokrater, har en positiv syn på en fri och öppen handel med varor och tjänster. Handeln minskar protektionism samt förmedlar kontakter och kompetens mellan länder och världsdelar. Den globala handeln är därmed en stor bidragande faktor till både ökat välstånd och minskad fattigdom. Som anförs i motion 2016/17:114 (SD) anser vi och övriga sverigedemokrater att goda handelsrelationer och konkurrensneutrala globala handelsavtal är av största vikt eftersom de genererar en väl avstämd handelspolitik och bidrar till sunda konkurrensförhållanden. Detta gynnar bl.a. den svenska industrin och deras handelspartner, som tillsammans står för ungefär en femtedel av Sveriges BNP, tre fjärdedelar av Sveriges export och direkt eller indirekt sysselsätter omkring 1 miljon människor. Industrin och deras handelspartner är därmed ryggraden i den svenska ekonomin.

I likhet med vad som anförs i den nämnda motionen anser vi att Sverige som nation hela tiden måste utveckla rätt förutsättningar för att vara ett attraktivt land för industriföretag. Vårt parti anser att Sverige ska verka för sund konkurrens och därmed icke snedvridande konkurrensregler, både nationellt och globalt. Stora exportnationer och ekonomiskt tunga nationer ska inte agera protektionistiskt och ge marknadsstöd och snedvridande subventioner till sin egen industri.

Som vi anförde inledningsvis är Sverigedemokraterna i grunden positivt till frihandel och globala handelsavtal i dess helhet. Vi anser att Sverige inom såväl EU som internationella forum, t.ex. WTO, ska verka för en öppen och fri handel och för att motverka protektionism. Få saker skulle skada Sveriges industri mer än om Sverige och dess handelspartner skulle börja begränsa eller på andra sätt förhindra eller fördyra internationell handel. Vi förordar att Sverige ska föra en frihandelsvänlig linje både som nation och inom EU i linje med det vi här anför.

Som medlem i EU är Sverige en del av den inre marknaden. I likhet med motionärerna är vi dock i vissa avseenden kritiska till EU-medlemskapet. Även om villkoren för Sveriges EU-medlemskap bör diskuteras i framtiden ser vi samtidigt att Sverige ändå kommer att förbli en del av EU:s inre marknad, i likhet med Norge och Island.

Om medlemsländerna inom EU ska exportera vissa jordbruksvaror till länder utanför EU kan man under vissa förutsättningar få exportbidrag, vilket är ett instrument för att göra priserna och jordbruksproducenter mer stabila inom EU. Detta får dock konsekvenser för mottagarländerna där marknaden kan övermättas och slå ut lokala producenter. I vissa fall finns även en djurskyddsaspekt i exportbidraget där levande djur kan transporteras över

långa sträckor. Vi delar den uppfattning som kommer till uttryck i den nämnda motionen att exportbidrag är direkt skadliga för utvecklingsländernas självförsörjningsgrad och strider mot intentionerna i svensk djurlagstiftning, och vi anser därför att regeringen kraftfullt ska verka för att dessa avskaffas. Med anledning av den överenskommelse som nåddes vid WTO:s ministerkonferens i Nairobi i december 2015 vill vi framhålla att det är positivt att WTO nu enats om att exportsubventioner ska avskaffas, men vi vill mot bakgrund av tidigare erfarenheter från Bali påminna om att det inte är säkert att processen kommer att flyta på obehindrat; vissa länder har också fått flera år på sig att fasa ut subventionerna. Ett riksdagsuttalande om att regeringen kraftfullt ska verka för att dessa avskaffas är därför alltså relevant.

I enlighet med motionärerna ser vi vidare vikten av att skapa globala handelsavtal, men vi vill samtidigt understryka betydelsen av innehållet i dessa och hur det påverkar den svenska marknaden. Ett avtal är inte per automatik optimalt ur svensk synvinkel utan här måste hänsyn tas till att det berör många sektorer och faktorer. Vi, och övriga sverigedemokrater, anser därför att avtal ska skrivas med hänsyn till reella fördelar för den svenska industrin. Vissa avtal kan t.ex. även om de gynnar svenska sektorerers intressen gynna andra starka handelsnationers sektorer mer. Vi anser därmed att handelsavtal i första hand ska prioritera en real tillväxt i den svenska industrin. Handelsavtal kan därför riktas mot t.ex. regionala delar av världen eller genom bilaterala samt multilaterala avtal nationer emellan för att uppnå bästa möjliga effekter. Vidare anser vi att även andra intressen än rent ekonomiska bör kunna beaktas inom handelspolitiken, t.ex. djuretik, hållbart företagande (CSR) och miljöaspekter där prioriteringen ska ligga på ett minskat koldioxidläckage.

Sammantaget anser vi att riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i detta ställningstagande och de tillkännagivanden som föreslås i motion 2016/17:114 (SD) som behandlas i det här avsnittet. Därmed tillstyrks den nämnda motionen i berörda delar. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

3. Handels- och investeringsavtalet mellan EU och Förenta staterna, punkt 2 (M, C, L, KD)

av Lars Hjalmered (M), Hans Rothenberg (M), Helena Lindahl (C), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Said Abdu (L), Penilla Gunther (KD) och Sofia Fölster (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2016/17:3124 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 2 och

avslår motion

2016/17:1194 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 4.

Ställningstagande

Vi delar den uppfattning som framförs i motion 2016/17:3124 (M, C, L, KD) att Sverige ska vara pådrivande för ett ambitiöst transatlantiskt handels- och investeringsavtal mellan EU och Förenta staterna (TTIP). Vi menar att utfallet av avtalet kommer att vara helt avgörande för hur världshandeln utvecklas de kommande decennierna. Ett mindre omfattande avtal än vad som teoretiskt vore möjligt menar vi på ett betydande sätt skulle påverka Sveriges handel och exportmöjligheter negativt. Att avtalet innehåller ett investerarskydd som innebär att framför allt små och medelstora företag vågar ta steget att gå på export till världens näst största marknad är också av största vikt. Här menar vi att regeringens återhållsamma hållning för att driva på EU i förhandlingarna med Förenta staterna är beklaglig, och riskerar framtida svenska exportmöjligheter.

I motion 2016/17:1194 (V) ställs krav på att riksdagen i stället ska uppmana regeringen att verka för att EU lämnar TTIP-förhandlingarna. De skäl som uppges är bl.a. att TTIP-avtalet enligt motionärerna kan innebära försämringar på en rad områden såsom jordbruk, livsmedelssäkerhet, klimat, miljö, energi, offentlig service och arbetstagares rättigheter. Vi vill understryka vikten av förhandlingarna mellan EU och Förenta staterna och menar att det vore direkt skadligt för EU att lämna förhandlingarna då frånvaron av ett avtal skulle innebära uteblivna möjligheter för företag, jobb och tillväxt.

Med detta tillstyrker vi motion 2016/17:3124 (M, C, L, KD) och avstyrker motion 2016/17:1194 (V) i berörda delar.

4. Handels- och investeringsavtalet mellan EU och Förenta staterna, punkt 2 (V)

av Håkan Svenneling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:1194 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 4 och avslår motion

2016/17:3124 av Lars Hjälmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 2.

Ställningstagande

Liksom Vänsterpartiet är jag starkt kritisk till förhandlingarna om ett handels- och investeringsavtal mellan EU och Förenta staterna som jag menar sammantaget riskerar att innebära försämringar på en rad områden såsom jordbruk, livsmedelssäkerhet, klimat, miljö, energi, offentlig service och arbetstagares rättigheter. Min och mitt partis kritik riktar sig i huvudsak mot dels de nuvarande förslagen till ISDS och regulativt samarbete som tillsammans kan bli ett dubbellås mot progressiv lagstiftning, dels de nuvarande förslagen om att öppna upp den offentliga sektorn för ytterligare marknadsliberalisering och privatisering.

Kommissionen har visserligen, efter massiv kritik från såväl civilsamhället som delar av Europaparlamentet, presenterat ett nytt förslag till tvistlösningsmekanism, ICS (International Court System) som är tänkt att ersätta ISDS. Kommissionens förslag kan ses som ett steg i rätt riktning, men jag menar att huvudproblemet ändå kvarstår. Storföretag ges fortfarande möjlighet att stämna stater för demokratiskt fattade beslut. Dessutom lämnar kommissionen den grundläggande frågan obesvarad om varför det behövs ett externt tvistlösningsystem mellan välutvecklade rättsstater.

Jag är vidare kritisk mot att förhandlingarna, i likhet med övriga förhandlingar om internationella handelsavtal, präglats av slutenhet, sekretess och brist på insyn. Under trycket av dels läckor, dels civilsamhällets omfattande kritik har kommissionen dock offentliggjort delar av innehållet.

Trots att kommissionen vidtagit åtgärder både när det gäller förslag till ny tvistlösningsmekanism i TTIP och den bristande insynen i förhandlingarna menar jag, och Vänsterpartiet, att betydande problem kvarstår på båda dessa områden, vilket jag utvecklar mer utförligt i två andra ställningstaganden som specifikt handlar om dessa aspekter i detta betänkande.

I likhet med vad som anförs i motion 2016/17:1194 (V) menar jag att TTIP-avtalet med det förslag som nu diskuteras kan få stora negativa konsekvenser för de stater som omfattas. Jag, och Vänsterpartiet, anser att det vore bättre att försöka lösa de enkla handelshinder som finns mellan EU och Förenta staterna, som t.ex. ett fåtal omotiverade tullar och vissa regelskillnader, i stället för att sjösätta ett jättelikt avregleringsavtal som TTIP de facto är. Givet avtalets innehåll och de negativa effekter det kan medföra på en mängd områden förordar jag att riksdagen genom ett tillkännagivande uppmanar regeringen att verka för att EU lämnar TTIP-förhandlingarna.

Därmed tillstyrker jag den nämnda motionen i berörd del och avstyrker motion 2016/17:3124 (M, C, L, KD) i den här aktuella delen.

5. Tvistlösningsmekanismer i investeringsavtal, punkt 3 (M)

av Lars Hjälmered (M), Hans Rothenberg (M), Ann-Charlotte Hammar Johansson (M) och Sofia Fölster (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3148 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 10 och avslår motionerna

2016/17:114 av Johan Nissinen m.fl. (SD) yrkande 6 och

2016/17:1194 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 1 och 7.

Ställningstagande

I likhet med vad som anförs i motion 2016/17:3148 (M) anser vi att väl fungerande tvistlösningsmekanismer mellan stater och investerande företag hör till handelsavtalens grundfundament, och att dessa är till för situationer då investerare anser sig ha blivit diskriminerade eller på annat sätt oskäligt behandlad av en stat. Vanligast är att skiljeförfarandet används för att lösa tvisten eftersom det erbjuder en neutral arena jämfört med om den skulle hanteras i det aktuella landets domstolsväsen. Den vanligaste modellen har hittills varit ISDS (Investor-State Dispute Settlement) som fungerat väl och utgjort ett självklart och nödvändigt skydd för båda parter. Förslag om nya alternativa tvistelösningsmodeller har uppkommit, vilka dock tenderar att leda till att det blir både dyrare och krångligare för företagen att kunna skydda sina investeringar. För att skydda svenska företags rättigheter och möjligheter att kunna delta på internationella marknader anser vi att riksdagen genom ett tillkännagivande bör uppmana regeringen att verka för att det i såväl bilaterala som plurilaterala handelsavtal skapas funktionella och effektiva tvistlösningsmekanismer som underlättar för små och medelstora företag att etablera sig i andra länder.

Därmed tillstyrks motion 2016/17:3148 (M) i den berörda delen. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

6. Tvistlösningsmekanismer i investeringsavtal, punkt 3 (SD)

av Josef Fransson (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:114 av Johan Nissinen m.fl. (SD) yrkande 6 och

avslår motionerna

2016/17:1194 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 1 och 7 samt

2016/17:3148 av Lars Hjärmered m.fl. (M) yrkande 10.

Ställningstagande

Vi och Sverigedemokraterna är generellt positiva till ett handelsavtal mellan EU och Förenta staterna, det s.k. TTIP-avtalet. Vi tror att ett avtal skulle stärka den svenska industrin genom borttagandet av både tariffära och befintliga icke-tariffära handelshinder, men också genom att förebygga tillkomsten av nya handelshinder. Vi ser vidare positivt på Förenta staternas uttalande indikationer om transparens, deltagande och ansvarstagande, och vår förhoppning är att framtagna standardiseringar styr mot redan befintliga handelsmekanismer i WTO:s avtal. Avtalet innehåller dock väldigt många faktorer, och komplexiteten är påtaglig när det gäller bl.a. det tekniska och de icke-tariffära regelhindren, jämfört med borttagandet av t.ex. ekonomiska tullar. Vi och vårt parti anser att parterna i första hand ska se över de områden där det finns störst möjlighet till regelsamarbeten, snarare än att försöka hitta gemensamma nämnare för alla sektorer. Dessutom behövs, menar vi, en förståelse för att vissa regelverk är svåra att samköra på grund av olika myndighetsstrukturer och olika produktregelverk. En gemensam minsta nämnare för de olika sektorerna anser vi ska vara att de nya reglerna ska generera avkastning, ökad marknadsintegration och i viss mån skydd av nationella intressen. Därtill får det inte leda till att handelsrelationer med tredjeland försämras. När det gäller utfallet i de olika sektorerna vill vi poängtera att redan framtagna prognoser är just generella uppskattningar. Rapporter som visar vilka sektorer eller regioner som gynnas av handelsavtalet är osäkra.

Även om vår generella uppfattning av avtalet i dess helhet är positiv när det gäller industrins exportmöjligheter vill vi i enlighet med vad som sägs i motion 2016/17:114 (SD) flagga för vissa klausuler i avtalet. Vi anser att det ska tas i största beaktning hur tvistlösningsklausulen (ISDS) kommer att utformas i det slutgiltiga avtalet. En tvistlösningsklausul av ren Naftamodell är något som vi inte kan ställa oss bakom. Vidare förespråkar vi att avtalet ska innehålla en s.k. positiv lista där de delar som ska omfattas av handelsavtalet tas upp och inte en negativ lista där endast de delar som inte omfattas av avtalet listas. Ett framtida handelsavtal mellan EU och Förenta staterna får inte utmyнна i en situation där den svenska modellen skadas eller där avtalet i övrigt leder till en underminering av den svenska autonomi.

Även om vi nu ser stora utmaningar med att få till stånd ett avtal inom snar framtid, då förhandlingarna inte har resulterat i några färdiga förslag och de just nu ligger nere i avvaktan på att den nya administrationen i Förenta staterna ska agera, är vår avsikt att noggrant följa de fortsatta förhandlingarna om TTIP-avtalet om och när de återupptas. Vi avser även att noga följa CETA-avtalet med den svenska industrin och det svenska lantbrukets bästa för ögonen.

Vi förordar därför att riksdagen bifaller motion 2016/17:114 (SD) i berörd del och avslår motionerna 2016/17:1194 (V) och 2016/17:3148 (M) i de här aktuella delarna.

7. Tvistlösningsmekanismer i investeringsavtal, punkt 3 (V)

av Håkan Svenneling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:1194 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 1 och 7 samt
avslår motionerna
2016/17:114 av Johan Nissinen m.fl. (SD) yrkande 6 och
2016/17:3148 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 10.

Ställningstagande

En av de mest kontroversiella delarna i handels- och investeringsavtal som t.ex. TTIP-, CETA- och Singaporeavtalet är förslaget om investeringsskydd och tvistlösningsmekanismen Investor-State Dispute Settlement (ISDS). ISDS-klausulen innebär kortfattat att investerare ges rätt att stämma stater om lagstiftning och regleringar skulle komma att påverka investeringsvärdena negativt. I klartext kan företag, med hänvisning till ISDS-klausulen, kräva kompensation av stater för utebliven vinst. Stämningförfarandet och rättsprocessen sker i en s.k. skiljedomstol utanför det nationella rättssystemet. Investeraren och staten utser var sin jurist och tillsammans utser de en tredje jurist som får agera domare. Som påpekas i motion 2016/17:1194 (V) är det således tre privata jurister som fäller dom i denna typ av rättsfall. Insynen är i de flesta fall mycket begränsad. Endast investeraren kan väcka talan i skiljedomstolen, och staten kan alltså inte väcka talan mot investeraren. Jag delar den uppfattning som kommer till uttryck i den nämnda motionen att ISDS därmed utgör ett hot mot demokratiska beslut och innebär att makt över enskilda staters framtid flyttar från folkvalda och deras beslut i öppna församlingar till privata jurister och deras beslut i slutna förhandlingar.

Systemet med investeringsskydd och ISDS finns i många internationella handels- och investeringsavtal. Systemet inrättades efter andra världskriget i syfte att skydda investerare i handelsavtal med nationer som saknade stabila och fungerande rättssystem. Genom ISDS skyddades företagen mot direkt expropriering. I dag har ISDS alltmer kommit att utgöra ett skydd mot indirekt expropriering. Det handlar således inte längre om att skydda tillgångar som företagen äger utan om att skydda företagens beräknade vinster. Därmed kan

företag stämman stater om de anser att nationella lagstiftningar hindrar dem och deras möjlighet att göra vinst. ISDS har därigenom blivit ett effektivt sätt att förhindra progressiv lagstiftning och utgör i förlängningen ett direkt hot mot demokratin i de länder som berörs.

I enlighet med vad som sägs i den nämnda motionen anser jag att då både EU:s medlemsländer och dess motparter i ovan nämnda handelsavtal har stabila och fungerande rättssystem finns det ingen anledning att ta upp tvister i internationella domstolar, vilket är fallet med det nuvarande systemet. Det är orimligt att handelsavtal som förhandlats mellan stater med fungerande juridiska system ska innehålla ISDS-klausuler. Riksdagen bör därför kräva att regeringen verkar för att handelsavtal som förhandlats med stater med fungerande juridiska system inte ska innehålla ISDS-klausuler.

Riksdagen bör vidare, i enlighet med vad som efterfrågas i motionen, kräva att regeringen verkar för att staters rätt att lagstifta och reglera alltid ska gå före uppgörelser i handelsavtal. De internationella handels- och investeringsavtal som lyfts fram i den nämnda motionen kommer alla, om de blir verklighet, att påverka de berörda staternas lagar och regleringar i grunden. Förhandlingarna om ett TTIP-avtal har t.ex. ett uttalat syfte att avlägsna hinder i lagstiftningen som begränsar de potentiella vinster som transnationella företag kan göra på EU:s och Förenta staternas marknader, s.k. icke-tariffära handelshinder. För att minimera de handelsstörande effekterna vill kommissionen upprätta ett s.k. regulativt samarbetsorgan där företrädare för EU:s och Förenta staternas tillsynsmyndigheter ska samarbeta kring nya regler och se över redan befintliga lagar. I processen ska olika intressenter, s.k. stakeholders, konsulteras, däribland företag. Målet för samarbetet är att uppnå en mer kompatibel, kvalitativ och effektiv lagstiftning och därigenom minska handelshindren. Inom ramen för det regulativa samarbetet ska företagen ges en särställning. All lagstiftning som näringslivet anser går emot deras intressen kommer att försvåras, förhållas eller till och med stoppas. Om detta blir verklighet får företagen stor makt över utformningen av regleringar, standarder och lagar i såväl EU som Förenta staterna.

Tillsammans med systemet om investeringsskydd och ISDS riskerar det regulativa samarbetet att bli ett dubbellås mot en progressiv lagstiftning genom att storföretagen ges unika möjligheter att påverka lagstiftningen innan den skrivs. Därefter kan de i efterhand stämman stater som trots detta inför lagar som innebär att företagets investeringsvärden påverkas negativt. Därmed menar jag att uppgörelser i handelsavtal sätts före staters rätt att lagstifta och reglera. Sammantaget kan detta få stora negativa konsekvenser på en rad områden som jordbruk, livsmedelssäkerhet, klimat, miljö, energi, offentlig service och arbetstagares rättigheter. Jag och mitt parti anser att detta är ett fundamentalt hot mot demokratin. Storföretag ska inte tillåtas diktera villkoren för vilken lagstiftning som ska råda i enskilda länder.

Med detta tillstyrks motion 2016/17:1194 (V) i de berörda delarna, och motionerna 2016/17:114 (SD) och 2016/17:3148 (M) blir därmed i de här aktuella delarna inte längre relevanta och kan avstyrkas.

8. **Insyn och konsekvensanalyser, punkt 4 (V)**

av Håkan Svenneling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:1194 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 6 och

2016/17:1871 av Carl Schlyter m.fl. (MP) yrkande 1.

Ställningstagande

I likhet med vad som sägs i motion 2016/17:1194 (V) anser jag att bristen på transparens, öppenhet och dialog i förhandlingar om internationella handelsavtal är ett allvarligt problem. Jag riktar i flera andra ställningstaganden kritik mot ett antal internationella handels- och investeringsavtal för vilka förhandlingarna präglas av slutenhet, sekretess och brist på insyn, vid sidan av det faktum att de syftar till ökad avreglering, privatisering och försvagad lagstiftning. Såväl förhandlingsmandat som resultat har varit sekretessbelagda. Trots att samtliga av dessa avtal kan komma att innebära stora negativa konsekvenser för medborgarna är insynen minimal. Under trycket av interna läckor, granskade undersökningar och civilsamhällets omfattande kritik har kommissionen visserligen vidtagit vissa åtgärder i rätt riktning där förhandlingsmandat och förslag har offentliggjorts, bl.a. när det gäller TTIP-förhandlingarna. Processen kring förhandlingarna är dock fortfarande inte tillräckligt öppen. Detsamma gäller övriga avtal som lyfts fram i motion 2016/17:1194 (V). Såväl den politiska högern som näringslivet brukar försvara den hemliga förhandlingsgång som präglar förhandlingarna kring internationella handelsavtal. Deras huvudargument är att öppenhet, insyn och dialog försvårar förhandlingsprocessen. Detta är enligt mig och övriga vänsterpartister argument som inte håller. Bristen på transparens, öppenhet och dialog i förhandlingar om internationella handelsavtal är ett allvarligt problem. Den här typen av förhandlingar, som kan påverka svenska medborgare i grunden, måste ske på ett transparent sätt där medborgare, folkrörelser, forskare och folkvalda politiker involveras och ges möjlighet att ge respons, framföra kritik och komma med förslag. Riksdagen bör därför genom att bifalla motion 2016/17:1194 (V) i den här aktuella delen uppmana regeringen att verka för att alla förhandlingar om handelsavtal ska präglas av stor öppenhet och dialog med medborgare, folkrörelser, forskare och folkvalda politiker.

Jag delar vidare den uppfattning som kommer till uttryck i motion 2016/17:1871 (MP) om att riksdagen bör uppmana regeringen att utreda

konsekvenserna av CETA-avtalet. Avtalet är mycket omfattande och innehåller allt från regler för jordbruk till handel med tjänster. Avtalet är vidare problematiskt på många sätt, vilket gett upphov till skarp och berättigad kritik från civilsamhället, forskare och fackliga organisationer.

Jag kan konstatera att utskottet vid sin behandling av ett liknande förslag våren 2016 framhöll att det inför ett eventuellt godkännande av ett CETA-avtal krävs ett gediget beslutsunderlag som skulle omfatta oberoende konsekvensanalyser av avtalets innebörd och effekter på miljö och hälsa och på sociala, fackliga och ekonomiska rättigheter. Dessa konsekvensanalyser skulle enligt utskottet kunna utföras av relevanta svenska myndigheter, som t.ex. Datainspektionen, Kemikalieinspektionen, Statens jordbruksverk och Arbetsmiljöverket.

Den 14 juli 2016 fick Kommerskollegium i uppdrag att tillsammans med andra relevanta expertmyndigheter göra en konsekvensanalys av CETA-avtalet till den 12 augusti 2016. Tiden var dock för kort för att göra en tillräckligt grundlig analys. Jag delar därför motionärernas uppfattning att det krävs ytterligare konsekvensanalyser för att kunna göra en seriös bedömning av avtalet. Enligt regeringen ska avtalen respektera demokratiskt fattade beslut och säkerställa möjligheten att upprätthålla och stärka skyddet för löntagare och miljö samt människors och djurs hälsa. Det råder en mycket stor skillnad i åsikter om hur avtalet ska tolkas mellan forskningsvärlden och domare å ena sidan och näringsliv och politiker å andra sidan. Därför kan denna konflikt bara lösas med en ordentlig utredning, från oberoende forskare. Utredningen ska säkerställa att de mål nås som regeringen satt upp om skydd av arbete, miljö, folkhälsa m.m.

Som framgår i det föregående har regeringen gett ett nytt uppdrag till Kommerskollegium att utreda konsekvenserna av CETA-avtalet. Jag menar att regeringen skulle kunna förse riksdagen med ett ännu bättre beslutsunderlag om den dessutom hade valt att skickat ut CETA-avtalet på en bredare remiss där det hade funnits möjlighet för såväl expertmyndigheter, oberoende forskare och civilsamhället att inkomma med sina bedömningar av avtalets konsekvenser.

Jag har i detta ställningstagande inledningsvis argumenterat för betydelsen av insyn i förhandlingsprocessen om handelsavtal; detta är inte minst viktigt för att förslagen till avtalstexter ska kunna granskas av många och för att det på ett tidigt stadium ska kunna påtalas vilka konsekvenser dessa avtal skulle kunna få. Därmed skulle negativa konsekvenser så långt som möjligt kunna undvikas. I detta perspektiv är det också angeläget att oberoende granskare gör gedigna konsekvensanalyser av avtalstexterna innan de antas. I linje med detta delar jag uppfattningen, som kommer till uttryck i den senast nämnda motionen, att det är viktigt att utreda konsekvenserna av CETA-avtalet.

När det gäller de s.k. SIA-rapporterna som kommissionen låter ta fram vill jag avslutningsvis anföra följande. Jag välkomnar dessa rapporter som kan ge viktig information under förhandlingsprocessen, och det är särskilt angeläget att dessa genomförs av externa, oberoende konsulter. Samtidigt konstaterar jag

att det inte genomförs några konsekvensanalyser inom ramen för SIA av de färdigförhandlade avtalstexterna. Den slutliga SIA-rapporten av CETA-avtalet publicerades t.ex. i juni 2011, dvs. mer än två år innan parterna nådde en principöverenskommelse. Dessa ger således inte ett tillräckligt bra och lättillgängligt beslutsunderlag för de beslutsfattare som sedan ska ta ställning till det färdigförhandlade avtalet.

Därmed tillstyrker jag motionerna 2016/17:1194 (V) och 2016/17:1871 (MP) i de berörda delarna.

9. Tjänstehandel, punkt 5 (V)

av Håkan Svenneling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2016/17:1194 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 5.

Ställningstagande

Jag och Vänsterpartiet är starkt kritiska till de förhandlingar som pågår om ett internationellt avtal om handel med tjänster, det s.k. TISA-avtalet (Trade in Services Agreement). Syftet med TISA-avtalet är att minska regleringen och öka privatiseringen av handel med tjänster, dvs. att stärka de globala storföretagens kontroll över offentliga tjänster och hindra de nationella regeringarnas möjligheter att reglera dessa. De följer som ett eventuellt avtal kan komma att få för Sverige, EU och omvärlden väcker en stor oro, inte bara hos mig och mitt parti, utan även bland medborgare, fackföreningar och andra sociala rörelser. En oro som bl.a. handlar om de offentliga tjänsternas framtid och regleringen av finanstjänster.

Målet är att avtalet ska omfatta så många tjänsteområden som möjligt, och förhandlingarna omfattar i stort sett alla tjänstesektorer inklusive sådana offentliga tjänster som sjukvård, utbildning, vatten- och energiförsörjning m.m. Endast flygtransporter och tjänster i statlig verksamhet som polis, militär, domstolar och övrig myndighetsutövning är undantagna.

I utkastet till avtalet ingår vidare den s.k. ratchet-klausulen som innebär att tjänster som en gång har privatiseras inte på nytt kan regleras eller göras offentliga igen. De avtalstexter som förhandlas innehåller även ett investeringsskydd i likhet med övriga internationella handelsavtal, vilket gör det möjligt för företag att stämma stater för utebliven vinst. Om TISA-avtalet blir verklighet kommer det att öka de globala storföretagens kontroll över offentliga tjänster och hindra de nationella regeringarnas möjlighet till

reglering och gemensamt ägande. Avtalet väntas även minska regeringarnas möjligheter att verka för bl.a. sociala, ekonomiska och miljörelaterade mål.

Jag och Vänsterpartiet är vidare starkt kritiska till att förhandlingarna sker under stort hemlighetsmakeri och vid sidan om de multilaterala WTO-förhandlingarna. TISA-förhandlingarna inleddes 2012 genom hemliga och inofficiella samtal mellan 20 medlemmar i WTO. Förhandlingarna har präglats av stor tysthet och sekretess, och en läcka via Wikileaks avslöjade att utkastet till TISA-avtalet ska hållas hemliga inte bara under de pågående förhandlingarna utan även fem år efter att avtalet har undertecknats. I takt med en växande kritik från medborgare, fackföreningar och andra sociala rörelser har kommissionen offentliggjort information om avtalet, däribland kommissionens förslag till innehåll. Bristen på insyn i förhandlingarna är dock fortfarande betydande. Även om förhandlingarna i dag omfattar ett femtiotal länder som tillsammans står för närmare 70 procent av all handel med tjänster i världen stänger de ute flera stora snabbt växande tillväxtmarknader som t.ex. Brasilien, Kina, Indien och Sydafrika. Avtalet kan därmed leda till en fortsatt obalans i världen mellan rika stater i nord och fattigare stater i syd.

I likhet med vad som föreslås i motion 2016/17:1194 (V) anser jag att riksdagen mot bakgrund av de stora negativa konsekvenser som TISA-avtalet kan innebära ska uppmana regeringen att verka för att EU lämnar TISA-förhandlingarna. Med det sagda tillstyrks den nyss nämnda motionen i berörd del.

10. EU:s framtida handelsrelation till Storbritannien, punkt 6 (M)

av Lars Hjälmered (M), Hans Rothenberg (M), Ann-Charlotte Hammar Johansson (M) och Sofia Fölster (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:3148 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkande 11 och
avslår motion
2016/17:114 av Johan Nissinen m.fl. (SD) yrkande 10.

Ställningstagande

Den 23 juni 2016 röstade det brittiska folket för att Storbritannien ska lämna EU. Som framgår av betänkandet kommer förhandlingar om Storbritanniens utträde ur EU inom kort att ta sin början. Storbritannien är sedan länge en viktig marknad och frihandelsvän till Sverige. För unionen i stort och Sverige i synnerhet menar vi, i likhet med vad som anförs i motion 2016/17:3148 (M),

att det är angeläget att förhandlingarna strävar efter att upprätthålla mesta möjliga frihandel mellan parterna och minsta möjliga inslag av begränsande tullar, kvoter och andra liknande handelshindrande moment. Vi anser att riksdagen genom att ställa sig bakom det vi har anfört ska tillkännage för regeringen att Sverige i de kommande förhandlingarna om Storbritanniens utträde ur EU ska verka för att så mycket som möjligt av frihandelsförhållandet mellan parterna består.

Därmed tillstyrks motion 2016/17:3148 (M) i berörd del. Motion 2016/17:114 (SD) avstyrks i den här aktuella delen.

11. EU:s framtida handelsrelation till Storbritannien, punkt 6 (SD)

av Josef Fransson (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2016/17:114 av Johan Nissinen m.fl. (SD) yrkande 10 och avslår motion 2016/17:3148 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 11.

Ställningstagande

I juni 2016 förändrades synsättet på det s.k. europeiska samarbetet men även på det europeiska samarbetet i sin helhet då Storbritannien med klar demokratisk majoritet röstade för ett utträde ur EU. Storbritanniens utträde ur EU kommer att få mer långtgående effekter för unionens medlemsstater än man hittills velat diskutera. Frågan kommer inte bara att gälla ekonomi, den fria rörligheten och handel utan den kommer också att handla om folkrättsliga relationer med andra stater utanför dagens samarbete. Sverige och Storbritannien har många gemensamma drag såsom den industriella utvecklingen och den privata sektorn; därmed har samarbetet och de nära företagsrelationerna varit goda.

I likhet med vad som anförs i motion 2016/17:114 (SD) avser vi sverigedemokrater att fortsätta verka för samarbete och goda företagsrelationer mellan Sverige och Storbritannien. Vi är dock oroade över uttalanden på regeringsnivå om framtida krav på Storbritannien för att de ska få tillgång till den inre marknaden. Vi är fullt på det klara med att EU:s institutioner och dess förespråkare i medlemsstaterna inte vill ge Storbritannien något bra avtal till den inre marknaden, eller för den delen skynda på processen. Vi är medvetna om att ett snabbt utträde för Storbritannien kan

resultera i att även likvärdiga länder väljer att rösta om utträde ur EU, och det är något som unionens förespråkare vill förhindra genom långa och utdragna processer. Men vi anser att det varken är EU:s eller de nationella EU-förespråkarnas roll att ställa krav på Storbritannien.

Storbritannien är en av Sveriges mest betydande handelspartner, både för export och import. Sverige exporterar mestadels verkstads-, trä- och petroleumprodukter, men även andra varor, t.ex. inom modeindustrin. Sveriges basindustri, men även den svenska ekonomiska sektorn, är väl förankrad gentemot Storbritannien. Utöver detta är brittiska företag några av de största direktinvesteringarna i Sverige.

Vi i Sverigedemokraterna respekterar Storbritanniens suveräna beslut att gå ur EU och betonar vikten av att förhandlingarna om framtida handelsavtal med EU sker skyndsamt. Det är dock viktigt, inte bara för den svenska industrin utan även för den europeiska handeln i sin helhet, att arbeta fram underlag till ett kommande handelsavtal så fort som möjligt. Detta skulle ge mer trovärdighet för EU, men framför allt underlätta för investeringar både i Sverige och Storbritannien då det ger en möjlighet för företagen att planera sin kommande verksamhet. Vår uppfattning är att Sverige ska vara en drivande kraft inom EU för ett handelsavtal mellan EU och Storbritannien. Vi anser att riksdagen genom att bifalla motion 2016/17:114 (SD) bör tillkännage detta för regeringen. Med detta tillstyrks den nyss nämnda motionen i den berörda delen. Motion 2016/17:3148 (M) avstyrks i den aktuella delen.

12. Handel med gröna varor, punkt 7 (M)

av Lars Hjälmered (M), Hans Rothenberg (M), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M) och Sofia Fölster (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2016/17:3148 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkande 13 och
2016/17:3189 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkande 6.

Ställningstagande

Tillgång till effektiv ren energi och rena teknologier är på sikt avgörande nyckelfaktorer för världens hållbara utveckling. Svensk ren teknologi håller hög klass och har potential att nå internationellt ledande framgång. Det blir en möjlighet för Sverige att tillhandahålla både nya jobb och företag samtidigt som vi bidrar till en bättre miljö med mindre koldioxidutsläpp och ökad fri-

handel. Det gäller den inhemska svenska energiproduktionens exportmöjligheter av koldioxidfri el såväl som miljövänlig energiteknik. I likhet med vad som anförs i motionerna menar vi att det behövs insatser på flera plan för att stimulera exportmöjligheterna men också för att motverka de vanligt förekommande handelshindren såsom höga tullar på ny miljövänlig energiteknik. Solceller är ett tydligt exempel på teknik som utsätts för dessa hinder, vilket innebär att den önskvärda globala teknikspridningen går långsamt, samtidigt som den blir förbehållen länder som kommit långt i utvecklingen. Tekniken blir således inte tillgänglig för människor i tätbefolkade regioner där emissioner är ett allvarligt vardagsproblem. Vi anser därför att riksdagen genom ett tillkännagivande bör uppmana regeringen att verka för att minska tull och andra handelshinder för miljövänlig energiteknik, som t.ex. solceller.

Med detta tillstyrks motionerna 2016/17:3148 (M) och 2016/17:3189 (M) i berörda delar.

13. Främjandet av EU:s inre marknad, punkt 9 (M)

av Lars Hjalmered (M), Hans Rothenberg (M), Ann-Charlotte Hammar Johansson (M) och Sofia Fölster (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3148 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 2 och avslår motionerna

2016/17:1077 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 9 och

2016/17:2970 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 14.

Ställningstagande

För att säkerställa EU:s långsiktiga överlevnad anser vi i linje med motion 2016/17:3148 (M) att det krävs mer av det som en gång gjorde medlemsländerna framgångsrika – handel och öppenhet. Nationsgränserna betyder allt mindre, och internationellt samarbete är avgörande för möjligheten att skapa en god miljö för tillväxt och entreprenörskap.

Vi har tidigare i detta betänkande framhållit vikten av internationell handel och frihandelsavtal. Sveriges och Europas fortsatta ekonomiska utveckling och välfärd är emellertid också i högsta grad beroende av hur EU:s inre marknad utvecklas. Den inre marknaden och den ekonomiska integrationen utgör på flera sätt grunden och startpunkten för EU-samarbetet. En av EU:s största förtjänster är att utbyte av varor och tjänster inom Europa befriats från många handelshinder. EU måste därför arbeta vidare med att utveckla och

öppna upp den inre marknaden ytterligare. För att den inre marknaden ska utvecklas anser vi vidare att tjänstedirektivet bör breddas och omfatta ökad rörlighet inom flera sektorer såsom digitala tjänster och varor. Vi anser därför att riksdagen bör uppmana regeringen att verka med den inriktning som vi har anfört ovan, och riksdagen bör därför bifalla motion 2016/17:3148 (M) i de aktuella delarna. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

14. Främjandet av EU:s inre marknad, punkt 9 (C)

av Helena Lindahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2016/17:2970 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 14 och avslår motionerna 2016/17:1077 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 9 och 2016/17:3148 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkande 2.

Ställningstagande

EU är världens största integrerade marknad. Den ökade rörligheten för varor, tjänster, människor och kapital som EU möjliggjort har bidragit till tillväxt och jobbskapande, inte minst i Sverige. EU och dess medlemsländer står dock inför stora utmaningar. Många medlemsländer brottas med svaga statsfinanser, hög arbetslöshet och låg tillväxt. De behöver ta krafttag för att sanera sina offentliga finanser och reformera såväl sina arbetsmarknader som sin byråkrati. För att säkerställa unionens långsiktiga överlevnad krävs mer av det som en gång gjorde medlemsländerna framgångsrika: handel och öppenhet. Jag och Centerpartiet vill öppna den inre marknaden ytterligare. Särskilt gäller det inrättandet av en digital inre marknad, med stark nätneutralitet. EU måste också öppna sig mer mot omvärlden och aktivt arbeta för upprättandet av fler globala frihandelsavtal. Därför anser jag att riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i motion 2016/17:2970 (C) om att det i Europa bör ges bättre förutsättningar att skapa fler jobb och ökad tillväxt.

Med hänvisning till det jag har anfört tillstyrks motion 2016/17:2970 (C) i den berörda delen. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

15. Främjandet av EU:s inre marknad, punkt 9 (L)

av Said Abdu (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:1077 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 9 och
avslår motionerna
2016/17:2970 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 14 och
2016/17:3148 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkande 2.

Ställningstagande

De fyra friheterna – fri rörlighet för människor, varor, kapital och tjänster – är grunden för EU och den inre marknaden. Ändå kvarstår det stora utmaningar. Inte minst gäller det tjänsters rörlighet över gränserna mellan medlemsstaterna. Beräkningar visar att om medlemsstaterna fullt ut skulle genomföra den lagstiftning som redan finns på plats för att öka rörligheten av tjänster, skulle EU:s BNP kunna stiga med över 2 000 miljarder kronor. Trots det sker framstegen alldeles för långsamt. Det handlar exempelvis om att ömsesidigt erkänna varandras nationella yrkesauktoriseringar eller yrkesregistreringar, underlätta för andra EU-medborgare att få tillträde till dessa och avskaffa onödiga särregleringar. Det handlar också om att avskaffa möjligheten för kommuner eller regioner att stoppa utländska aktörer. Vidare handlar det om att underlätta i stället för att försvåra för entreprenörer att bedriva verksamhet i andra medlemsstater.

Sverige bör enligt min mening därför lansera ett tjänsteinitiativ för att samla medlemsstater bakom ambitionen att fullt ut skapa en inre marknad för tjänster. Jag anser därför att riksdagen bör tillkännage för regeringen att den bör lansera ett tjänsteinitiativ. Därmed skulle riksdagen bifalla motion 2016/17:1077 (L), vilken således tillstyrks. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

16. Exportförbudet för snus, punkt 10 (M, SD)

av Lars Hjälmered (M), Hans Rothenberg (M), Josef Fransson (SD), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Mattias Bäckström Johansson (SD) och Sofia Fölster (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:113 av Johan Nissinen m.fl. (SD),
2016/17:299 av Erik Andersson (M),
2016/17:308 av Jesper Skalberg Karlsson och Erik Bengtzboe (båda M) och
2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 24.

Ställningstagande

EU:s förbud mot handel med svenskt snus är enligt vår uppfattning oförenligt med de principer som handelsunionen bygger på. När en produkt av viss nationell särart straffas ut från den inre marknaden menar vi att det är särskilt angeläget att principen om varors fria rörlighet inom unionen värnas och lyfts fram av en frihandelsvänlig nation som Sverige. Det finns inte några övertygande argument för att upprätthålla exportförbudet av handelspolitiska skäl; tvärtom är argumenten för att öppna EU:s gränser för snuset långt mycket tyngre än de eventuella hälsorisker för konsumenten som kan anses vetenskapligt belagda. Men även detta blir ovidkommande så länge handeln med cigaretter, där det finns långtgående och konstaterade hälsorisker, är fullt tillåten utan några som helst handelshinder.

Snus är en traditionell svensk tobaksprodukt, som har utvecklats med sin samtid. Även om snus inte kan anses vara en hälsoprodukt, medför det fördelar genom att bidra till en lägre förekomst av rökingsrelaterad cancer i Sverige. Genom att tillåta export av snus till EU finns det goda förutsättningar för fler svenska jobb, samtidigt som frekvensen av rökingsrelaterad cancer potentiellt kan minska i EU. Förbudet mot att exportera svenskt snus inom EU är också förenat med betydande samhällsekonomiska kostnader.

Så länge det är tillåtet att tillverka och sälja svenskt snus till myndiga personer i Sverige anser vi att samma förutsättningar ska gälla inom hela EU. Principiellt anser vi att det därmed finns anledning för riksdagen att återkommande påminna både regeringen och kommissionen om att Sverige inte accepterar de skäl som anges för förbudet. Riksdagen bör därför tillkänna för regeringen att EU:s förbud mot handeln med svenskt snus är oförenligt med de principer som handelsunionen bygger på och att det är angeläget att regeringen tydliggör riksdagens ståndpunkt att avskaffa detta långtgående handelshinder för kommissionen och övriga medlemsstater. Regeringen bör således verka för att avskaffa EU:s totalförbud mot export av svenskt snus.

Det vi här har anfört överensstämmer med det som sägs i motionerna 2016/17:113 (SD), 2016/17:299 (M), 2016/17:308 (M) och 2016/17:3173 (M), vilka därmed tillstyrks i berörda delar.

17. Metall- och skrothandel, punkt 11 (SD)

av Josef Fransson (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:115 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

I likhet med vad som sägs i motion 2016/17:115 (SD) kan vi konstatera att stölderna av framför allt koppar har ökat i takt med att metallpriserna har stigit. Problemet med metallstölderna drabbar allt från småföretag till kyrkor och tågtrafiken. Detta leder inte bara till ekonomiska kostnader utan även till att Sveriges kulturarv utarmas och att kyrkogårdar skändas. Dessutom är en allvarlig konsekvens att säkerheten för tågen hotas då t.ex. signal- och jordkablarna klipps av, vilket förutom att pendlare blir försenade skadar den inhemska industrin till följd av bl.a. sena leveranser. Detta kan orsaka enorma kostnader för samhället, och det är därför egalt om stölderna sker av lokala småtjuvar eller om det sker genom en organiserad brottslighet. För oss och övriga sverigedemokrater är det viktigt att få till stånd åtgärder som hindrar oseriös handel med metall. I det sammanhanget anser vi att spårbarhet är viktigt, då det bör vara möjligt att se vilka metaller som har lämnats in, kostnaden för dessa och vem som lämnade in dem. I enlighet med vad som föreslås i den nämnda motionen anser vi därför att riksdagen bör uppmana regeringen att återkomma med förslag dels om ett kontantförbud inom skrothandelsbranschen, dels om att återinföra tillståndskravet för handel med skrot.

Därmed tillstyrks motion 2016/17:115 (SD).

18. Vissa övergripande frågor om handels- och investeringsfrämjande, punkt 13 (M, C, L, KD)

av Lars Hjälmered (M), Hans Rothenberg (M), Helena Lindahl (C), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Said Abdu (L), Penilla Gunther (KD) och Sofia Fölster (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2016/17:316 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 8,

2016/17:3124 av Lars Hjälmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkandena 3–5, 9, 10, 12, 13, 15 och 16,

2016/17:3148 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkandena 3, 6, 7, 9 och 12,

2016/17:3150 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkande 3 och

2016/17:3392 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 30 och
avslår motion

2016/17:114 av Johan Nissinen m.fl. (SD) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Sverige ett starkt handelsberoende land. Export är beroende av import, och därför måste ökad frihandel i världen vara prioriterad då den utvecklar kompetens över gränserna. För Sveriges och Europas del är detta särskilt angeläget eftersom 80 procent av tillväxten nu sker utanför Europa. Vi välkomnar att regeringen har överlämnat en skrivelse till riksdagen om dess exportstrategi. Vi är dock kritiska till att regeringen så exklusivt talar om en strategi för exporten. Detta menar vi är alltför begränsat. Sverige behöver en handelsstrategi som beaktar såväl import som export som delar av en utvecklad handel, i enlighet med vad som anförs i motionerna 2016/17:3124 (M, C, L, KD) och 2016/17:3148 (M).

Ökade investeringar innebär större handelsflöden över Sveriges gränser. Utländska investeringar i Sverige är särskilt betydelsefulla för att öka utbytet av import och export, inte minst av internationella insatsvaror. I grunden handlar det om att investeringar skapar nya jobb i Sverige samtidigt som de bidrar till en ökad rörlighet av kompetens, vilket i sin tur genererar en högre förädlingsgrad.

De stora företagen växer i antalet anställda utanför Sverige. För att stimulera till ökade inhemska såväl som utländska investeringar krävs ett i grunden gynnsamt företagsklimat med generellt sett goda näringsvillkor i Sverige. Både bolagsskatten och expertskatten måste vara internationellt konkurrenskraftiga för att attrahera investeringar och talanger. Små företag måste kunna växa med god tillgång till privat och offentligt riskkapital.

Om Sverige ska kunna attrahera de bästa talangerna i världen till företag på hemmaplan måste det finnas konkurrenskraftiga skatteregler. Den översyn av personaloptionerna som är på väg måste stärka möjligheterna att rekrytera fler entreprenörer och talanger i landet liksom tillgodose behovet av att ha starka och högkvalitativa universitet.

Att stärka företags vilja att exportera handlar inte enbart om attityder till export. Det handlar framför allt om kunskap och att Sverige ska ha ett näringsklimat som gör det möjligt och meningsfullt att växa. Stora bolag klarar sig ofta väl på egen hand och ibland med stöd från Svens Exportkredit (SEK) och Exportkreditnämnden (EKN). Däremot ser behoven annorlunda ut för mindre bolag.

Det är fortfarande ett fåtal större företag som står för hela 90 procent av livsmedelsexporten. Resterande 10 procent står de små- och medelstora företagen för. För att öka den andelen och ytterligare kunna främja Sveriges livsmedelsexport kan det därför finnas skäl att kartlägga de små och medelstora företagens kännedom om de tjänster som ryms inom statligt exportfrämjande.

Regeringens exportstrategi visar på ett ovanifrånperspektiv där staten och Business Sweden är aktörerna som ska lösa problemen. Samtidigt försvagas villkoren och konkurrenskraften för företagen genom bl.a. höjda skatter, regeringens osäkerhet i energifrågan och en vag hållning i förhandlingarna om ett handels- och investeringsavtal med Förenta staterna (TTIP). Detta ovanifrånperspektiv blir särskilt tydligt när regeringen i skrivelsen om exportstrategin uttrycker att ”det finns ett behov av att paketera olika företags erbjudande till större system som kan möta de samhällsutmaningar dessa marknader efterfrågar”. Svenska staten är enligt vår uppfattning inte bäst lämpad att avgöra vilka företag som ska vara med i paketeringen. Utmaningen som ligger i att för få små och medelstora företag exporterar avspeglas inte heller i specifika åtgärder riktade mot denna målgrupp. I stället kvarstår en syn präglad av fokus på att det är de stora företagen som är lösningen på allt.

Vidare anser vi att regeringen har förbigått att se tjänster som en avgörande konkurrensfördel i exportstrategin. Tjänstehandel står för omkring en fjärdedel av Sveriges totala handel. Dagens, och inte minst morgondagens, värden genereras i allt högre grad av tjänster kopplade till ursprungsprodukten samtidigt som tjänsternas andel av vinstmarginalerna blir en mer betydelsefull konkurrensfördel för många svenska teknikdrivna företag. I exportstrategin saknas dessvärre en tydlig idé om hur tjänsteexporten ska utvecklas. Regeringen sitter fast i en gammal föreställning om att det är fysiska produkter som industriellt genererar huvudsakliga värden. Att ta till vara tjänstesektorns möjligheter menar vi vore nyindustrialisering i ordets rätta bemärkelse.

I sammanhanget är det också slående hur regeringen fullkomligt ignorerar välfärdstjänsterna som en potentiell exportframgång. Svenska aktörer inom välfärdstjänster håller internationellt hög klass och är på många sätt banbrytande. I enlighet med vad som anförs i motion 2016/17:316 (C) kan de bidra till att möta globala utmaningar inom hälsosektorn såsom antibiotikaresistens, välfärdssjukdomar och krav på kostnadseffektiviseringar. Ny medicinsk teknologi, innovationer och behandlingsmetoder kan bidra till positiv hälsoutveckling globalt samtidigt som det ger sysselsättning, skatteintäkter och tillräckligt stort underlag för att göra nya medicinska landvinningar i svenska företag. Som en följd av olika valfrihetsreformer i Sverige finns det företag vars tjänster möter en stor efterfrågan utomlands. Ett problem som är övergripande för dessa företag är möjligheten att kunna använda hemmamarknaden som referens vid upphandlingar utomlands. De många politiska begränsningar som har byggts upp inom denna sektor i Sverige har dessutom begränsat möjligheterna att skapa resurser för exportsatsningar. Även välfärdstjänster måste ses som lika självklara exportmöjligheter som järnmalm

och bilar. Den globala konkurrensens mekanismer är desamma oavsett vad vi handlar med. Här finns en stor potential för svensk välfärd att bidra till övriga världen.

Utvecklingen av den digitala e-handeln går i en rasande takt. Digitaliseringen kortar ledtider och förenklar affärer på många sätt samtidigt som nya komplikationer också uppstår. Moment som rör tillgänglighet, säkerhet och juridik ställs i många fall inför drastiska förändringar, vilket ställer nya krav på handelsaktörerna men också på det omgivande samhället. För att möta dessa förändringar behöver det tas fram en strategi för att utveckla svenska företags möjligheter till digital e-handel.

Små och medelstora företag är de företag som växer mest, och det är också där potentialen är som störst att utveckla framtidens jobb. Ju fortare dessa företag kommer ut på en internationell marknad, desto större möjligheter har de att växa och därmed att kunna generera arbete åt fler människor. Alla affärer börjar lokalt, och därför bör även exportrådgivningsinsatserna vara lokalt och regionalt tillgängliga.

Det finns många aktörer runt om i landet som äger kunskap och har diger erfarenhet av internationell handel vars kapacitet måste tas till vara. Inte minst är regionala handelskammare en resurs för regional exportrådgivning. Genom att öppna för upphandling och rådgivningstjänster ges företag med exportambitioner möjlighet att utveckla sina exportkompetenser till lokala affärer och samtidigt bidra till att etablera nätverk bland lokala aktörer som de känner ett förtroende för. För att säkerställa kvaliteten på rådgivningstjänsterna bör dessa aktörer certifieras.

Regeringen har hittills visat en ovilja mot att upphandla exportrådgivningstjänster. Trots att exportstrategin präglas av ett tydligt ovanifrånperspektiv kan regeringen inte säga hur många exportcentrum som ska etableras. Genom att nyttja befintliga resurser såsom företag och handelskammare skulle det i stället bli upp till marknaden att avgöra omfattningen. Genom att öppna upp för flera aktörer på marknaden skulle Business Sweden i ökad utsträckning kunna fokusera sina insatser på främjandeverksamheten. Många handelskamrar har dessutom genom åren byggt kompetens- och resurscentrum för svenska företag som vill introduceras och börja sälja till FN. Genom att upphandla exportrådgivningstjänster skulle svenska företag som vill delta i FN-upphandlingar också kunna få tillgång till den erfarenhet som redan finns på detta område runt om i Sverige.

Vi anser därför i enlighet med det som anförs i motionerna 2016/17:3124 (M, C, L, KD) och 2016/17:3148 (M) att regeringen bör utreda hur regional och lokal exportrådgivning ska kunna upphandlas av fristående aktörer, såsom handelskamrar och certifierade exporttjänsteföretag. För att säkerställa kvaliteten på rådgivningstjänsterna bör dessa aktörer certifieras, regeringen bör därför också utreda en certifiering av företag och organisationer som kvalificerar dem att delta i upphandling av exportrådgivningstjänster.

Migrationsflödena är en viktig del av personrörligheten till och från Sverige och kan även öppna nya möjligheter till gränsöverskridande handel. Sverige

har som framträdande migrationsland unika möjligheter att på allvar ta till vara de många resurser i form av språkkunskaper, kulturell kännedom och nätverk som utrikes födda tar med sig hit. Hur Sverige kan ta till vara de människor som kommer hit är en viktig fråga för den enskilde som kommer men också för Sveriges utveckling. Företagare födda utomlands som har goda kunskaper om affärskultur, politik, språk och religion i sina forna hemländer har som kosmopoliter särskilt goda förutsättningar att bedriva handel över gränserna och kan dessutom vara vägvisare för andra svenska företagare, inte minst för att nå tillväxtmarknadernas stora potential inom tjänstesektorn. Vi bör därför skapa ett bra klimat för arbete och eget företagande, där kunskap om olika affärskulturer och personer med stora språkkunskaper kan bidra till ökad export.

För att svenska företag ska kunna bli mer framgångsrika i den internationella konkurrensen om kunder krävs att man tar till vara de resurser som finns bara på armlängds avstånd.

Mot bakgrund av det som anförs i motionerna 2016/17:3124 (M, C, L, KD), 2016/17:3148 (M), 2016/17:3150 (M) och 2016/17:3392 (KD) anser vi att det måste till ansträngningar för att dra fördel av den internationella kompetens som finns i Sverige och som kan bistå i att öka landets export.

De kreativa näringarna hör till de snabbast växande näringarna och sysselsätter i Sverige i dag fler personer än vad exempelvis fordonsindustrin gör. Totalt omsätter de kreativa näringarna ca 285 miljarder kronor per år, och 2010 stod denna framtidssektor för drygt 3 procent av BNP. Företagen inom t.ex. dataspelsbranschen, modeindustrin, filmindustrin, kommunikations- och musikbranschen verkar i stor utsträckning på en global marknad. De kreativa näringarna är därmed en viktig del av den svenska exporten och en framtidssektor som spås växa ytterligare de kommande åren.

Vi anser att det behövs stärkta förutsättningar för entreprenörer och företagare inom de kreativa näringarna. Staten måste i högre utsträckning se till de kreativa näringarnas exportpotential som genererar jobb och skatteinkomster och som skapar en positiv bild av landet. För att stödja exporten av dessa varor och tjänster bör därför Business Sweden få ett fördjupat uppdrag att förstärka sitt arbete med och ytterligare uppmärksamma de kulturella och kreativa näringarna i sin exportfrämjande verksamhet.

Sammantaget anser vi att riksdagen bör tillkännage för regeringen att den ska verka med den inriktning som vi har anfört ovan. Med det anförda tillstyrker vi motionerna 2016/17:316 (C), 2016/17:3124 (M, C, L, KD), 2016/17:3148 (M), 2016/17:3150 (M) och 2016/17:3392 (KD) i här aktuella delar. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

19. Vissa övergripande frågor om handels- och investeringsfrämjande, punkt 13 (SD)

av Josef Fransson (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:114 av Johan Nissinen m.fl. (SD) yrkandena 2 och 3 samt
avslår motionerna
2016/17:316 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 8,
2016/17:3124 av Lars Hjälmared m.fl. (M, C, L, KD) yrkandena 3–5, 9, 10,
12, 13, 15 och 16,
2016/17:3148 av Lars Hjälmared m.fl. (M) yrkandena 3, 6, 7, 9 och 12,
2016/17:3150 av Lars Hjälmared m.fl. (M) yrkande 3 och
2016/17:3392 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 30.

Ställningstagande

Vi och övriga sverigedemokrater ser positivt på import i dess helhet och på importens betydelse för den svenska konkurrenskraften. Allt fler produkter innehåller delar som produceras någon annanstans i världen, och den s.k. värdekedjan är i viss mån positiv, även om önskan gällande geografisk närhet till värdekedjor bör beaktas.

Svenska företag får ta del av en global marknad med en ökad variation av produkter. Genom detta ökar konkurrenskraften på inhemsk produktion och därmed gynnas även exporten. Vi anser dock att importbehovet behöver utredas på lång sikt. Politisk instabilitet eller påtryckningar i exporterande nationer, länders monopolställningar på vissa produkter eller naturliga orsaker kan förändra den globala handelsmarknaden. Vi föreslår därför att riksdagen tillkännager för regeringen att den ska genomföra en utvärdering av olika svenska sektorer långsiktiga importbehov och stärka svensk produktion av produkter med betydelse.

När det gäller den svenska konkurrenskraften ser vi positivt på de utsikter som Sverige har, och vi förordar en politik som i fortsättningen stärker den svenska industrins exportmöjligheter genom goda handelsrelationer och världsledande produkter, särskilt när det gäller högteknologiska tjänster och produkter högt upp i värdekedjan. Vår vision är att fortsätta utvecklingen genom att förädla de redan befintliga nationella konkurrensfördelarna och därmed stärka Sveriges marknadsandelar och att ta del av nya och växande internationella tillväxtregioner såsom Indien, Kina och Sydamerika. Vi anser att detta gynnar hela den nationella företagskedjan, från små enskilda underleverantörer till större kluster av bolagssamarbeten.

Sammantaget anser vi att riksdagen bör ställa sig bakom det som vi ovan anfört. Därmed tillstyrks motion 2016/17:114 (SD) i de berörda delarna. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

20. Vissa frågor om Business Sweden och Exportkreditnämnden, punkt 14 (SD)

av Josef Fransson (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:111 av Johan Nissinen m.fl. (SD) yrkandena 1–3 och

2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 29 och

avslår motionerna

2016/17:468 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 4,

2016/17:1737 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 7 och 9,

2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 11 och

2016/17:2889 av Markus Wiechel (SD) yrkande 5.

Ställningstagande

I likhet med vad som anförs i motion 2016/17:111 (SD) anser vi att Business Sweden och Exportkreditrådet bör få i uppdrag att ge Somaliland högre prioritet i sina verksamheter.

Somaliland kallas en del av norra Somalia som tidigare varit ett brittiskt protektorat och historiskt saknar starka band till övriga Somalia. Den 18 maj 1991 utropades självständighet, och området har sedan dess i praktiken också varit självstyrande. Somaliland har en egen huvudstad, egna institutioner och en egen president. I kontrast till övriga Somalia har man även haft en fredlig och stabil utveckling och därför saknat de problem som varit vanligt förekommande i andra delar av Somalia som lidit av inbördeskrig och religiös fanatism. Somaliland är rikt på naturtillgångar, och nationen är positivt inställd till utländska investeringar, då ambitionerna är att minska arbetslösheten och behålla den yngre arbetskraften i landet. Det stora problemet är dock att Somaliland inte är internationellt erkänt som en självständig stat, och det gör att företag inte vågar investera i landet. I dag bedriver Forum Syd verksamhet i Somalia med stöd av Business Sweden för att öka företagande i landet. Vi vill att regeringen ger i uppdrag till Business Sweden att ge Somaliland ökad prioritet för att främja svenska investeringar och att regeringen även ger Exportkreditnämnden i uppdrag att prioritera svenska företag i området. Detta skulle gynna både nationen och svenska företag samtidigt som det underlättar ett internationellt erkännande som stat.

Indien är en stor tillväxtmarknad, och vi ser Indien som en viktig framtida handelspartner för Sverige med stor tillväxtpotential och menar att det är

viktigt att Sverige möter denna möjlighet med en överlagd politik. Vi har också uppfattat att det finns en välvilja från Indiens sida att utveckla handelsrelationerna med Sverige.

Ett annat område där vi ser en stor potential för svenska företag framöver är exporten av varor och tjänster som syftar till energieffektivisering. New York har påbörjat en gedigen energieffektivisering av staden, vilket är en process som kommer att pågå under flera decennier och som sannolikt också kommer att sprida sig till övriga Förenta staterna. De nordiska länderna har mycket av den teknologi och de lösningar som efterfrågas i en sådan process. Danmark och danska företag har i ett tidigt skede varit med i det pågående arbetet i New York genom sin export av lösningar och teknologi på området. För att även Sverige och svenska företag i större utsträckning ska kunna ta del av den exportpotential som energieffektiviseringen innebär och etablera sig på den amerikanska marknaden anser vi att riksdagen bör tillkännage för regeringen att den ska ge Business Sweden i uppdrag att verka för en ökad export av produkter och tjänster som berör energieffektivisering.

Vi kan också konstatera att det är export som frigör pengar till forskning för att utveckla nya försvarsmateriel samt att ett fungerande exportkredit-system är av stor vikt för exporten av försvarsmateriel. Detta är fallet särskilt för mindre företag. Därför anser vi, i likhet med vad som anförs i motion 2016/17:2899 (SD), att det statligt ägda AB Svensk Exportkredit bör få möjlighet att agera ännu mer offensivt.

Med hänvisning till det anförda tillstyrks motionerna 2016/17:111 (SD) och 2016/17:2899 (SD) i berörda delar. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

21. Vissa frågor om Business Sweden och Exportkreditnämnden, punkt 14 (C)

av Helena Lindahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 11 och
avslår motionerna
2016/17:111 av Johan Nissinen m.fl. (SD) yrkandena 1–3,
2016/17:468 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 4,
2016/17:1737 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 7 och 9,
2016/17:2889 av Markus Wiechel (SD) yrkande 5 och
2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 29.

Ställningstagande

Business Sweden (f.d. Exportrådet) är den nationella aktören för svensk export. Ett problem som försämrar effektiviteten är att medel anslås till Business Sweden enbart på årsbasis, vilket hindrar långsiktig planering. Om medel skulle anslås för flera år i taget skulle det kunna innebära att Business Sweden i högre utsträckning kan planera insatser och styra strategiskt för att exportera livsmedel. Det skulle också underlätta företags planer för internationalisering.

Jag anser därmed att riksdagen bör bifalla motion 2016/17:2010 (C) i den här aktuella delen. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

22. Vissa frågor om Business Sweden och Exportkreditnämnden, punkt 14 (V)

av Håkan Svenneling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2016/17:1737 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 7 och 9 samt avslår motionerna 2016/17:111 av Johan Nissinen m.fl. (SD) yrkandena 1–3, 2016/17:468 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 4, 2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 11, 2016/17:2889 av Markus Wiechel (SD) yrkande 5 och 2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 29.

Ställningstagande

I februari 2015 presenterade regeringen en lista på 26 länder som ska prioriteras fram till 2020 i regeringens exportfrämjande arbete. Listan inkluderar en rad auktoritära länder som Saudiarabien, Thailand, Egypten och Förenade arabemiraten. Samtidigt saknas en rad demokratiska länder som beräknas ha en hög tillväxt under de kommande åren, t.ex. Ghana, Peru, Moçambique, Tunisien, Chile och Zambia. Jag anser att detta är en märklig prioritering. Riksdagen bör därför enligt min mening tillkännage för regeringen att demokratier ska prioriteras före diktaturer som handelspartner för Sverige.

I den skrivelse om exportstrategin som regeringen lämnade till riksdagen 2016 saknas helt vägledande principer för hur Sveriges handel och exportfrämjande verksamhet ska bidra till global utveckling och understödja och

värna mänskliga rättigheter. Detta menar jag skapar frågor om huruvida regeringens handelspolitik lever upp till löftet i regeringens utrikespolitiska deklaration om att Sverige ska vara en stark röst för demokrati, jämlikhet och solidaritet. Riksdagen bör därför även tillkännage för regeringen att den ska ta fram tydliga kriterier för Sveriges exportfrämjande och se till att verksamheten blir mer transparent.

När det gäller de små och medelstora företagen konstaterar jag att de står för en tredjedel av all export, men de exporterar i stor utsträckning till nära och traditionella marknader. För små och medelstora företag som vill växa är exportmarknaden många gånger svåråtkomlig. Lite drygt ett av fyra svenska små och medelstora företag är vad Tillväxtverket kallar för internationella. Av dem är det bara 3 procent som har sin huvudsakliga marknad utanför Europa. Företagen saknar ofta de verktyg som behövs för att ta sig ut på mässor i utlandet och till enskilda företag i andra länder. Här kan staten fylla en viktig uppgift och gör även så till viss del.

Jag menar att stora ansträngningar måste göras för att öka exporten från små och medelstora företag. För att åstadkomma detta måste statens och näringslivets samarbete på exportområdet förbättras. Business Swedens verksamhet bör förstärkas, och möjligheten till ökad aktivitet för de regionala exportrådgivarna måste bli bättre över hela landet samtidigt som utbildningen av exportsäljare på universitet och högskolor bör stärkas.

Jag anser därmed att riksdagen bör bifalla motion 2016/17:1737 (V) i de här aktuella delarna. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

23. Övrigt om handels- och investeringsfrämjande, punkt 15 (M)

av Lars Hjälmered (M), Hans Rothenberg (M), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M) och Sofia Fölster (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2016/17:3148 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkandena 4 och 5,
2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkande 23 och
2016/17:3189 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkande 5 och
avslår motionerna
2016/17:232 av Edward Riedl (M),
2016/17:824 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 21,
2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 13 och
2016/17:3399 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 4.

Ställningstagande

Små och medelstora företag är näringslivets drivhus. Det är de som växer mest och det är där potentialen är störst att utveckla framtidens jobb. Ju fortare dessa företag kommer ut på en internationell marknad, desto större möjligheter har de att växa och därmed generera arbete åt fler människor. Alla affärer börjar lokalt, och därför bör även exportrådgivningsinsatserna vara lokalt och regionalt tillgängliga.

Det finns många aktörer runt om i landet som äger kunskap om och har erfarenhet av internationell handel. Den kapaciteten måste tas tillvara. Företag och handelskamrar med gedigen kompetens är en resurs som står till buds och som bör vara grundpelare för nationell exportrådgivning, vilket ger möjlighet för mindre företag med internationell erfarenhet att kunna bidra. För att säkerställa kvaliteten på rådgivningstjänsterna bör en auktorisering av dessa aktörer komma till stånd för att deras tjänster sedermera ska kunna upphandlas. Genom att öppna upp för fler aktörer på marknaden kan Business Sweden i ökad utsträckning fokusera sina insatser på främjandeverksamheten. Stora bolag klarar sig ofta väl på egen hand i internationella affärer och ibland med stöd från Svensk Exportkredit och Exportkreditnämnden. Däremot ser behovet annorlunda ut för mindre bolag. Erfarenhet, nätverk och kapital är exempel på resurser där mindre bolag behöver förstärkning. En modell med exportcheckar för småföretagare med ett specifikt belopp per företag, vilket matchas med exempelvis 50 procent egen insats från företaget, skulle kunna användas för att köpa exporttjänster av Business Sweden eller andra aktörer på marknaden. Exportcheckar skulle kunna ge dessa företag möjlighet att utifrån sina behov och förutsättningar skapa individuellt anpassade lösningar för att komma ut på exportmarknaderna.

Svensk livsmedellexport är en av våra mest framgångsrika exportgrenar. Mer kan dock göras för att öka lönsamheten och möta den internationella konkurrensen. För att öka svenskt livsmedelsföretagande och svensk livsmedelsproduktion behöver livsmedelsexporten öka. Svensk mat är i världsklass och vi har all anledning att arbeta för ökad livsmedellexport. Allt fler konsumenter får upp ögonen för bra mat, oron över antibiotikaresistensen ökar och fler vill äta mat som producerats under bra förhållanden. Där har svensk mat allt att vinna.

Då Sverige gick med i EU och blev en del av EU:s inre marknad fick vi en hemmamarknad med 500 miljoner konsumenter i stället för endast 9 miljoner svenska konsumenter. Det skapar fantastiska möjligheter för livsmedelsföretagen i Sverige, och vi ser att det finns stor potential att öka exporten till EU-länderna. Det finns även flera länder utanför EU där Sverige har potential att öka exporten.

Genom att införa en webbaserad exportportal kan man förenkla svensk livsmedellexport. Exportportalens syfte bör vara att marknadsföra svensk mat och göra det enkelt för importörer i andra länder att välja svenska livsmedel. Det bör även undersökas huruvida en sådan exportportal kan erbjuda information och blanketter för att underlätta import och export.

När det gäller tillgång till effektiv ren energi och rena teknologier är dessa på sikt avgörande nyckelfaktorer för världens hållbara utveckling. Svensk ren teknologi håller hög klass och har potential att nå internationellt ledande framgång. Det blir en möjlighet för Sverige att tillhandahålla både nya jobb och företag samtidigt som vi som land bidrar till en bättre miljö med mindre koldioxidutsläpp och ökad frihandel. Det gäller den inhemska svenska energiproduktionens exportmöjligheter av koldioxidfri el såväl som miljövänlig energiteknik. Här behövs insatser på flera plan för att stimulera exportmöjligheterna men också för att motverka de vanligt förekommande handelshindren såsom höga tullar på ny miljövänlig energiteknik. Miljövänlig energiteknik med solceller är ett tydligt exempel på teknik som ofta utsätts för dessa hinder, vilket innebär att den önskvärda globala teknikspridningen går långsamt samtidigt som den blir förbehållen länder som kommit långt i utvecklingen. Tekniken blir således inte tillgänglig för människor i tätbefolkade regioner där emissioner är ett allvarligt vardagsproblem.

Därmed tillstyrks motionerna 2016/17:3148 (M), 2016/17:3173 (M) och 2016/17:3189 (M) i de aktuella delarna. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

24. Övrigt om handels- och investeringsfrämjande, punkt 15 (SD)

av Josef Fransson (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 13 och
avslår motionerna
2016/17:232 av Edward Riedl (M),
2016/17:824 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 21,
2016/17:3148 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkandena 4 och 5,
2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 23,
2016/17:3189 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 5 och
2016/17:3399 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 4.

Ställningstagande

Sverigedemokraterna ser positivt på att regeringen tagit fram en svensk livsmedelsstrategi. Livsmedelsproduktionen har en stor potential, de gröna näringarna sysselsätter uppskattningsvis 400 000 personer i Sverige och svensk livsmedelsindustri har ett beräknat exportvärde motsvarande 70 miljard-

der kronor. För att bli bättre på att exportera svenska livsmedel delar vi uppfattningen i motion 2016/17:2446 (SD) att små och medelstora livsmedelsföretag kan behöva stöd med kompetensutveckling för att bli bättre på att exportera svenska livsmedel.

Därmed tillstyrks motion 2016/17:2446 (SD) i den berörda delen. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

25. Övrigt om handels- och investeringsfrämjande, punkt 15 (C)

av Helena Lindahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 21 och avslår motionerna 2016/17:232 av Edward Riedl (M), 2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 13, 2016/17:3148 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkandena 4 och 5, 2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 23, 2016/17:3189 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 5 och 2016/17:3399 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 4.

Ställningstagande

Det verkar finnas en stor exportpotential i den svenska kosmetikabranschen men den hämmas av onödig byråkrati; likaså verkar möjligheten till innovationsutveckling vara ett problem. Dels är det problematiskt när ämne efter ämne förbjuds innan ett alternativ har hunnit utvecklas, dels handlar det om tid och pengar. Jag anser att det bör vara en näringspolitisk uppgift att skapa ett exportvärde i svensk kosmetika, och detta ska framgå som en del i ett myndighetsuppdrag. Regeringen bör verka för att riktlinjer utvecklas, och de goda exemplen bör lyftas för att bidra till kosmetikabranschens framgång. Därmed tillstyrks motion 2016/17:824 (C) i de aktuella delarna. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

26. Övrigt om handels- och investeringsfrämjande, punkt 15 (KD)

av Penilla Gunther (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:3399 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 4 och
avslår motionerna
2016/17:232 av Edward Riedl (M),
2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 21,
2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 13,
2016/17:3148 av Lars Hjälmared m.fl. (M) yrkandena 4 och 5,
2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjørtler m.fl. (M) yrkande 23 och
2016/17:3189 av Lars Hjälmared m.fl. (M) yrkande 5.

Ställningstagande

När det gäller det statliga stödet för exportfrämjande delar jag den uppfattning som framförs i motion 2016/17:3399 (KD) att ett samordnat statligt stöd för internationalisering bör utvecklas för regionerna. Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) samarbetar med EU:s regionkommitté och har därmed insikt i behoven av internationella kontakter med andra regioner och de goda möjligheter som finns genom samverkan med dessa. Staten behöver ta ett övergripande ansvar och på ett bättre sätt samordna det statliga stödet från myndigheter och bolag som t.ex. Business Sweden. En nationell samordning skulle säkerställa att de nationella projektmedlen för arbetsmarknadsinsatser eller företagsfrämjande insatser inte motverkar varandra.

Därmed tillstyrks den nämnda motionen i den aktuella delen. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

27. Vissa övergripande frågor om hållbart företagande, punkt 16 (M, C, L, KD)

av Lars Hjälmared (M), Hans Rothenberg (M), Helena Lindahl (C), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Said Abdu (L), Penilla Gunther (KD) och Sofia Fölster (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:3124 av Lars Hjälmared m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 8 och

avslår motionerna

2016/17:136 av Amineh Kakabaveh (V) yrkandena 2 och 3,
2016/17:811 av Hans Linde m.fl. (V) yrkandena 6 och 7 samt
2016/17:1195 av Hans Linde m.fl. (V) yrkandena 4 och 5.

Ställningstagande

I likhet med vad som anförs i motion 2016/17:3124 (M, C, L, KD) anser vi att frihandel, marknadsekonomi, respekt för mänskliga rättigheter och demokrati är viktiga faktorer för en positiv ekonomisk utveckling. Företrädare för Sverige måste på politisk nivå våga tala med diktaturers representanter om grundläggande värden som demokrati, rättsstatens principer, jämställdhet och respekt för mänskliga rättigheter. Svenska företags arbete med hållbart företagande bidrar positivt till utvecklingen i olika länder. Trots positiva initiativ som involverar företag, som t.ex. FN:s Global Compact, går utvecklingen i världen generellt sett för långsamt. Vi förordar därför ett tillkännagivande om att svensk handelspolitik ska vara en tydlig röst för demokrati, mänskliga rättigheter, rättsstatens principer samt jämställdhet. Svenska företag ska uppmantras att vara föredömen utomlands vad gäller affärsetik, arbetsvillkor, miljöhänsyn och socialt ansvarstagande. Genom handel som föregår med gott exempel öppnas förutsättningarna upp för ökad hänsyn till mänskliga rättigheter och goda villkor.

Med detta tillstyrker vi motion 2016/17:3124 (M, C, L, KD) i den berörda delen. Övriga motioner avstyrks i aktuella delar.

28. Vissa övergripande frågor om hållbart företagande, punkt 16 (V)

av Håkan Svenneling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:136 av Amineh Kakabaveh (V) yrkande 2,
2016/17:811 av Hans Linde m.fl. (V) yrkandena 6 och 7 samt
2016/17:1195 av Hans Linde m.fl. (V) yrkandena 4 och 5 samt
avslår motionerna
2016/17:136 av Amineh Kakabaveh (V) yrkande 3 och
2016/17:3124 av Lars Hjälmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 8.

Ställningstagande

Jag och Vänsterpartiet vill se en globalisering där handeln utgår i från respekt för mänskliga rättigheter och sker utifrån rättvisa och gemensamma regler som sätter arbetstagares och fackliga rättigheter i centrum.

Sverige måste självklart, på alla nivåer, vara drivande då det gäller företags skyldighet att följa arbetsrättsliga regler och de lagar som är godkända av ILO. Samtidigt som länder i väst kritiserar den kinesiska myndigheten för övergrepp mot mänskliga rättigheter ställer sig deras företag negativa till lagändringar som förbättrar situationen för de arbetande. Lagändringar som stärkt arbetarnas rättigheter har mötts av stor kritik från utländska företag. En stor del av världens produktion sker i Kina och många svenska företag köper in produkter som har tillverkats i kinesiska fabriker, t.ex. billiga smycken och leksaker. Skillnaderna är stora mellan hur olika svenska företag hanterar handel och investeringar i Kina. Alltför många svenska importörer prioriterar låga produktionskostnader före miljöhänsyn och villkor för de anställda. Om arbetsmiljön i Sverige såg ut som den alltför ofta gör i Kina skulle fabriken tvingas stänga omedelbart. De kontakter Sverige har haft med Kina har dock sällan behandlat företagets roll för de mänskliga rättigheterna. Det tycks finnas en benägenhet att skilja mellan politiska kontakter och ekonomiska kontakter. Jag och mitt parti menar dock att det inte är möjligt att särskilja frågor om investeringar och handel från arbetet för de mänskliga rättigheterna.

I regeringens exportstrategi pekas 26 stater ut som prioriterade. En av dessa stater är Kina. Regeringen motiverar satsningen på Kina och andra stater med bristande respekt för de mänskliga rättigheterna med att handel och närmare kontakter leder till demokratisering. Erfarenheterna av Kinas ekonomiska expansion och ökande handel med omvärlden visar emellertid tydligt på bristerna i det resonemanget. Kina har öppnat sig för handel och investeringar men knappast för demokratiska värderingar och respekt för de mänskliga rättigheterna. Jag anser att den svenska exportstrategin måste åtföljas av tydliga krav på respekt för de mänskliga rättigheterna, inkluderat fackliga rättigheter och demokratisering.

Regeringens framtagande av en handlingsplan för företagande och mänskliga rättigheter är en välkommen och tydlig ambitionshöjning sedan tidigare regeringar. Problemet är att regeringens handlingsplan utgår från regeringens förväntningar på näringslivet. Den saknar helt bindande regelverk och tydliga mekanismer för ansvarsutkrävande. Inte minst är det viktigt att tydliggöra att multinationella företag bär huvudansvaret för alla delar av sin produktion i de globala värdekedjorna. Jag anser att regeringen bör ta fram bindande riktlinjer för företagets ansvar och mänskliga rättigheter. Jag delar därmed den uppfattning som kommer till uttryck i motion 2016/17:811 (V) att regeringen bör kräva att svenska företag som är verksamma i Kina uppträder konsekvent och i överensstämmelse med den allmänna svenska politiken när det gäller mänskliga rättigheter.

Med ILO:s kärnkonventioner som grund sluter i dag globala branschfack och allt fler multinationella företag globala ramavtal som omfattar företagets

samtliga arbetsplatser och anställda i världen. Avtalen reglerar grundläggande arbetsvillkor om exempelvis fackliga rättigheter, löner, säkerhet, arbetsmiljö och förbud mot barnarbete. I dag finns omkring 150 globala ramavtal. Jag menar att avtalen blir ett allt viktigare verktyg i kampen för att mänskliga rättigheter i arbetslivet ska respekteras, och en stor fördel är att fackföreningarna själva har insyn i hur avtalen efterlevs. Detta gör dem starkare och mer bindande än om företagen bevakar sig själva. Globala ramavtal blir särskilt viktiga när multinationella företag går in på marknader där det saknas möjligheter att teckna kollektivavtal på nationell eller lokal nivå. Flera svenska företag har redan slutit globala ramavtal.

Jag välkomnar regeringens satsning på Global Deal, men vill se att initiativet utvecklas genom ett tydligt arbete för att få fler globala ramavtal på plats. De globala ramavtalen skulle också kunna spela en central roll i regeringens arbete för näringsliv och mänskliga rättigheter. I likhet med vad som anförs i motionerna 2016/17:811 (V) och 2016/17:1195 (V) anser jag att regeringen aktivt bör verka för att alla svenska multinationella företag ska sluta globala ramavtal.

Den omstrukturering och liberalisering av handelsregler som har skett har tyvärr på många håll lett till en betydligt större utsatthet för arbetarna, i synnerhet i de allt fler s.k. exportfrizoner som uppstått i många fattiga länder i Asien, Latinamerika och Afrika. Exportfrizoner är ekonomiska frihandelszoner i geografiskt avgränsade områden där särskilda arbetsmarknads- och skattelagar råder. Det finns olika former av exportfrizoner, men det övergripande syftet är att locka till sig utländska investeringar med hjälp av låga skatter, undermåliga arbetsvillkor och bristande eller obefintliga fackliga rättigheter. Antalet frizoner i världen ökar snabbt, främst i Asien. Exportfrizonerna sysselsätter i dag över 60 miljoner människor. Sett ur ett fackligt perspektiv utgör det ökade antalet frizoner ett allvarligt hot eftersom facklig verksamhet vanligtvis är förbjuden eller grovt inskränkt i zonerna. Arbetet i exportfrizonerna består oftast av en monoton och slitsam produktion inom framför allt textilindustrin; en sektor där kvinnor är starkt överrepresenterade. De arbetar till låga löner, på osäkra kontrakt och ofta under hälsofarliga förhållanden. Utöver att möjligheten att organisera sig ofta är obefintlig, är systematiska övergrepp och sexuella trakasserier vanligt förekommande.

Mot bakgrund av att exportfrizonerna har ökat kraftigt sedan 1980-talet anser jag att det är dags för Sverige att tydligt arbeta för en avveckling av exportfrizonerna. Inte bara är det ett gigantiskt problem att inga regler för arbetsvillkor tycks gälla i flertalet exportfrizoner; de snedvrider dessutom konkurrensen. Dessa zoner syftar till att världens stora företag ska kunna producera betydligt billigare än dess mindre konkurrenter, samtidigt som de stater som zonerna ligger i strider med varandra om hur lågt de kan pressa skatter och arbetstagarnas rättigheter. Vanligtvis är både företag, EU, WTO och den svenska regeringen m.fl. motståndare till statligt subventionerade verksamheter som antas hota den fria marknaden och andra företags verksamheter. Så varför gäller detta inte exportfrizonerna? Det enda rätta är att påbörja

en avveckling av ekonomiska frihandelszoner där de fackliga rättigheterna kränks eller inskränks. Riksdagen bör därför enligt min mening uppmana regeringen att inom såväl WTO som EU arbeta för en avveckling av ekonomiska frihandelszoner där de fackliga rättigheterna kränks eller inskränks.

Avslutningsvis anser jag i likhet med vad som anförs i motion 2016/17:136 (V) att riksdagen bör uppmana regeringen att göra Sverige till en rättvisemärkt nation, en s.k. Fair Trade Nation. Avsikten är att Sverige ska arbeta för att svensk handel sker med företag som producerar varor och tjänster under mänskliga arbetsvillkor. De senare åren har det förekommit en omfattande rapportering om omänskliga arbetsvillkor, usel arbetsmiljö, undermåliga fabriksbyggnader och barnarbete. Jag kan konstatera att regeringen har tagit initiativ i den riktningen, vilket är lovvärt, men arbetet behöver intensifieras.

Med det sagda tillstyrks motionerna 2016/17:136 (V), 2016/17:811 (V) och 2016/17:1195 (V) i berörda delar. Motionerna 2016/17:136 (V) yrkande 3 och 2016/17:3124 (M, C, L, KD) yrkande 8 avstyrks.

Särskilda yttranden

1. Främjande av internationell handel, punkt 1 (V)

Håkan Svenneling (V) anför:

Jag har i det föregående ställt mig bakom utskottets ställningstagande om att avstyrka de här aktuella motionsyrkandena, bl.a. genom att konstatera att regeringen redan verkar i linje med det som efterfrågas i motionerna. Som framgår i detta betänkande finns det dock frågor där jag inte delar regeringens syn på inriktningen för handelspolitiken, vilket jag också utvecklar i mina övriga ställningstaganden i detta betänkande. I sitt ställningstagande understryker utskottet vikten av att den fria handeln också är en rättvis handel. Jag vill i det följande tydliggöra min och Vänsterpartiets syn på rättvis handel.

Liksom utskottet anfört anser jag att globalisering och handel kan vara drivkrafter för en mer rättvis och demokratisk utveckling. Men handel innebär också risker. När handel sker mellan parter med olika förutsättningar kan den bidra till ökad ojämlikhet. Handeln förs i dag inte på rättvisa villkor, och de vinster som handel skapar fördelas inte på ett rättvist sätt. Orättvisa handelsvillkor och ojämlika möjligheter att delta i världsekonomin är en av huvudförklaringarna till att vår värld fortfarande är så ojämlig och att klyftorna mellan och inom länder i stora delar av världen fortsätter att växa. Handeln måste därför spela en central roll i utvecklingspolitiken. Jag och Vänsterpartiet är i grunden positiva till frihandel, men man får inte glömma bort att frihandel har vissa baksidor. Målet måste vara att handeln ska bli mer rättvis genom att bidra till minskade klyftor inom och mellan länder, ökad jämställdhet och en hållbar utveckling. Jag menar att den rika världen har ett ansvar för att bidra till att regelverk för handel inte förvärrar situationen för fattiga eller minskar det politiska handlingsutrymmet för utvecklingsländernas regeringar att självständigt utforma och driva sina utvecklingsstrategier.

En grundläggande förutsättning för att globalisering och handel ska kunna vara en positiv kraft är att den bygger på demokrati, mänskliga rättigheter och fackliga rättigheter. Här spelar de globala handelsavtalen en central roll. Avtal som ställer krav på fackliga rättigheter och arbetsvillkor skapar möjligheter för en förbättrad och mer rättvis global arbetsmarknad. Efter att Doharundan, de senaste handelsförhandlingarna inom WTO, körde fast har EU övergått till en strategi där man tecknar omfattande associationsavtal med olika länder. Dessa avtal inkluderar handelspolitiska delar med tulllättnader, men även frågor om mänskliga rättigheter. I flera av de länder som EU förhandlar med är kränkningarna av de fackliga rättigheterna dock omfattande och grova; det gäller t.ex. Colombia. Jag och Vänsterpartiet anser inte heller att det är rimligt att EU:s inre marknad öppnas för företag som skapat sig konkurrensfördelar genom att inskränka de fackliga rättigheterna. Vi menar att EU i stället bör använda dessa förhandlingar till att stärka de fackliga rättigheterna och

understödja krav från ländernas fackföreningsrörelser. Jag vill se en globalisering där handeln sker utifrån rättvisa och gemensamma regler som sätter arbetstagares och fackliga rättigheter i centrum. I motion 2016/17:1195 (V) presenteras ett flertal förslag för att stärka de fackliga rättigheterna i världen. Jag återkommer till ett par av dessa i mitt ställningstagande i avsnittet Vissa övergripande frågor om hållbart företagande.

2. Vissa övergripande frågor om hållbart företagande, punkt 16 (SD)

Josef Fransson (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD) anför:

Vi har i det föregående ställt oss bakom utskottet ställningstagande. Vi vill dock i detta sammanhang påminna om vår syn på regeringens skrivelse om hållbart företagande (skr. 2015/16:69) som vi anförde vid utskottets behandling av densamma (bet. 2015/16:NU12). Vi delar regeringens syn när det gäller övergripande mål, riktlinjer och visioner. Regeringens skrivelse sträcker sig över ett flertal politiska områden som t.ex. finansområdet, miljö, regional tillväxt, arbetsmarknad, handel och bistånd. Vi ser ett värde i samförstånd i viktiga sakfrågor som är av betydelse för svensk ekonomi. Regeringens skrivelse innehåller emellertid områden där våra politiska åsikter går isär och där vi menar att regeringens politik kan få allvarliga konsekvenser för tillväxt och jobbskapande. Detta utvecklar vi vidare i det nyss nämnda betänkandet.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2016/17

2016/17:111 av Johan Nissinen m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Business Sweden bör ge Somaliland ökad prioritet och om att ge Exportkreditnämnden i uppdrag att prioritera svenska företag i Somaliland, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Business Sweden i uppdrag att ge Indien stor prioritet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Business Sweden i uppdrag att verka för ökad export av produkter och tjänster som berör energieffektivisering och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:113 av Johan Nissinen m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att avskaffa Europeiska unionens totalförbud mot export av svenskt snus och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:114 av Johan Nissinen m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en utvärdering bör göras gällande svenska sektorerers långsiktiga importbehov och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka svenska exportmöjligheter gällande högteknologiska produkter högt upp i värdekedjan och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för icke snedvridande konkurrensregler nationellt och globalt och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för en öppen och fri handel samt motverka protektionism och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en tvistlösningsklausul av ren Naftamodell är något som Sverige inte ska ställa sig bakom och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att handelsavtal bör innefatta djuretik, CSR och miljöaspekter där

prioriteringen ligger i ett minskat koldioxidläckage och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att EU ska avskaffa exportbidraget som är direkt skadligt för utvecklingsländerna och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att handelsavtal i första hand ska prioritera en real tillväxt gällande den svenska industrin och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara en drivande kraft inom EU för att ett nytt handelsavtal mellan EU och Storbritannien kommer till stånd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:115 av Josef Fransson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra tillståndskravet för handel med metallskrot och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett kontantförbud vid hantering av handel med metallskrot och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:136 av Amineh Kakabaveh (V):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör bli en Fair Trade Nation och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenska företag som verkar utomlands inte bör nöja sig med att betala i landet lagstadgade otillräckliga minimilöner utan bör inrikta sig på att betala levnadslöner, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenska företag bör kontrollera att deras underleverantörer inte utnyttjar barnarbete i sin verksamhet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att etiska regler bör införas som garanterar att svenska företag inte gör affärer med företag som utnyttjar barnarbete, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:232 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att se över möjligheten att införa ett exportstöd liknande det i andra länder för att få igång exporten hos svensk småbåtsindustri och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:299 av Erik Andersson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör agera för att avskaffa EU:s förbud mot export och försäljning av snus och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:308 av Jesper Skalberg Karlsson och Erik Bengtzboe (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att avskaffa Europeiska unionens totalförbud mot export av svenskt snus och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:316 av Anders W Jonsson m.fl. (C):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över vilka åtgärder som kan vidtas för att underlätta export av vårdtjänster och vårdinnovationer av svenska företag och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:468 av Björn Söder m.fl. (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett handelskontor i Somaliland och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:811 av Hans Linde m.fl. (V):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör kräva att svenska företag som är verksamma i Kina uppträder konsekvent och i överensstämmelse med den allmänna svenska politiken när det gäller mänskliga rättigheter och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den svenska regeringen bör verka för att svenska multinationella företag som är verksamma i Kina undertecknar globala ramavtal och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C):

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla riktlinjer till ansvarig myndighet för att bidra till utvecklingen av kosmetikabranschen och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1014 av Tomas Eneroth och Monica Haider (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lika konkurrens ska gälla inom EU och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1077 av Jan Björklund m.fl. (L):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör lansera ett tjänsteinitiativ i EU och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1194 av Håkan Svenneling m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att handelsavtal som förhandlats med stater med fungerande juridiska system inte ska innehålla ISDS-klausulen eller andra liknande klausuler och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att EU lämnar TTIP-förhandlingarna och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att EU lämnar TISA-förhandlingarna och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att alla förhandlingar om handelsavtal präglas av stor öppenhet och dialog med medborgare, folkrörelser, forskare och folkvalda politiker och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att staters rätt att lagstifta och reglera alltid ska gå före uppgörelser i handelsavtal och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1195 av Hans Linde m.fl. (V):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom såväl WTO som EU bör arbeta för en avveckling av ekonomiska frihandelszoner där de fackliga rättigheterna kränks eller inskränks, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen aktivt bör verka för att alla svenska multinationella företag ska sluta globala ramavtal och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1350 av Hanna Wigh (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en särskild importtariff för animaliska produkter som lever upp till minimikraven i svensk djurhållning och slakt och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en importtariff av animaliska produkter som ej lever upp till minimikraven i svensk djurhållning och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1393 av Jimmy Ståhl (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det enbart bör få säljas säkra alkometare och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1737 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att demokratier ska prioriteras före diktaturer som handelspartner för Sverige samtidigt som tydliga kriterier för mänskliga rättigheter ska tas fram och verksamheten kring Sveriges exportfrämjande bli mer transparent, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Business Swedens verksamhet bör förstärkas och att möjligheten till ökad aktivitet för de regionala exportrådgivarna måste bli bättre över hela landet samtidigt som utbildningen av exportsäljare på universitet och högskolor bör stärkas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:1871 av Carl Schlyter m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att låta utreda konsekvenserna av CETA och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anslå medel till Business Sweden under längre tid än ett år i taget och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2081 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en översyn av hur fler gränshinder mellan Sverige och Norge kan rivas i syfte att främja handeln mellan länderna och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja livsmedelsföretagen med kompetensutveckling när det gäller export och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2768 av Karin Enström m.fl. (M):

30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen i avsnitt 5.2 Frihandel och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2889 av Markus Wiechel (SD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett handelskontor i Somaliland och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD):

29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Svensk Exportkredit (SEK) ska få stärkta förutsättningar (avsnitt 11.5) och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2910 av Caroline Szyber och Désirée Pethrus (båda KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inget handelsavtal bör ingås innan Kuba ratificerar och genomför de två konventionerna om mänskliga rättigheter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:2970 av Helena Lindahl m.fl. (C):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det i Europa bör ges bättre förutsättningar att skapa fler jobb och ökad tillväxt och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3026 av Said Abdu och Lars Tysklind (båda L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över de handelstraktat som reglerar handeln mellan Sverige och Norge för att förenkla gränshandeln mellan länderna och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3096 av Peter Helander och Helena Lindahl (båda C):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU bör verka för fler frihandelsavtal och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3124 av Lars Hjälmered m.fl. (M, C, L, KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska fortsätta att stå upp för frihandel, fortsätta riva handelshinder och samtidigt värna konsumentskydd och miljö och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara pådrivande för ett ambitiöst transatlantiskt handels- och investeringsavtal (TTIP) mellan EU och USA och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Business Sweden ett fördjupat uppdrag att ytterligare förstärka arbetet

- inom de kreativa näringarna i sin exportfrämjande verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör utveckla en handelsstrategi som beaktar såväl import som export som delar av en utvecklad handel och tillkännager detta för regeringen.
 5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att handelspolitiken bör ta hänsyn till svenska konkurrensvillkor med särskilt fokus på små och medelstora företag och tillkännager detta för regeringen.
 6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara en aktiv röst i världen och WTO som driver på fler och mer omfattande globala frihandelsavtal och tillkännager detta för regeringen.
 7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utveckla en strategi inom ramen för EU-samarbetet för att motverka protektionism och tillkännager detta för regeringen.
 8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svensk handelspolitik ska vara en tydlig röst för demokrati, mänskliga rättigheter, rättsstatens principer samt jämställdhet och tillkännager detta för regeringen.
 9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att stimulera exporten av svenska välfärdstjänster och tillkännager detta för regeringen.
 10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nyttja företagsamheten bland företagare med rötter utomlands för att utveckla möjligheterna till ökad handel och tillkännager detta för regeringen.
 11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla handeln med mindre välutvecklade länders ekonomier och tillkännager detta för regeringen.
 12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur regional och lokal exportrådgivning ska kunna upphandlas av fristående aktörer, såsom handelskamrar och exporttjänsteföretag, och tillkännager detta för regeringen.
 13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla insatserna för svenska företags möjligheter att medverka i FN-upphandlingar och tillkännager detta för regeringen.
 15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla en strategi för att stärka svenska företags möjligheter till e-handel och tillkännager detta för regeringen.
 16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lyfta svensk matkultur och svenska råvaror för att ytterligare främja Sveriges livsmedellexport och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3148 av Lars Hjälmered m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara en pådrivande och aktiv röst i världen och WTO och verka för mer omfattande globala frihandelsavtal, motverka protektionism och vara en tydlig röst för global frihandel och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att EU:s tjänstedirektiv breddas i syfte att utveckla den inre marknaden och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa förutsättningar för export av svenska välfärdstjänster och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur regional och lokal exportrådgivning ska kunna upphandlas av fristående aktörer, såsom handelskamrar och exporttjänsteföretag, och om möjligheten att införa exportcheckar och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en auktorisering för företag och organisationer som kvalificerar dessa att delta i upphandling av exportrådgivningstjänster och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsätta stimulera företagandet bland kosmopoliter i Sverige och utveckla landets möjligheter till ökad export och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla insatserna för svenska företags möjligheter att medverka i FN-upphandlingar och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ytterligare förstärka exportinsatserna inom de kreativa näringarna och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att det i bi- och plurilaterala handelsavtal skapas funktionella tvistlösningsmekanismer som underlättar för små och medelstora företag att etablera sig i andra länder, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i de kommande förhandlingarna om Storbritanniens utträde ur EU ska verka för att så mycket som möjligt av frihandelsförhållandet parterna emellan består och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör utveckla en handelsstrategi som beaktar såväl import som export som delar av en utvecklad handel och tillkännager detta för regeringen.

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att minska tull och andra handelshinder för miljövänlig energiteknik, såsom solceller, och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3150 av Lars Hjälmered m.fl. (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Business Sweden i uppdrag att ytterligare uppmärksamma de kreativa näringarna i sin exportfrämjande verksamhet och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3171 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att det svenska undantaget för handel med sälprodukter ska fortsätta att gälla och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att satsa på ett paket för ökad livsmedelsexport och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att upphäva exportförbudet av snus inom EU och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3186 av Lars Hjälmered m.fl. (M):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om regelförenklingar och frihandelsavtal och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3189 av Lars Hjälmered m.fl. (M):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa förutsättningar för att Sverige ska kunna bli en ledande aktör inom export av CO₂-snål energi och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att minska tull och andra handelshinder för miljövänlig energiteknik, såsom solceller, och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3272 av Penilla Gunther (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för avskaffade tullar på import av biomassa och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3392 av Penilla Gunther m.fl. (KD):

30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att den internationella kompetens som finns i Sverige genom våra nya svenskar för export och import bättre tas till vara i regionala exportcentrum och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3399 av Penilla Gunther m.fl. (KD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett samordnat statligt stöd för internationalisering bör utvecklas för regionerna och tillkännager detta för regeringen.